

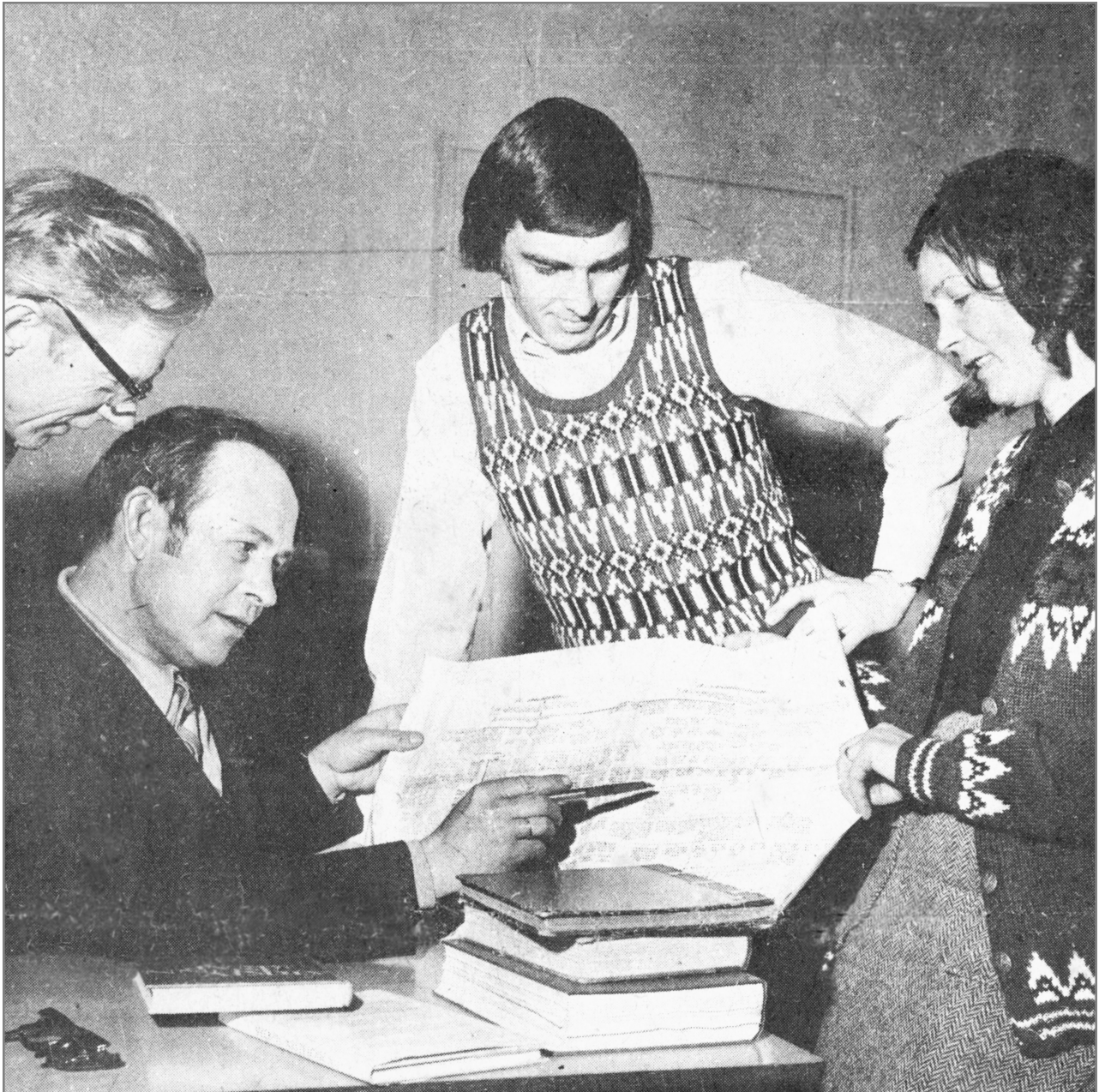

ÆTT OG ANNET

Årgang 34 Utgave 90

Grenland Ættehistorielag

Juni

LAGET I 40 ÅR

1973 - 2013

Redaksjonskomite for bladet:
Terje Rehn Holm-Johnsen, Jan Christensen, Gard Strøm og Ivar Kokkersvold

JUBILEUMSUTGAVE 2013

Innhold

Leders spalte	side	3
Laget gjennom 40 år		
Begynnelsen til laget av Torbjørn Aasetre	side	4
Avisoppslag om kurset 1973	side	5
Noen refleksjoner om starten ved Steinar Larsen.....	side	7
Lagets første 5-årsberetning av 1979.....	side	10
Ekteparet Aasetre, et intervju med Torbjørn	side	13
Roar Nesse og hans virke i laget.....	side	16
Slektsgranskning, en hobby for livet av Thor W. Gundersen	side	17
Noen avisoppslag.....	side	20
Styret omkring 1990, foto	side	21
Min formannstid i laget av Jan Christensen	side	22
Slekt og data, avisoppslag	side	23
Min tid i lagets styre og bladet ved Per Stian Kjendal	side	25
Terje Rehn Holm-Johnsens ledertid	side	28
Lagets styre i 40 år.....	side	30
Artikler		
Sto-navnet i Grenland av Per Reidar Christiansen	side	31
Fra tante Majas dagbok under krigen av Hans Cappelen	side	47
Et lite stykke Bamble av Monica Heggliid Berthelsen	side	53
Kampen om Hainesville kirke av Monica Heggliid Berthelsen .	side	64
Lagets virksomhet 1. halvår 2013		
Årsmøtet 2013	side	72
Foredrag på årsmøtet om mormon-pionerne fra Sandsvær	side	75
Arbeidsmøter 1. halvår 2013	side	77
Noen kunngjøringer.....	side	78
Budstikka	side	79
Møteplan 2. halvår og høstmøtet.....	side	80

Forsidefoto:

Fra kurset i slektsgranskning 1973 - avisoppslag jamfør side 5.

Vi har fått inn mer stoff til denne jubileumsutgaven enn det er praktisk mulig å få med i bladet nå. En høyst gledelig utvikling for oss i bladet med mange bidragsytere.

Men grunnet lagets økonomi har vi måttet holde til et blad i vanlig form dog utvidet til 80 sider som er den øvre begrensingen for denne formen.

Resten av det vi har fått inn tas med til høsten. Følg med!

- Og ikke minst en stor takk til bidragsyterne.

Redaksjonskomiteen

Leders spalte

Sommeren 2013

Når du nå leser dette er det 40 år siden Grenland Ættehistorielag ble stiftet. Selve stiftelsen og den tidlige historien kan du lese mye om i dette bladet som er utvidet for å markere jubileet. Vi må takke alle som har bidratt til at Grenland Ættehistorielag har blitt 40 år. Noen er fortsatt med oss, noen har også gått bort. Alle medlemmene som i årenes løp har bidratt med smått og stort er også viktige for å få dette til å fungere.

Som dere vet har vi i 2012 hatt et negativt resultat og vi har ikke råd til dette i lengden. Noen grep er gjort. Vi har informert DIS Telemark om at vi trekker oss fra Slektsforskerdagen som arrangeres i slutten av oktober. Styret vurderte at det kostet mer enn det vi fikk igjen. Dere har også oppdaget at kontingenten ble øket med 50 kr i år. Dette håper vi også skal gjøre at vi i 2013 kan få et positivt resultat. Dersom noen har konkrete ideer på hvordan vi kan få inn mer penger, tar vi gjerne i mot dem.

Når sommeren nå står for tur regner jeg med at de fleste av dere har lagt planer. Men husk også at ferien kan være en fin tid å bruke på slektsforskningsrelaterte fritidssysler. Hva med å besøke steder i inn- og utland hvor slekta kommer fra? Oppsøk arkiver og finn kilder som er litt sjeldent. Eller ta med pc og skriv ned din slektshistorie til glede for generasjonene etter deg.

Dette halvåret har vært veldig spennende for oss med mange nye medlemmer – vi håper dere kommer tilbake til høsten.

Terje Rehn Holm-Johnsen
leder Grenland Ættehistorielag

LAGET GJENNOM 40 ÅR

1973 - 2013

BEGYNNELSEN TIL LAGET

Kurs i slektsgransking

av Torbjørn Aasetre

Etterjulsvinteren 1973 ble det startet opp et kurs i slektsgransking i regi av AOF. Leder av kurset var Rutt E. Greve. Det var 15 deltakere på kurset, så vidt jeg husker. Alle var nyfikne og grønne hva angår slektsgransking unntatt en; Harald Bomann-Larsen som hadde syslet noe med slektsgransking, kilder og historie rundt dette med å granske på sin egen slekt.

Det som kanskje preget dette kurset og deltakerne mest, var den familiære tone og samhörighet blant deltakerne, her var alle like, ingen Jantelov. Det som vi etter hvert ervervet oss av kunnskap og kjennskap om kilder og opplysninger om slekt, var vi villige til å dele med de andre, «itte no knussel». Dette er egenskaper som har hersket til alle tider i laget, den ros skal de ha.

Det er en spesiell episode fra våre kurskvelder jeg husker. Vi skulle se kirkebøker med innføringer om barnedåp, vielser o.s.v. Rutt Greve hadde for anledningen med seg en filmrull med kirkebok og et avlesningsapparat. Vi skulle følge noen personer i en familie, nærmest fra vuggen til graven. Kurslederen hadde jo på forhånd lagt opp til det hele, hvor de forskjellige innførsler var å finne, for videreformidle dette til oss. Vi kom godt i gang, fant de første innførsler der de skulle være og skulle gå videre til neste.

Da sa det plutselig «plopp», og lampen i avlesningsapparatet sluknet. En kursleders mareritt, hva nå. Kveldens opplegg var spolert. Etter hvert, når vi hadde summet oss noe, fant vi ut ting å prate om, spørre om og diskutere og utdype meninger om. Når alle var innstilt på å bidra til å begrense uhellet med lampen gikk det bra.

På kursets siste kveld satt vi og snakket sammen om hva vi hadde lært, og hva som det kunne bli ut av en fortsettelse i etterkant av kurset. Det var da Roar Nesse kom med ideen og forslaget om å danne en slekts-historisk forening. Ideen tente som en ild i tørt gress, og allerede samme kveld ble det valgt et interimsstyre til å sette i gang med foreningen.

Steinar Larsen ble valgt til å lede styret og med seg i interimsstyret fikk han Roar Nesse, Harald Bomann-Larsen, Gunnlaug Aasetre, Torbjørn Aasetre, Helga Zeiffert og Gunhild R. Olsen, med Rutt Greve og Ingebjørg Skilbred som varamenn. Alle deltakere fra kurset.

Som avslutning på kurset hadde vi hadde vi en busstur til Statsarkivet i Oslo hvor vi fikk en innføring i noe av det det arkivet hadde å by på for slektsforskere.

OPPSLAG 1973 i TELEMARK ARBEIDERBLAD
(nåv. TelemarksAvisa)

SLEKTSGRANSKING ER POPULÆRT I PORSGRUNN

Stor interesse for AOF-kurs

TA - Hans Hovet

Dette med slektsforskning later til å få vind i seilene her i Grenland - ikke minst etter det kurset AOF har arrangert i vårsemesteret. For de fleste er dette med slektsforskning noe man ved første øyekast ikke tar helt alvorlig, og vi husker for noen år tilbake da nærmest hele Telemark på en eller annen måte kunne smykke seg med kongeblod i årene. Og kongen var Harald Gråtopp fra Drangedal. Selvsagt var „gråtoppen" bonde og hans rike meget snevert. Men likevel. Den gang kom det godt med - selv om visse rykninger i smilebåndet ble aktivisert.

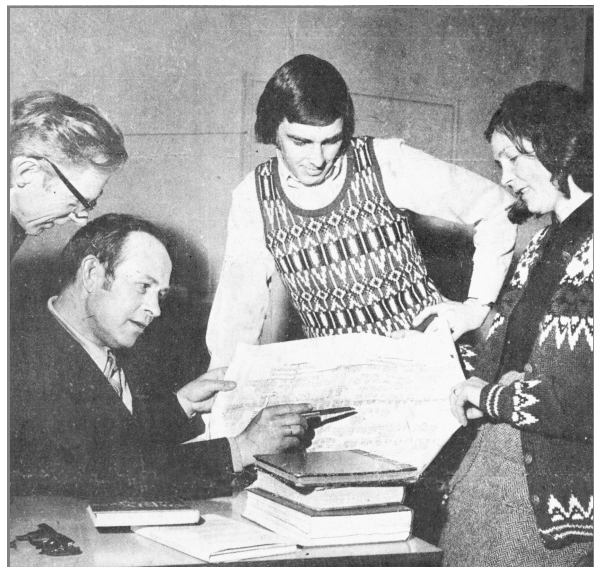
Det var den siden av saken alle fall har AOF-kurset i Porsgrunn behandlet emnet, og interessen har ikke manglet. En rekke kvinner og menn har i løpet av vinteren funnet en ,hobby som viser seg å være fascinerende. Ikke nok med det, men enkelte av kursdeltakerne har også funnet fram til felles bånd uavhengige av hverandre. Og det er da det begynner å bli morsomt. Blått eller rødt blod i denne forbindelse spiller ingen rolle. Lengre enn til "gråtoppen" i Drangedal kommer man vel neppe her på berget.

- På kurset har det deltatt både gamle og unge mennesker, og det vi har fått med oss synes vi selv er ganske interessant. Takket være Rutt Greve fra Skien som har vært en usedvanlig dyktig kursleder, kommer deltakerne til å følge det hele opp.

Vi har tenkt å starte lokalforening for slektsforskning i Grenland, og det er allerede ned et utvalg med Steinar Larsen, Skien, Roar Nesse, Porsgrunn, Gunnlaug og Torbjørn

Det er utrolig hva man komme fram til. (Fra v.) Gunnlaug Aasetre, Ingebjørg Skilbred og Toralf Frogner har kommet fram til felles grener.

Fra venstre: Gjert Andersen, Harald Bomann Larsen og Sigurd Bakken sammen med kurslederen Rutt Greve. - Forsidebildet.

Aasetre, Langangen og meg selv som skal sondere terrenget, sier Harald Bomann Larsen i Porsgrunn til TA.

- Men grave i kirkebøker og annet støv?
- Stopp nå! Dette er ikke så dødt som det kan høres ut ved første øyekast. Man skal ikke ha holdt på lenge før man blir fascinert av denne hobbyen. Man må kjenne til fremgangsmåten for å få noe ut av det hele.

I tidligere tider var slektsforskning en eksklusiv hobby for folk med såkalte „navn“. I dag er forholdet et helt annet. Undersøkelsen av sin egen slekt, kan livlig fortelle mye om mange sider av livet - både de lyse sidene og skyggene. Man sitter igjen med et portrett til glede for familie og slekt.

- Hva er drivkraften i en slik hobby?

- Jeg har allerede nevnt noe. De fleste setter i alle fall ikke i gang for å hjelpe historikerne. Slektsforskningen har sin egenverdi i akkurat dette å finne fram og skape en samhörighet i slekten. Beveggrunnene til å sette i gang er helt forskjellige hos de enkelte. I vår materialistiske tid tror jeg det er av det gode å ta en titt på det som har vært. Ingen vil i alle fall bli skuffet.

Før kurset avsluttet siste uke, var vi også en tur i Statsarkivet i Oslo, og bare spør om det ikke var interessant. Jeg vil bare si: Sett i gang, sier Harald Bomann Larsen.

Noen korte data om starten

Våren 1973: Kurs om slektsgransking og et arbeidsutvalg for en slekts-historisk forening

12.06.1973: Stiftelsesmøte på fylkesmuseet. Ca. 40 deltakere.
Navn på foreningen (laget) og styre valgt.

19.06.1973: Konstituerende møte i styret.

19.09.1973: Rundskriv til medlemmene fra styret v/formann om lagets aktiviteter framover.

Personer med over 10 år i lagets styre 1973-2013

Thor Wølner Gundersen	32 år
Gunnlaug Aasetre	24 år
Torbjørn Aasetre	24 år
Roar Nesse	21 år
Kersti Sorter	19 år
Jan Christensen	17 år
Steinar Larsen	16 år
Alf Granly	13 år
Per Stian Bjørnø Kjendal	13 år
Terje Rehn Holm-Johnsen	12 år

LAGET 40 ÅR

Noen refleksjoner omkring starten

av Steinar Larsen, leder 1973-74

Det hele startet under et kurs i slektsforskning arrangert av AOF i vårsemesteret 1973. På kursets siste kveld kom en av deltagerne, Roar Nesse, med forslag om å stifte en slektshistorisk forening. Samtlige kursdeltagere bifalt forslaget og det ble valgt et arbeidsutvalg til å forberede stiftelsen. Med i dette arbeidsutvalget ble Roar Nesse, Harald Bomann-Larsen, Gunnlaug Aasetre, Torbjørn Aasetre og undertegnede.

For meg personlig var begynnelsen av 1970-årene en inspirerende og spennende periode. I juni 1972 begynte jeg etter endt utdanning i full stilling ved Fylkesmuseet for Telemark og Grenland (nå Telemark Museum), etter å ha vært omviser og ekstrahjelp ved museet i flere år. Museet arbeidet aktivt for å knytte til seg interesserte, både foreninger, lag og enkeltpersoner.

I høstsemesteret 1972 holdt Folkeuniversitetet en universitetssirkel på museet om Telemarks kunst- og kulturhistorie, ledet av fylkeskonservator Halvor Landsverk. Denne studiesirkelen førte til stiftelsen av Museets Venner 19. februar 1973. Vinteren 1973 hadde jeg et kurs ved museet om Skiens historie, også i regi av Folkeuniversitetet, med mange museumsvenner som deltagere.

12. juni 1973 ble altså Grenland Ættehistorielag stiftet, i foredragssalen i Fylkesmuseets "nybygg" fra 1958. Ca. 40 personer møtte til det konstituerende møtet. Harald Bomann-Larsen orienterte om slektsforskning i gammel og nyere tid – og om hjelpemidler, litteratur m.m. som brukes av den moderne genealog. Arbeidsutvalgets forslag til navn på den nye foreningen ble enstemmig bifalt av forsamlingen, også forslaget til *retningslinjer* (valgt som en

mindre pretensiøs betegnelse enn *lover* eller *vedtekter*) ble vedtatt med en mindre bemerkning.

Jeg ble valgt til lagets første formann (som lederen den gang ble benevnt). Med i det første styret ble: Roar Nesse (viseformann), Harald Bomann-Larsen (arkivar), Gunnlaug Aasetre (kasserer), Torbjørn Aasetre (sekretær), Helga Zeiffert og Gunhild Olsen (styremedlemmer). Varamenn ble Rutt Greve (som hadde vært AOFs kursleder) og Ingebjørg Skilbred. Revisorer ble Frank Beier og Birger Øvrum, med Ruth Thon som varamann.

Etter møtet var det hyggelig samvær i Brekkeparken Kafe der Roar Nesse orienterte om de mange oppgaver foreningen ville arbeide med – bl.a. registrering av litteratur og arkivmateriale til hjelp for distriktets slektsforskere. Sjefsbibliotekar i Skien, Arne

Holter, gav en orientering om bibliotekets mikrofilmede materiell og planer om videre anskaffelser.

Aktiviteten i laget startet raskt i 1973. Det ble avholdt styremøter 19. juni i Brekkeparken Kafe (konstituerende møte) og 11. september på Porsgrunn Bymuseum. 19. september sendte styret ut et skriv til alle medlemmene med et program for høsten:

26. september:

Medlemsmøte (høstmøte) på Porsgrunn Bymuseum – der Leif Brynhildsen holdt foredrag om "Et lykkelig hjem" – om slekten Boden hoff fra Jønnevald.

14. oktober:

Utflukt til Berg og Tanum kirker i Brunlanes. Utflukten skjedde ved å nytte privatbiler – med en skyssgodtgjørelse for passasjerene på 5 kroner! Utflukten hadde 10 deltagere.

November/desember:

Kurs i arkivkunnskap og gotisk skrift med etterfølgende ekskursjon til Statsarkivet i Oslo og Bogstad Gård.

Dette første kurset i lagets regi ble avholdt på Østsiden skole i Porsgrunn over to kvelder, 19. og 26. november (med en kursavgift på 20 kroner). Kursledere var Harald Bomann-Larsen og Torbjørn Aasetre, 24 medlemmer fulgte kurset. Ekskursjonen til Oslo ble arrangert 1. desember med vel 20 deltagere. Jeg husker at jeg i dagene forut hadde sittet på Statsarkivet fordypet i kirkebøker, og sluttet meg til forsamlingen og fulgte med bussen tilbake til Skien.

Styret hadde ytterligere to styremøter i 1973: 26. oktober på Fylkesmuseet og 19. november på Østsiden skole i forbindelse med kurset. Av saker styret arbeidet med i det første driftsåret kan nevnes registrering av slekshistorisk litteratur og mikrofilm ved bibliotekene i distriktet.

En større sak som styret engasjerte seg i, var bygdebok for Sauherad og Nes, der det

ble gjort henvendelser til redaksjonskomiteen om at bygdeboken måtte komme ut minst mulig beskåret, særlig gårdshistorien.

Regnskapet for Grenland Ættehistorielags første driftsår (egentlig bare et halvår) viser interessante tall: Totale inntekter på kr 1 305,60 (der medlemskontingen utgjorde kr 685,-), utgifter på kr 680,80 – og en kassa-beholdning på kr 624,80. Driften viser nøkternhet, målet var at alle arrangement (møter, kurs og utflukter) skulle være selvfinansierende. Medlemskontingenten var kr 20,- for enkeltmedlemmer, kr 30,- for ektepar, kr 10,- for skoleungdom og pensjonister og kr 15,- for pensjonistektepar.

Aktivitetene i det første driftsåret dannet mønster for Grenland Ættehistorielagt programopplegg mange år fremover. Allerede i 1974 ble det første kontaktmøtet på høsten avholdt, denne gangen på Skien bibliotek. Mønsteret for aktivitetene ble årsmøte, utflukter, høstmøte i september/oktober og kontaktmøte i november. Senere år ble kontaktmøtene flere, også med utvidede møter for medlemmene. Etter hvert som laget bygget opp et arkiv som medlems-tilbud ved biblioteket i Porsgrunn, ble kontaktmøtene avholdt der. I jubileumsåret ser jeg at disse møtene har endret navn til arbeidsmøter – og står på programmet både vår og høst.

For meg personlig betydde etableringen av Ættehistorielaget mye for min egen slektsgranskning som nettopp i 1973 tok til for alvor – med min farmors store slekt fra Bø i Telemark. I de kommende 10-15 årene var det flittige besøk til Statsarkivet for å gjennomgå kirkebøker og etter hvert Skien bibliotek for å lese mikrofilm av kirkebøker og folketellinger.

Heldigvis var jeg bevisst på råd nr. 1 til alle som er opptatt av slektsforskning: Skaffe seg informasjon fra alle eldre i slekten, og skrive ned alt de har å fortelle. Kildematerialet i arkivene kan vente, da det er til disposisjon

når som helst. Dette førte til mange og lange besøk rundt på gårder i Bø, noe som gav nyttig informasjon og skapte gode kontakter i det videre arbeidet. Ikke minst var jeg så heldig å få en god og nær kontakt med forfatteren av Bø gards- og ættesoge, lektor Stian Henneseid.

Jeg fulgte nok Ættehistorielaget tetttest i de to første driftsårene, selv om jeg var tillitsvalgt i ulike verv frem til 1988. Engasjementet i mange andre foreninger, spesielt folkeakademiene, tok mye tid, sammen med en krevende stilling ved kulturetaten i Telemark fylkeskommune fra 1978. På 1990-tallet var engasjementet på fritiden sterkt knyttet til Skien menighetsråd og Kirkelig Fellesråd i Skien. I 1999 flyttet jeg til Oslo og begynte i min nåværende stilling i Kulturdepartementet.

Grenland Ættehistorielag har gjennom sine aktiviteter og medlemstilbud vektlagt betydningen av å kjenne til historie generelt, kulturhistorie og lokal- og personalhistorie spesielt. De mange tema for medlemsmøter og utflukter er eksempler på dette. Jeg har

som æresmedlem i alle år fulgt laget gjennom medlemsbladet *Ætt og Annet* – og lagets hjemmesider på nettet. Jeg registrerer med glede at laget er i full drift og utvikling – ikke minst når det gjelder bruken av ny teknologi.

Oversikt på lagets hjemmeside over arkivets innhold er imponerende, med tanke på utviklingen siden starten på slutten av 1970-tallet med innkjøp av folketellingen fra 1801, som var en fotokopi av originalmaterialet.

Det var en entusiastisk gjeng som stiftet Grenland Ættehistorielag i 1973, og det var et entusiastisk styre å delta i, både fra starten og i de årene jeg var tillitsvalgt. Noe jeg husker spesielt godt, er styremøtene som ble holdt hjemme hos Gunnlaug og Torbjørn Aasetre i Langangen. Vi kom alltid gjennom den oppsatte saklisten, men slektspraten var nok det som tok mesteparten av kvelden.

Jeg vil ønske Grenland Ættehistorielag til lykke med 40-årsjubileet – og sender de beste ønsker for den videre driften i årene fremover.

Varden, 28/9-73

Grenland Ættehistorie lager forening med vind i seilene

Varden 28.9.1973
Bildet viser formannen Steinar Larsen t.v. og foredragsholder Leif Brynhildsen t.h. på høstmøtet.

Grenland Ættehistorielag holdt sitt første møte i høstsesongen, i Porsgrunn Bymuseums koselige lokaler. Formannen Steinar Larsen (t.v.) innledet med å orientere om foreningens arbeid, og Leif Brynhildsen holdt et glimrende foredrag med lysbilder om emnet:

«Et lykkelig hjem» – slekten Bodenhoff fra Jønnevald.
Grenland Ættehistorielag er en meget «ung» forening, ennå ikke et år gammel, men interessen om den er stor. Bare på det første møtet tegnet det seg 40 medlemmer.

DEN FØRSTE 5 ÅRS BERETNINGEN *for laget*

Datert feb. 1979

Grenland Ættehistorielag ble stiftet tirsdag den 12. juni. 1973, ved konstituerende møte i Foredragsalen på Brekke Museum, Skien. Møtet var annonsert i distriktets aviser, og hele 40 interesserte personer var møtt fram var overraskende mange for de som hadde tatt initiativ til å starte en slektshistorisk forening.

Foranledningen til det hele var et kurs i slektsgransking som ble holdt i Porsgrunn etterjuls-vinteren 1973, og ved kursets avslutning var det en av del-takerne som kastet fram tanken om å danne en slektshistorisk forening. Man hadde såvidt lært hverandre å kjenne, alle var interesserte i emnet, og ved å stifte en forening kunne man siden lære av hverandres erfaringer og kunnskaper, kanskje også utveksle felles aner og slekt, og man kunne også komme i kontakt med andre med samme interesse.

En arbeidskomite bestående av Steinar Larsen som formann, Harald Bomann-Larsen, Roar F. Nesse, Gunnlaug Aasetre og Torbjørn Aasetre satte seg i sving med å forberede saken, og resultatet ble at foreningen ble stiftet den 12. juni 1973.

For å få et navn på foreningen som kunne dekke hele distriktet valgte man å ta navnet "Grenland Ættehistorielag". Steinar Larsen ble lagets første formann, og med seg i styret hadde han Harald Bomann Larsen, Roar F. Nesse, Gunnlaug Aasetre, Torbjørn Aasetre, Helga Zeiffert, og Gunhild Rejsjå Olsen, og med Rutt Greve og Ingebjørg Skilbred som varamenn.

Det har senere vært noen utskiftninger av styret, etter to år som formann ble Steinar Larsen avløst av Roar F. Nesse, og styret i dag består av Roar F. Nesse, form., Inger-Grethe Solstad, nestform., Torbjørn Aasetre, sekr., Gunnlaug Aasetre, kass., Thor Gundersen, arkivar, og Harald Bomann-Tarsen og Irene Nilsen som styremedlemmer med Steinar Larsen og Hjørdis Walle som varamenn.

Lagets formål er, som det står i vedtektene, å fremme interessen for slektsforskning i distriktet gjennom opplysnings- og kursvirksomhet, samt registrere og samle inn personal og lokalhistoriske data til hjelp for medlemmene og interesserte.

Intensjonen her har kanskje ikke blitt fulgt opp i så stor monn som en kunne ønske, noe som kanskje mest skyldes en noe trang økonomi, laget ikke har noen vesentlig inntekt utenom kontingenten. En del er allikevel gjort. I november 1973 ble arrangert et innførings kurs i arkivkunnskap og gotisk skrift, her med 20 deltagere. Kurset ble holdt i Porsgrunn med lærekrefter fra lagets styre. Som avslutning ble det foretatt en ekskursjon til Statsarkivet i Oslo. Ellers har medlemmer av laget flere ganger ledet kurs i slektsgransking arrangert av Friundervisningen og A.O.F. i Grenland.

I 1978 gjorde Ættehistorielaget innkjøp av "Folketellingen 1801" fra hele Telemark. Denne er på fotostat og innbundet i bøker for hvert prestegjeld. Disse kan fås i utlån gjennom lagets arkivar. Laget satser nå på å få "Manntallet 1664-66" på samme måte. Ellers har laget satt opp en liste blant medlemmene med "Hvem forsker hva" og hvor medlemmene kan utveksle seg imellom de data og granskningsresultater de har kommet fram til.

Laget har også stort sett satset på gode foredragsholdere til de møter og arrangementer som er holdt, og til slutt følger en liste over disse i de første fem år. Medlemstallet i laget har stadig vært økende, nå ca. 65, og med medlemmer fra stort sett hele distriktet, fra Kragerø i syd og til Bø i nord.

OVERSIKT OVER VIRKSOMHETEN 1973 - 1978.

ÅRSMØTER:

- 12.06.73: Konstituerende møte, Fylkesmuseets foredragssal.
HARALD BOMANN-LARSEN: Orientering om slektsgranskning.
- 01.03.74: Høyer-terassen i Skien.
C.S. SCHILBRED: "Slekter i Skiensfjordsdistriktet".
LEIF GJERLAND: "Langeleik og folkelige viser".
- 13.02.75: Fylkesmuseets foredragssal.
JENS PER JENSEN: "Borgerhus og herregårder i Grenland".
- 11.03.76: Håndverkerforeningens lokaler i Skien.
STEPHAN TSCHUDI MADSEN: "En maleriforfalskning med positivt resultat".
- 01.03.77: Håndverkerforeningens lokaler i Skien. .
STIAN HENNESEID: "Frå verkstaden til ein bygdebokskrivar".
- 28.02.78: Handelens Hus (Villa Fløyen) i Skien.
GUNNAR CHRISTIE WASBERG: "Slekt følger slekters gang".

HØSTMØTER:

Sted: Porsgrunn Bymuseum.

- 26.09.73: LEIF BRYNHILDSEN: "Et lykkelig hjem. Slekten Bodenhoff".
- 03.10.74: ERNST W. LUND: Kåseri m/lysbilder fra det gamle Porsgrunn.
KARL ZACHARIASSEN: Orientering om Porsgrunn Bymuseum.
- 02.10.75: TRYGVE NÆSS : "Noen enkle kulturbetraktninger - mest blomster."
- 30.09.76: OLAV URDAL: "På gamle husmannstomter".
- 27.09.77: AASMUND BEIER: Omvisning i museet.

KONTAKTMØTER:

- 21.11.74: Skien Bibliotek.
ARNE M. HOLTER: Orientering om biblioteket.

- 13.05.75: Porsgrunn Bibliotek.
ERNST W. LUND: "Gammelt og nytt fra Skien og Porsgrunn, og om for
holdet mellom disse to byer."
- Orientering om biblioteket.
- 13.11.75: Skien Bibliotek.
HALVOR NORDBØ: "Utvandringen til Amerika fra Telemark i den
første mannsalder etter 1837."
- 11.11.76: Skien Bibliotek.
TOR GARDÅSEN: Filmen "Telemark - kunst og kultur". Kåseri.
- 16.11.77: Skien Bibliotek.
FRANK BEIER: "Glimt fra Fossum Jernverks historie."

UTFLUKTER:

- 14.10.73: Tanum og Berg gamle kirker.
- 11.12.73: Statsarkivet i Oslo (i forbindelse med lagets kurs i gotisk skrift og arkiv
kunnskap som ble holdt 19.11. og 26.11.73.)
- 09.06.74: Drangedal Bygdetun - Berg Museum Kragerø.
- 27.08.74: Rusletur i Brevik. Guide: Rolf Albretsen.
- 08.06.75: Nes kirke. Foredrag ved Stian Renneseid på Bø Gymnas.
- Rundtur i Bø, bl.a. til Gåra-haugen.
- 27.45.76: Kongsberg kirke – bergverksmuseet.
- 29.08.76: Olavskirken i Bamble. Orientering ved Anders Nenseth og
Gunnar Lier Olsen. Rønholt skole og bibliotek. Ødegårdens Verk.
- 19.06.77: Ramnes i Vestfold.

*NB. Denne gjengivelsen er ingen helt tro kopi av dokumentet med skrifttype, oppsett
m.v. Men en tilpassing til dagens datateknologi hvor innholdet er det samme.*

Varden, 4/10 - 76.

Høstmøte i Grenland

Ættehistorielag

Grenland Ættehistorielag har avholdt sitt høstmøte, også i år i Porsgrunn Bymuseum. Formannen, Roar Nesse, åpnet møtet med en kort minnetale over avdøde medlem Rolf Langangen, en av de ivrigste slektsforskere i distriktet og medlem av ættehistorielaget fra starten i 1973.

Deretter fulgte en oversikt over lagets virksomhet. Det har vært to utflukter: En på forsommeren til Kongsberg kirke og bergverks-

museet, og en på ettersommeren til Bamble hvor Bamble Historielag var vertskap. Ellers arbeides det videre med ajourføring av oversikten «Hvem forsker hva».

Etter kaffe, og utlodning slapp kveldens foredragsholder til. Olav Urdal holdt et utførlig og interessant foredrag om husmannsvesenet: «På gamle husmannstomter». Foredraget høstet stor applaus. Ellers ble det – som vanlig – rikelig tid til slektsprat.

GUNNLAUG OG TORBJØRN AASETRE

Deres mangeårige virke innen laget og slektsinteressen

Et Intervju med Torbjørn Aasetre av Ivar Kokkersvold

Noen innledende ord

Det var for vel et år siden jeg kom på at noen ord om veteranene i laget kunne være en god ide å ta med i medlemsbladet vårt. Neste tanke ble så at jubileumsåret 2013 var rett anledning.

Jeg kom i kontakt med Torbjørn gjennom Jørn Olsen, og har siden vært på mange besøk hos ham på Bassebo og etter at han flyttet til eldreboligene i Langangen. Besøk hos en sprek og høyst oppegående kar som fyller 88 år i 2013. Av respekt for folks alder trudde jeg det innledningsvis var best at jeg tok på meg skrivejobben.

Det at han var høyst skrivefør var vel ingen overraskelse - jeg visste jo at han hadde skrevet for bladet før. Men at han hadde lært seg data, med PC og internett var jeg ikke forberedt på. Ei heller at han benytter epost.

Hans store kunnskaper om slekts- og gårds-historien for Eidanger var jeg imidlertid vel klar over; bl.a. med i komiteen for Eidanger bygdebøker. Ved besøkene mine har det blitt mest slektsprat og stoff til bladet vårt. Det drøydde således lenge før jeg kom i mål med dette intervjuet.

Ekteparet Aasetre og laget

Gunnlaug og Torbjørn Aasetre ble tildelt lagets hederspris 2004 for sitt store arbeid med slekt og laget. Noen få år etter døde Gunnlaug; høsten 2006.

Begge var med på kurset i slektsgransking 1973, ble med arbeidsutvalget for en slekts-historisk forening og deretter mangeårige styremedlemmer i laget. Hver med 24 år har jeg lett meg fram til. Det stemmer nok det, sier Torbjørn uten å ha regnet nøye på det.

Torbjørn husker godt dette kurset i slektsgransking. Gunnlaug hadde sett annonse i avisa, viste ham den og sa at "**det må vi være med på**". De var begge godt slektsinteresserte,

Gunnlaug og Torbjørn Aasetre

og da ble det så.

Kurset som begynnelsen til laget, har Torbjørn skrevet egen artikkel om. Han er lett å spørre både om det ene eller andre om slekt og bladet, finner også fram stoff på eget initiativ som bl.a. avisartikkelen om kurset. I andre tilfeller kommer han helst med håndskrevne manuskripter, og *"du er kjappere enn meg på å få det over på data"* som han sier. Jeg er etter hvert ikke så sikker på det, men tar gjerne den jobben.

Gjennom kurset ble de begge med i arbeidsutvalget for en forening og deretter med i styret. Gunnlaug var i starten kasserer, og Torbjørn sekretær. Men *"så bytta de om - hu var bedre på å skrive mens han var bedre på kassa"* minnes Torbjørn med smil.

I starten var de ca. 40 medlemmer og *"null i kassa"*. Alt måtte gjøres på dugnad, og en dugnadsånd som preget laget opp gjennom årene siden.

De første styremøtene ble holdt på fylkesmuseet som lederen/formannen Steinar Larsen hadde tilgang til gjennom jobben sin. Deretter ble styremøtene holdt hjemme - de byttet vel på det etter hvert, sier Torbjørn.

Alle julemøtene ble holdt på Bassebo, og som Thor Wølner Gundersen beskriver i sitt i sitt innlegg: *"Det gikk gjetord om styrets julemøter ute hos dem på Bassebo, med god mat og gode historier i tillegg til styresakene"*.

Også det første medlemsbladet - *Nytt fra Grenland Ættehistorielag* - kom til på dugnad. Roar Nesse fikk slektshistorier fra medlemmene og kopierte opp på jobben. Så satt de rundt bordet og la i konvolutter blad og andre meldinger, og så tok de hver sin postrute på veien hjem.

De hadde et høstmøte med foredrag i året, en tradisjon laget fortsatt har. Videre hadde de ett eller flere medlemsmøter i året - og ikke minst mange turer/utflukter. Styret benyttet seg av sin bekjentskapskrets for å gjøre det billigst mulig både for lokaler, foredragsholdere og omvisere.

Best av alt minnes Torbjørn turene laget

hadde - og spesielt turen på Seljordsheia med Halvor Sandsdalen. Av andre turer kommer han i raskt på turene til Kongsberg-gruvene, i Bø med Stian Henneseid og Nutheim/Flatdal også med H. Sandsdalen.

Etter hvert som det ble noen kroner i kassa, ble innkjøpt en del slektshistorisk materiale og noen arkivskap. Først folketellingslister, deretter også slektsbøker og annet slekshistorisk materiale.

Gunnlaug og Torbjørn var sammenhengende med i styret fram til og med 1996, og da i ulike verv; hvorav Torbjørn var formann i perioden 1985-88. Etter 1996 mente de det var på tide å overlate jobben til yngre krefter.

Slektsinteressen

Gunnlaug har i et artikkel i bladet for mange år siden beskrevet at hun som lita jenta kom over noen gamle dokumenter i en skuff hjemme på Bassebo, og som hun ikke skjønnte noe av eller fikk seg til å spørre mer om. Men tenkte at det skulle hun sette seg mer inn i siden. Vissheten om dette gamle dokumentet fikk hun først mange år seinere om at det gjaldt et testamente etter Ole Olsen på Bassebo.

Nå kom interessen for slektsgranskning først i voksen alder, og en interesse de fikk sammen minnes Torbjørn. Kurset 1973 om slektsgranskning ble da det som skulle til for at de fikk gjort mer utav sin etter hvert store hobby. Et kurs som også førte til deres mangeårige virke innen lagets styre og stell.

Eidanger bygdebøker

I 1976 ble de begge med i bokkomiteen for Eidanger bygdebøker; overtok etter avdøde lærer Rolf Langangen. De ble da med på avslutningen av bind 1 og hele bind 2 og 3. Disse bøkene ble utgitt i 1984.

Bind 1 som omhandler gårds- og slekshistorien for Eidanger før 1814 med C.S.Schilbred som forfatter. Bind 2 og 3 om tiden etter 1814 som ble oppdelt i 2 bøker med forfatter Per Chr. Nagell Svendsen. .

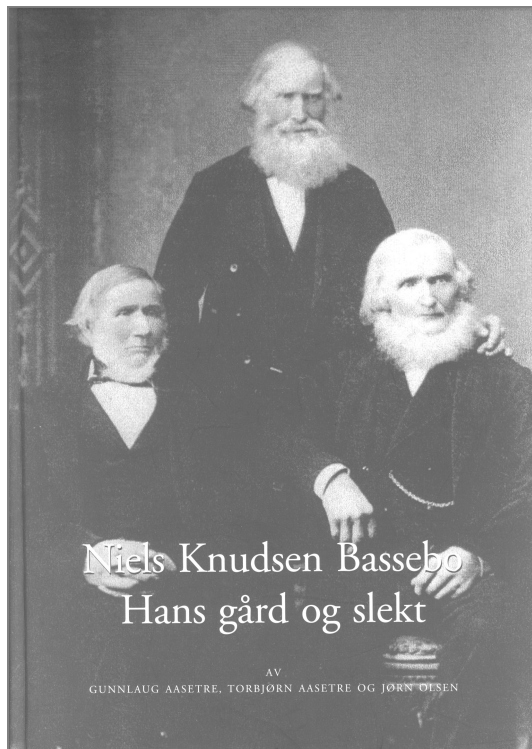
Forfatterne hadde mange medhjelpere som leste av kirkebøker, skifter m.v. og framskaffet annet kildemateriale. Her nevner

Torbjørn spesielt jobben han og Gunnlaug hadde med avskrift av kirkebøker. De hadde et ombygd lysbildeapparat for avlesing av mikrofilm og med et lerret på veggen for god forstørrelse. De sveivde seg fram bilde for bilde, tydet den gotiske håndskriften og skreiv ned. Så ble det sortert etter opplysninger for den enkelte gård.

Det var en gang de skulle ha møte i bokkomiteen hjemme hos Nagell-Svendsen. Da hadde han hele stuegulvet fullt av slike gårdskort og hvor han dreiv å sortere alt kildemateriale og avskrifter etter gård. En artig episode Torbjørn fort kommer på.

Boka om Basseboslekt

Boka "Niels Knudsen Bassebo, hans gård og slekt" var et samarbeid med Jørn Olsen og utkom 2007. Den inneholder først og fremst Gunnlaugs slekt og gård. Men da de har en grein med felles aner inneholder den også litt om Torbjørns slekt.

Det var et bokprosjekt de hadde jobbet med lenge og fått Jørn til å hjelpe seg med det. Dessverre rakk de ikke å komme i mål med bokutgivelsen før Gunnlaug døde høsten 2007.

Annet slektsarbeid

Boka/heftet "Slekten etter Ingebret Hansen og Margrethe Arvesdatter i Langangsrønningen" ble til i et samarbeid med Kersti Sorter og Rolf Anders Høiberg, og omhandler hans slekt. For Gunnlaug og hennes slekt nevner han "Trond Halvorsen på Sandøya", presten Zakarias Johnsen Skankes etterslekt. Og jeg stopper der med å si at de begge har et mangfoldig virke innen slektsarbeid.

Amerikaslekt med besøk på Bassebo og Skjelviktangen m.v og deres rundtur i USA er tidligere beskrevet som artikkel i bladet. Det var på mitt initiativ da vi trengte sårt til stoff til bladet og hvor jeg hjalp litt til. Men det meste var håndskrevet manuskript fra Torbjørn.

Noen avsluttende ord

Jo mer jeg går inn i lagetets historie, leser og hører, jo mer blir jeg klar over den store dugnadsånd som rådet og var nødvendig for å drive laget framover. Også den gode kontakt styremedlemmene hadde seg i mellom.

Uten ildsjeler, ingen frivillige organisasjoner - sies det. Det er ingen tvil om at ekteparet Aasetre var slike ildsjeler for laget. Utover Thor W. Gundersen nevner også Torbjørn innsatsen til avdøde Roar Nesse.

De var nok i ulik alder stifterne av laget, og noen gått bort i løpet av 40 år. For meg har det vært en givende oppgave å bli bedre kjent med historien til laget - som bladmann å få noen ord fra veteranene vi har igjen i laget; gjerne også med mer personlige betraktninger. Så får jeg håpe at våre lesere også synes det.

ROAR F. NESSE

hans mangeårige virke for laget

Blant veteranene og ildsjelene i laget var Roar F. Nesse som hadde sammenhengende 21 år i lagets styre og stell fra oppstarten 1973. Han var født 1921 og døde i 1998.

Minneord i bladet juni 1998 ved Thor Wølner Gundersen

Det var med sorg vi leste meldingen om at Roar Nesse var gått bort. Vi visste at han var alvorlig syk, men da meldingen kom, var det likevel vondt.

Roar F. Nesse var en av stifterne av Grenland Ættehistorielag. På avslutningen etter et kurs i slektsgransking var det han som kom med forslaget om å danne en forening for slektsgranskere her i Grenlandsområdet. Det var da naturlig at han ble med i interimsstyret som ble nedsatt, og som innkalte til stiftelsesmøte i juni 1973.

Han ble viseformann i det første styret og hadde dette vervet i to år. Deretter satt han som formann i fire år, og fra våren 1979 var han arkivar i foreningen. I 1979 begynte vi også å gi ut medlemsbladet vårt, og Roar var ivrig med helt fra starten. Etter hvert ble det også slik at han mottok alt stoffet og redigerte det, og det var også Roar som i flere år sørget for å få bladet mangfoldiggjort.

I 1993 måtte han melde at sviktende helse gjorde umulig for ham å fortsette, både som arkivar og i redaksjonskomiteen. Etter dette så vi ham sjelden, men vet at fortsatte med sin slektsgransking, helt til det siste leste han medlemsbladet med stor interesse.

Roar var aldri redd for å ta et tak, og vi som jobbet sammen med ham i flere år, vet at det var et tap for foreningen da han måtte gi seg. Vi takker for det han har gjort for Grenland Ættehistorielag - og lyser fred over Roar F. Nesses minne.

*Roar Frivold Nesse
1921 – 1998*

Gravstedet på Borgestad kirkegård

Øvre foto: fra foto utlånt av Torbjørn Aasetre om styrets besøk på arkivet i Arendal. Foto tatt omkring 1990.

Nedre foto: fra DIS gravminner

Slektsgransking - en hobby for livet.

*52 år med slektsgransking - 40 år med Grenland Ættehistorielag.
Noen personlige betraktninger, flettet sammen med lagshistorie fra
«pionertida».*

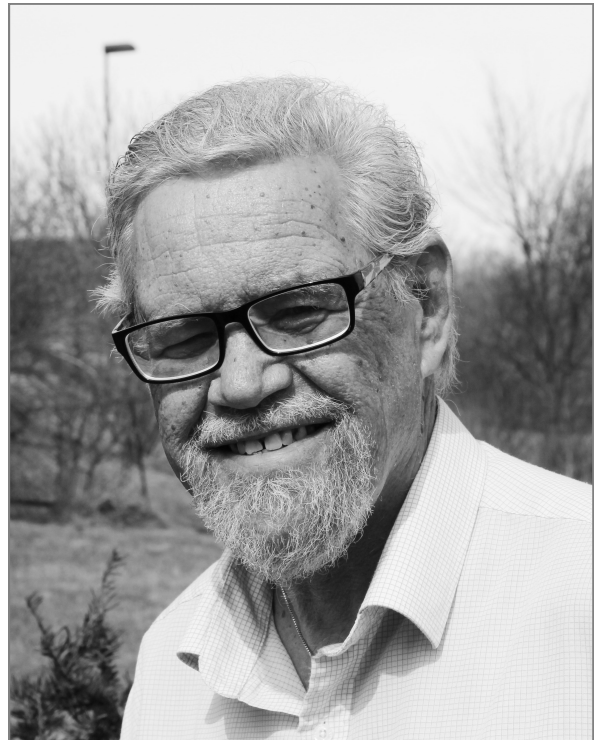
Av Thor Wølner Gundersen

Vi, tidligere ledere av Grenland Ættehistorielag har blitt spurt om å komme med noen erindringer fra vår formannstid, som bidrag til den mer offisielle lagshistorien. Det bør vel ikke bli for vanskelig – to diplomer på kontorveggen (livsvarig medlemskap og Hedersprisen) gir mange gode minner.

Den 12. mai deltok jeg på et møte som kom til å bli starten på et viktig kapittel i mitt liv – det var Grenland Ættehistorielags stiftelsesmøte på Telemark Museum.

Dette betydde riktignok ikke starten på min interesse for slektsgransking – allerede 12 år før, på min farfars 90 års dag, var jeg blitt bitt av basillen. Da hadde farfars tremenning, Jon Sneltvedt, fortalt at det sto noe om slekta i en bok. Boka var Kristian Lids bok «Slekter i søndre Gjerpen». På kort tid hadde jeg funnet mange slektninger – og forfedre tilbake til ca. 1750. Selvsagt kan en tenåring bli helfrelst av sånt! Jakten på flere forfedre startet.

To år senere flyttet jeg til Oslo for å studere, og jeg må nok innrømme at jeg tok lesefri noen dager for å dra på Statsarkivet og Riksarkivet for å finne mer om slekta. Jeg husker godt hvordan noen gamle arkivarer tuslet innover i mørke rom og kom tilbake med uvurderlige skatter – den gangen fikk vi nemlig utlevert selve originalprotokollene, og det var stort, husker jeg. Nå behøver man ikke å lette rumpa fra stolen hjemme for å se de samme protokollene – digitalt. Men jeg ville nødig ha unnvært mine arkivbesøk. Ofte måtte jeg dra videre fra Statsarkivet i Prinsengate til Riksarkivet på Bankplassen for å komme videre med en teori. Det var litt

spesielt når jeg et par ganger skrev meg inn i besøksprotokollen rett etter Asgaut Steinnes, en av historikerne jeg nylig hadde fått kjennskap til – han var nemlig pensum i historie.

Da jeg flyttet tilbake til Skien på slutten av 60-tallet, var jeg altså garvet slektsforsker som hadde kartlagt hele slekta langt bakover. Jeg la hobbyen litt til siden for å konsentrere meg om jobben.

Møtet i 1973 betydde et nytt kick – det var jo flere her i distriktet med samme interesse! – de hadde gått på slektsgranskingskurs og bestemt seg for å starte forening. Tre år senere spurte Steinar Larsen (vi kjente hverandre fra Folkeakademi-virksomhet) om jeg ville være med i styret – arkivaren Harald Bomann-Larsen var død og de trengte en

erstatte. Jeg sa ja – og ble i styret i 32 år! I min tid som arkivar gjorde vi det første store kjøpet til lagets arkiv: Fotostatkopier av folketellingen for 1801 for hele Telemark. Lite visste vi den gangen om mulighetene som skulle komme i dagens digitale virkelighet.

I 1978 luftet jeg med Steinar mine tanker om å starte et medlemsblad, og da vi tok dette opp i styret, fikk vi full tilslutning. Formannen den gangen, Roar Nesse, ville gjerne være med i redaksjonskomiteen, og som tredjemann fikk vi med Ivar Steen-Johnsen, en ung mann som nylig hadde vunnet en pris for unge forskere for en oppgave om slekta.

Første nummer av medlemsbladet kom ut i 1979, samme år som jeg overtok som formann. I de neste 14 årene var jeg formann i til sammen 10 år, og jeg brukte medlemsbladet veldig bevisst for å bygge opp laget. Til sammen var jeg med og redigerte bladet i 25 år. Vi begynte alt i første nummer med en spørrespalte og en informasjonsspalte. Her kunne medlemmene holde seg à jour med nye innkjøp til laget.

Et viktig tilskudd til arkivet var det da Dag Straume og jeg fikk våre respektive styrer med på å skaffe kopier av skiftekartoteket på Statsarkivet. Dag reiste til Oslo ("vårt" statsarkiv var i Oslo den gangen) og kopierte hvert kort. Vi ga også informasjon om hva bibliotekene hadde av bøker, mikrofilmer med mer, og vi holdt en del møter rundt på bibliotekene i "vårt" område (så langt som til Tønsberg). I medlemsbladet dro vi også i gang prosjektet "Hvem forsker hva?"

Ivar Steen-Johnsen reiste fra distriktet for å få seg utdanning, og som nytt medlem av redaksjonskomiteen fikk vi Dag Straume (mest kjent som mangeårig primus motor for «Drangedals-minner»). Vi tre holdt det gående mesteparten av 1980-tallet (jeg holdt på helt til 2004) – vi samlet og produserte stoff (bl.a. hadde Dag en viktig presentasjon av betydningen av god dokumentasjon

omkring gamle familiefotos), og så møttes vi hos Nesse, hvor bladet ble redigert med saks og lim. Det var før vår digitale hverdag. Men vi var tidlig ute med å fokusere på data i slektsforskning. Vi så mulighetene, og vi omtalte dette i medlemsblad nr. 6 (1981).

Omkring 1990 fikk ett av styrets medlemmer, Reidar Ballestad, ansvar for å «holde øye med» utviklingen av dataprogrammene for slektsforskere, slik at vi kunne avgjøre når det var tid for å investere i disse mulighetene. Datamaskinen ble også etter hvert et uunnværlig hjelpemiddel i arbeidet med medlemsbladet – i min andre formannsperiode, 1989-93—ble stadig mer av redigeringsarbeidet gjort på PC'n. Det var også i slutten av denne perioden at medlemsbladet skiftet navn. Vi arrangerte en navnekonkurranse, og det ble min etterfølger som leder, Nicolai Flor, som gikk av med seieren – med det elegant forslaget "Ætt og annet".

Fra min formannstid på 1980 og -90-tallet husker jeg med størst glede de gode relasjoner som oppsto mellom styrets medlemmer. Jeg har alltid ment at lagbygging innad i styret er svært vesentlig for et godt resultat til lagets beste, og i så måte fikk jeg god hjelp – her ble Gunnlaug og Torbjørn verdifulle støttespillere, både med sin store kunnskap og sin entusiasme. Det gikk gjetord om styrets julemøter ute hos dem på Bassebo, med god mat og gode historier i tillegg til styresakene.

Alle andre styremøter ble holdt hos formannen den gangen – det er ikke få saker som er behandlet i peisestua her hos meg på Bratsberg, og heller ikke få snitter og kaker som er fortært her. Det var vel kassereren Alf Granly som etter noen år foreslo å la styremøtene alternere mellom styremedlemmene, og slik har det stort sett vært siden.

Det var også her i peisestua vi satt og så på og vurderte hva vi best skulle gjøre med en stor og viktig samling kilder, Terje

Christensens omfattende grunnlagsmateriale for Gjerpensbøkene. Som formann tok jeg i sin tid kontakt med Skien rådhus og fikk lov til å ta med meg hele denne store samlingen, slik at vi kunne gjøre bruk av den i laget. Kassene sto i mer enn ett år i peisestua vår, men jeg ønsket ikke å ha dem der – det kunne jo bli brann. Jan Christensen tilbød seg å overta samlingen og hadde den hjemme i mange år. Han rakk å kopiere alle kildene og systematisere. Nå finnes originalmaterialet trygt i «mitt» arkiv – Skien kommunes historiske arkiv.

Da jeg «reddet» Gjerpen-arkivet, så jeg hvor dårlige arkivforhold det var i rådhuskjelleren. Da styret senere bestemte å sikre også Solums-arkivet på samme måte (grunnlagsmaterialet for bygdeboka), ble det Jan og jeg som tok oss av dette. Vi fant «arkivet» under lag av støv og murpuss (etter boring gjennom vegg rett over). Jan fikk det med seg hjem. Da vi skulle levere det fra oss, ønsket vi ikke å sette det ned igjen i den fuktige rådhuskjelleren. Det var enighet om at det kunne plasseres på museet.

Da jeg ble byarkivar i Skien, fikk jeg litt av en jobb med å finne disse arkivsakene. De var ikke på museet, sporene førte til Skotfoss, men de var heller ikke der lenger. I et lagerlokale på Klyve var sakene plassert, men der var det umulig å komme fram (opp) til dem – de var stablet med truck, høyt oppe og med mange kasser foran. Nå har jeg imidlertid fått også Solums bygdebok-arkiv i Skiens historiske arkiv. Alt dette, sammen med Skiens gamle arkivsaker og noen privatarkiver, gjør at mange kan finne interessant

stoff hos oss på Bergsland.

I de første styrene var det flere som fant felles røtter, og dermed kunne vi samarbeide i granskingen (dette kom jo også mange andre lagsmedlemmer til gode). Vi dro sågar på turer sammen – sammen med Gunnlaug og Torbjørn dro Torild og jeg på turer til slektsgårder i Sauherad. Torbjørn kjente gamlelensmannen Kittil Prestholt, og det åpnet mange dører. Vi dro også på turer til hverandres hytter og kombinerte dette med å besøke interessante personer og steder. Dette vennskapet har vi alltid satt meget stor pris på.

Det ble også andre turer i lagssammenheng. I «gamle dager» brukte vi egne biler som vi fylte opp – det var jo også noen som trengte skyss. Jeg husker spesielt turen til Seljordshei, med Halvor J. Sandsdalen som kjentmann og historieforteller, og besøket etterpå hjemme hos Halvor og Ingebjørg. Slik historiefremføring har historiens sus over seg.

Fra omkring årtusenskiftet har jeg vært så engasjert i arbeidet med Skiens historie at det ble vanskelig å rekke alt, og en gang skal en vel gi seg, så jeg gikk ut av styret i 2008. Men jeg savner lagsarbeidet og samarbeidet med sentrale personer i styret. Jeg vil takke gode styrekolleger gjennom mange år, og jeg vil takke utrettelige medlemmer av "kaffekomiteen". Uten dem hadde ikke møtene vært det samme, de bygger opp om det sosiale. Det er greit med en forsamling der alle stikker "hue" i PCn" (det kan vi gjøre hjemme også), men det bør også være rimelig tid til kaffekos og prat.

Nården, 14/3-79.

Thor Gundersen ny formann i Grenland Ættehistorielag

Grenland Ættehistorielag har holdt sitt årsmøte i Villa Fløyen. Laget kan se tilbake på et svært aktivt år. I den forbindelse må spesielt nevnes at laget har begynt arbeidet med å bygge opp sin egen samling av kildekrifter. Foreløpig er anskaffet fotostatkopier av folketellingen i 1801 for hele Telemark, og ganske mange av medlemmene har benyttet anledningen til å låne disse.

Stor interesse har det også vært for et medlemsblad som utkom med sitt første nummer i februar. Dette bør kunne bli et viktig kontakt ledd for medlemmene.

Utflukten våren 1978 gikk til Stathelle, hvor Johs. Anth. Johannesen var guide på en hyggelig rusletur, og hvor vi etterpå besøkte Anders Nenset for å se hans fine samling av gamle gjenstander.

Høsten 1978 ble det holdt to møter, det første på Fylkesbiblioteket på Ulefoss, hvor vi ble orientert om hvilke muligheter som finnes der for slektsforskere. På høstmøtet i Bymuseet, Porsgrunn, viste Torbjørn Aasetre lysbilder og fortalte om våre gamle kirker».

På årsmøtet hadde vi besøk av Terje Christensen, forfatteren av Gjerpen bygds historie, som fortalte om slekter i Gjerpen.

Årsmøteforhandlingene gikk greit unna. Roar F. Nesse, som har vært formann i fire år, hadde frasagt seg gjenvalg, og som ny formann ble valgt Thor Gundersen. Styret består forøvrig av Inger Grete Solstad, Gunnlaug Aasetre, Torbjørn Aasetre, Roar F. Nesse, Irene Nilsen og Steinar Larsen, med Harald Bomann-Larsen og Hjørdis Valle som varamenn. Revisorer er Frank Beier og Birger A. Øvrum.
Ref.

Oppslag om kurs i slektsgransking omkring 1990

Aktive slektsgranskere, - Gunnlaug og Torbjørn Aasetre (t.v.) sammen med Thor W. Gundersen (t.h.) som formann i Grenland Ættehistorielag.

Styret på besøk på Statsarkivet i Arendal.

Fra venstre: Nicolay Floor, Thor W. Gundersen, Torbjørn Aasetre, Jan Christensen og Roar Nesse.

Styremedlem Gunnlaug Aasetre var fotograf.

Foto trolig fra slutten av 1980-tallet.

Styremøte på Porsgrunn bibliotek - trolig på begynnelsen av 1990-tallet

Fra venstre: Roar Nesse, Nicolay Flor, Jan Christensen, Torbjørn Aasetre, Gunnlaug Aasetre og Thor W. Gundersen.

Begge foto fra Torbjørn Aasetre

Min formannstid i laget

1997 – 2002

Av Jan Christensen

Jeg ble formann i laget etter årsmøtet på våren 1997, etter flere år som sekretær. Jeg tok over etter Nicolai Flor.

Det som vel var spesielt med 1997, var at vi startet registreringen av gravsteder. Jeg startet med å registrere Gjerpen kirkegård og etter det tok det bare av og de fleste kirkegårdene i Grenland ble registrert.

Vi startet også avfotografering av kilder på Statsarkivet på Kongsberg. Den gang var det lysbildefilm som gjaldt og det første vi registrerte var kilder for Skåtøy og Drangedal. Vi kjøpte også inn folketellingen 1900 i bokform og solgte avskriftene som Reidar Ballestad hadde gjort av Gjerpen kirkebøker og skifter. De ble den gang solgt på gammeldagse disketter.

I 1998 var laget 25 år, og vi laget gensere og T-skjorter med lagets logo. Den 6 juni ble det arrangert en Slekts- og lokalhistorisk dag på Ibsenhuset. Dette var et samarbeid mellom Grenland Ættehistorielag, DIS Norge og Norsk Slekthistorisk Forening. Vi inviterte alt vi kunne finne av slekts- og lokalhistorielag i Telemark og tilgrensende områder, og til sammen ble det ca. 15 lag og foreninger som hadde stands på Ibsenhuset. Det ble holdt diverse foredrag gjennom hele lørdagen og til sammen var det 200-250 mennesker innom.

1999: Vi var ute på Sykehuset hvor vi hadde fått tilgang til bl. a. den gamle protokollen fra Radesykehuset på Osebakken og flere protokoller fra Bratsberg Amtssykehuset på 1800-tallet. Disse ble behørig avfotografert og gjort tilgjengelig som filmrull, som kunne leses på mikrofilmapparat. Dessuten kjøpte vi inn mye mikrofilmkort av kirkebøker, samt folketellingene for 1865.

2000: Den første av lagets CD'er ble produsert og lagt for salg. Det var Skolehistorie fra Gjerpen og CD nr 2 dreide seg om Gjemsø kloster. Der hadde vi scannet flere grunnprotokoller helt tilbake til midten av 1700-tallet. Dessuten ble det det året kjøpt inn digitalt kamera slik at digitaliseringen kunne gå lettere. Vi begynte også å presentere «Hvem forsker hva» i bladet vårt.

I 2001 ble filmingen av presteattester startet på Statsarkivet på Kongsberg og første sogn var Bamble. I den tiden vi filmet diverse attester fra hele Grenland har jeg kommet fram til at det ble over 16000 eksponeringer, bare med mitt eget kamera. I tillegg ble det filmet med lagets kamera av Per Stian.

I 2002 ble presteattestene for Skien filmet, og laget arrangerte sin første utenlandstur. Turen gikk til Amsterdam i august med Fokke van der Meer som lokal guide. Det var 23 medlemmer som tok turen og i høstens «Ætt og Annet» kunne man lese referat fra turen som var en stor suksess.

SLEKT OG DATA

OPPSLAG I VARDEN 11. JAN. 1997

Med slekt på hjernen og hele slekta på nettet

Gutta i Grenland Ættehistorielag har som hobby å gjøre kildemateriale for slektsforskere tilgjengelig på internett. De har slekt både på hjernen og på nettet.

- Dagen etter at det ble mulig å legge ut egne hjemmesider på Scandinavia Online, la vi ut våre hjemmesider, forteller Per Stian Kjendal. Han er en av flere entusiaster i Grenland Ættehistorielag, som siden høsten 1995 har brukt internett som hjelpemiddel i jakten på egne og andres fjerne slektninger.

Kirkebøker, gamle folketellinger, skifteprotokoller, presteattester, matrikler og andre kilder fra hele grenlandsområdet er blant materialet som medlemmene av ættehistorielaget presenterer på nettet. Metoden er møysommelig - alt materiale er skrevet av fra kopier av håndskrevne protokoller. Fire av ildsjelene er samlet rundt PC'en i hobbykjelleren til Jan Christensen i Skien. Foruten Per Stian og Jan selv, er Gard Strøm og Terje Holm-Johnsen tilstede. De forklarer

hvorfor internett er et attraktivt hjelpemiddel.

- Vi satt etterhvert med en del stoff som vi hadde skrevet av fra kilder, forteller Jan.

- Når du har det på data er det søkbart, skyter Gard inn.

- Og så kan andre ha glede av det. Det er jo ingen vits i at en skal slave for å finne noe, og så skal alle andre måtte gjøre akkurat det samme, sier Per Stian.

Skal ikke koste noe

De fire er prinsipielle motstandere av at opplysninger av denne typen skal koste noe. Håpet er at deres innsats skal sette andre på den samme ideen, slik at stadig flere kilder for slektsforskere blir gratis tilgjengelig på nettet.

Informasjon som er lagt ut på en hjemmeside kan benyttes av alle andre over hele verden som har tilgang til internett. Medlemmene i Grenland Ættehistorielag får derfor stadig besøk av utenlandske dataturister som er

Slektsgransking høres tørt ut for uinnvidde, men Gard Strøm (t.v.) og Terje Holm-Johnsen (t.h.) er fulle av gode historier. - Alle har en morder i familien!

innom hjemmesidene deres.

- Amerikanere er «verst». De skjønner ikke at Norge faktisk er litt stort, og spør f.eks.:
- Kjenner du Hansen fra Porsgrunn.

Overlykkelige

Både Jan, Per Stian, Gard og Terje har slektstavlene sine liggende på hjemmesidene. Flere ganger har de opplevd å bli kontaktet av vilt fremmede mennesker som har funnet en felles slektning langt bakover i generasjonene. Per Stian har hatt kontakt med amerikanere som har blitt overlykkelige over endelig å ha funnet frem til en norsk åttmenning. Det er å ta det litt for langt ut, mener han.

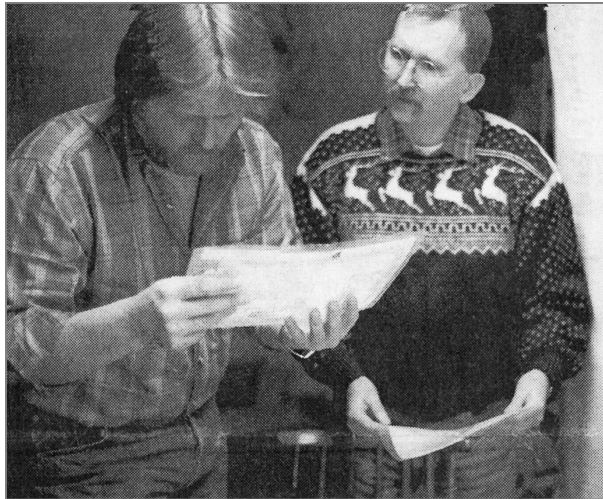
- Men jeg har kommet i kontakt med mange slektninger som jeg aldri ville ha kommet borti uten internett, sier han. Når to slektsforskere først finner ut at de er i slekt, blir resultatet gjerne at begge to får fylt ut store hvite flekker i slektstavlene sine.

Uheldig mann

Slektsforskning er en hobby som griper om seg i Grenland. Grenland Ættehistorielag har de siste årene opplevd en kraftig vekst, og teller i dag hele 250 medlemmer.

En fallgrube slektsforskere må lære seg å styre klar av er feilkilder. Men ikke alle er like uheldige som den engelske slektsforskeren som hadde brukt 40 år av sitt liv på å kartlegge slekten sin før han fikk vite at han var adoptert! Etter den første nedturen område han seg imidlertid og gikk løs på sin «nye familie» med friskt mot.

De fire slektsforskerne rundt bordet i kjelleren til Jan Christensen kom inn i hobbyen på hver sin måte. Jan selv begynte for snart 20 år siden, fordi han fikk nyss om at en onkel i sin tid hadde syslet med slektsforskning. Rundt 1990 tok han i bruk data for å systematisere opplysningene, og i dag kan han føre slekten sin 23 generasjoner tilbake. Omlag 5.000 slektninger er registrert i databasen.

Jan Christensen (t.v.) og Gard Strøm (t.h.) studerer gamle dokumenter fra bokhyllene i hobbykjelleren.

Per Stian Kjendal har alltid vært historieinteressert, og hadde en bestefar med gård på Levang som hadde mange historier. Han ser på seg selv som en detektiv som jakter på stadig nye slektninger. Problemet er bare at når du har løst en gåte. Dukker det vanligvis opp to nye, nemlig foreldrene til den du har funnet! Per Stian tok i bruk data i 1990/91.

Fanteslekt

Utgangspunktet for Terje Holm-Johnsen var interessen for gamle ting og historie. Bestemoren fortalte om oppveksten på Gjerpen gård. For et par år siden oppdaget han dessuten at en gren av familien stammet fra fanteslekt. Siden har han lagt ned mye arbeid i å kartlegge denne delen av stamtafelen.

Gard Strøm var i utgangspunktet slett ikke historieinteressert, men stilte seg spørsmålet: Hvem er jeg? Etter å ha ledd etter en ordentlig slektsbok fra Gjerpen uten å ha funnet en, bestemte han seg for å skrive en slik slektsoversikt selv. Det har han holdt på med i tre og halvt år allerede. Når han tegner med å være ferdig med vil han ikke si noe om, men Gard definerer prosjektet som en livstidsoppgave.

Min tid i lagets styre og bladet

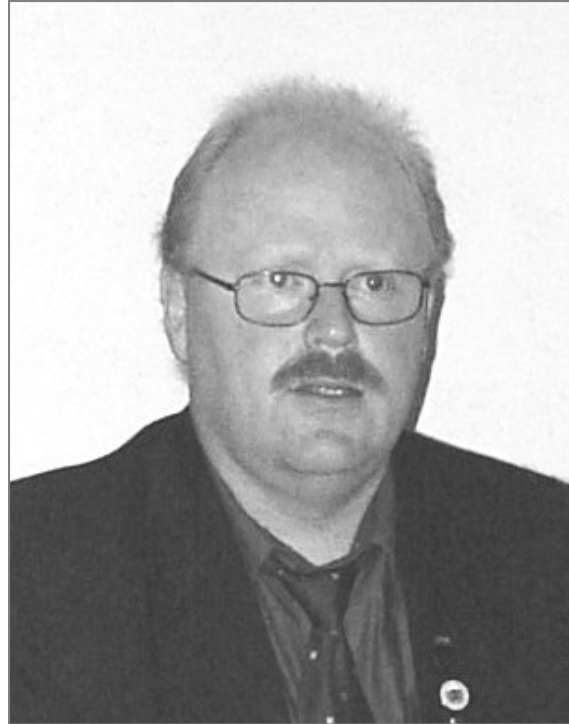
av Per Stian Kjendal

Jeg ble medlem av ættehistorielaget i 1992. Jeg hadde i veldig lang tid vært interessert i historie, og i min egen slekt, i mange år før det.

I 1993 trengte redaksjonskomiteen et nytt medlem, da Roar Nesse ba om avløsning. Siden jeg var "datanerd", og hadde lyst til å delta, ble jeg spurt om å være med. Første nummer som ble laget på data var nummer 30. Tidligere hadde det vært mye "klipp og lim". Bladet hadde fått nytt navn i nummeret før. Navnet ble da endret fra "Nytt fra Grenland Ættehistorielag" til det mye enklere "Ætt og Annet." Redaksjonskomiteen besto da av meg, Thor Gundersen, Gunnar Oland og Dag Straume. Budstikka som frem til da hadde vært en egen utsendelse, ble fra 1994 integrert i bladet. Jeg var redaktør av Ætt og Annet fram til 2003.

I 1994 bke jeg varamedlem i styret, og mitt første styremøte var hjemme hos Nicolay B. Flor. Styremøtene var alltid hjemme hos noen av styremedlemmene, og vi ble godt kjent med hverandre. Vi ble en veldig sammensveiset gjeng. Noe av det beste jeg har av minner fra tiden i styret, er at hver januar hadde vi styremøte hjemme hos Gunnlaug og Torbjørn Aasetre. Da var det siste rest av julekakene, og vi hadde mye kos. Jeg ble sekretær i 1997, da ble Jan Christensen formann.

I 2003 ville Jan trekke seg som formann, og jeg ble da spurt om jeg ville overta som formann. Det var aldri store utskiftninger i styret, og det var da utrolig godt å ha med andre i styret som hadde vært med siden starten i 1973, som Thor Gundersen, som jeg hadde med som viseformann. En av de første tingene jeg fikk innført, var at vi moderniserte navnet på stillingene i styret. Formann ble til leder og varamann ble til

varamedlem. Vi har tross alt blitt likestilte og det har alltid vært høy andel av kvinner i styret. Pga. flytting til Vestlandet tok jeg ikke gjenvalg ved årsmøtet i 2007.

Ved lagets 30 års jubileum i 2003 laget vi en jubileumsbok. Det var mye arbeid, men vi fikk veldig gode tilbakemeldinger på boka. I Telemark Tidende i Varden, skrev man at de helst ville trykket hele boka i sine spalter. Boka solgt godt nok til å betale for trykkinga, men det ble kanskje trykt litt for stort opplag.

Det ble da også holdt en stor jubileumsfest på Porsgrunn Porselensfabrikk, der den aller første av lagets hederspriser ble delt ut. Det var Reidar Ballestad som fikk den første prisen.

Da jeg begynte i laget var ting veldig annerledes enn nå. Det var da vanlig å ha permer der man førte slekta opp i skjemaer for hånd, og det ble mye skrivning for hånd. Etter hvert

**Lagets styre i jubileums-
året 2003 (30 år)**

Stående bak fra venstre:

Liv Pettersen, Thor W. Gundersen, Kersti Sorter, Terje Rehn Holm-Johnsen, Vigdis Kverndal, Kari Aabelvik.

Sittende foran fra venstre:

Frank Johannesen, Per Stian B. Kjendal (leder), Andreas Søli.

ble det tatt i bruk mer og mer data, og lagets medlemmer var veldig tidlig uten med å prøve disse nye løsningene. De første programmene i bruk var Slekt & Gård, og Brothers Keeper. Så fra 1994/95 ble internett mer og mer vanlig. Undertegnede og Jan Christensen begynte da å legge registrerte kilder gratis ut på internett. Dette var nybrottsarbeid og faktisk veldig kontroversielt. Det som nå er Digitalarkivet, ble startet opp som Tele-Slekt, med formål å tjene penger på søk på internett. Dette var et samarbeid mellom Televerket og arkivverket. Kan stolt si at vi var med på å torpedere disse planene. De ga da også etter en tid opp å ta betalt for bruken av sine data.

Fram til 1994 måtte vi reise til Oslo for å lete i de offentlige arkivene. Riksarkivet og Statsarkivet i Oslo dekket våre områder. Men fra høsten 1994 endret dette seg. Statsarkivet i Kongsberg ble åpnet, og laget har i mange år hatt et godt og fruktbart samarbeid med de.

Det er to prosjekter jeg gjerne vil trekke fram fra min tid i laget. Jeg var med å dra i gang prosjektene med gravregistrering og filming av kilder med digitalkamera.

Den gang vi startet var det ikke selvsagt at ting var så lett tilgjengelig på internett som det er i dag. Ble etter hvert ganske lei av å

gå på de samme kirkegårdene, for å stadig ha nye navn å lete etter. Og å sitte på arkivet og prøve å få registrert mest mulig før en måtte reise hele veien hjemover, var veldig tidkrevende. Vi kjøpte derfor et digitalkamera og startet med fotografering av kilder fra vårt nærområde. Dette førte til at vi hentet inn store kildeserier til laget som mange har hatt stor nytte av i ettertid.

I dag er dette ganske normalt, men den gang dette ble gjort var laget meget langt framme i utnyttelse av data og internett. Det litt triste i dag, etter min mening, er at tilgjengeligheten på data har gjort at mange ikke går videre inn i kildene og lærer seg å lese gammel skrift. Da har man mulighet til å finne fram til nye spor og opplysninger som ingen har funnet før. I dag blir det veldig mye til at mange bruker bare noen få sentrale kilder, og da kommer det fram veldig lite nytt.

I 1998 ble det i samarbeid med Norsk Slektshistorisk forening og DIS sentralt arrangert en "Slekts- og lokalhistorisk dag" i Ibsenhuset i Skien. Hit ble lag og foreninger fra hele fylket invitert, og vi stilte mannsterke opp. Det var program i tilstøtende sal, med kjente foredragsholdere som Nils Johan Stoa, Svein Skahjem, Alf Christophersen og Tore H. Vigerust. Det ble et veldig koselig arrangement, med mange besøkende, og en

fin måte å eksponere interessen for slekt og historie.

En pussig sak fra min tid som leder er en episode fra Slektsforskerdagen i 2005. Dagen ble arrangert i felleskap av Grenland Ættehistorielag og DIS-Telemark på Porsgrunn bibliotek. Journalisten fra Porsgrunns Dagblad fikk det for seg at dette var et rent DIS-Telemark opplegg og at vi var sure på dem. Han laget sammen en konflikt som ikke fantes, satte artikkelen på trykk, og både jeg og leder i DIS-Telemark skjønte ingenting. Vi forlangte sammen et møte med redaktøren og journalisten. Det endte opp med at redaktøren måtte finne en ny journalist til å skrive et innlegg som korrigerer hele saken, for journalisten som skrev den første saken nektet å innrømme at noe var feil. Men han forsvant ganske raskt fra avisa etter det...

Jeg vil avslutte med å få takke for alle de gode årene jeg hadde i Grenland Ættehistorielag! Og takker for alle de hyggelige stundene vi hadde sammen både på lagets møter, i redaksjonen og styret, ved arrangementer, turer til arkivene og privat med dere som ble mine venner! Jeg vil alltid sette pris på tiden jeg hadde i Grenland Ættehistorielag.

Ved lagets jubileum i 2003 ble vedtatt at de gjenværende medlemmer som hadde vært med fra starten av, skulle bli æresmedlemmer.

Videre ble bestemt å opprette en hederspris.

På bildet den første hedersprisen til Reidar Ballestad (sittende) utdelt av lederen Per Stian B. Kjendal.

Alle foto fra Per Stian Kjendal

*Fra et av
lagets møter
på Porsgrunn
bibliotek i
2005*

Lagets leder fra 2007

Av Terje Rehn Holm-Johnsen

Som nåværende leder av Grenland Ættehistorielag får jeg æren av å avslutte denne kronikken fra tidligere ledere. De som gikk foran meg har preget foreningen til det den er i dag. Da jeg ble bedt om å stille til valg som leder hadde jeg allerede noen år bak meg i styret i 2 omganger, blant annet som kasserer og sekretær. Men det var med ærbødighet jeg gikk til valg. Det var som å hoppe etter Wirkola. Både Jan Christensen, Thor Wølner Gundersen og Per Stian Bjørnø Kjendal hadde lange perioder som ledere og alle tre har også mottatt Grenland Ættehistorielags hederspris. Jeg har sittet i styret sammen med alle tre. Jeg fikk æren av å ha Thor som nestleder i mitt første år og hans kunnskaper var nyttige for meg når jeg skulle bli leder for foreningen.

Jeg fattet interesse for slektsforskning da jeg som tenåring kom over en bok av Kristian Lid som omhandlet slekter i den sydlige del av Gjerpen fra 1600-1900. Her fant jeg min bestemors slekt på Svinholt og derfra bakover til Borge, Meen, Ballestad osv. Jeg måtte finne ut mer, og nå, 30 år etterpå, er jeg fortsatt ikke ferdig. Stadig finner jeg mer. Jeg meldte meg inn i Grenland Ættehistorielag midt på 1980-tallet. Der fant jeg min plass og etter hvert ble det styre og stell på meg. Jeg fikk også lenge ansvaret for Ætt og Annet.

I min tid som leder så langt er det i allefall 2 ting jeg vil påpeke som både har preget foreningen, og som vil prege foreningen framover.

Digitaliseringen av kilder gjorde at vi gikk fra byttemøter (utlån av kilder) til arbeidsmøter. Folk tok med seg egne PC'er og arbeidet. Vi

så straks at det ble problemer med plass i vårt vanlige møterom i 1. etg på biblioteket. Vi diskuterte ulike alternativ. Blant annet kikket vi på andre møtesteder. Vi innså ganske raskt at eget lokale ville bli for dyrt.

Løsningen lå nærmere enn vi trodde. I 2. etg. på Porsgrunn bibliotek var det 2 møterom som vi ofte lånte til våre utvidede møter. Hvorfor ikke bruke møterommene også til våre vanlige møter? I dag har vi alle møtene våre der. Det er fortsatt mulighet for å låne kilder, men det er ikke mange som låner noe fra oss lenger.

En annen ting som vil prege oss framover, er

økonomien. Vi hadde i fjor et dårlig resultat og fikk et stort underskudd. Tiltak var allerede satt i gang for i år med blant annet økt medlemskontingent. I tillegg vedtok vi å trekke oss fra Slektsforskerdagen. Ætt og Annet har blitt utvidet og vil være vårt viktigste organ for medlemmene våre. Det koster penger og vi kommer aldri til å vedta inn-sparinger på det budsjettet. Vi ønsker også å snu alle steiner m.t.p. å finne andre steder å spare penger.

I 2013 har vi opplevd at mange nye medlemmer har kommet til foreningen. Grunnen til

det er nok i stor grad programserien "Hvem tror du at du er". Det er mange nye slektsforskere som nå kommer til oss for å få hjelp til å finne forfedre. Det er også stor rift om de svenske og amerikanske kildene vi disponerer. Mange har funnet sine amerikanske slektninger via ancestry.

Vi ser nå framover mot de neste 10 årene. Grunnlaget som ble lagt i juni 1973 og som de foran oss har bygget opp. Både styremedlemmer, medlemmer av andre verv og alle våre medlemmer har sammen gjort Grenland Ættehistorielag til hva det er i dag.

Årsmøtet 2013

GRENLAND ÆTTEHISTORIELAG

Lagets styre gjennom 40 år

Styreledere:

Steinar Larsen	1973-74
Roar F. Nesse	1975-78
Thor Wølner Gundersen	1979-84, 89-92
Torbjørn Aasetre	1985-88
Nicolay B. Flor	1993-96
Jan Christensen	1997-02
Per Stian Bjørnø Kjendal	2003-06
Terje Rehn Holm-Johnsen	2007-

Nestledere:

Roar F. Nesse	1973-74
Torbjørn Aasetre	1975
Inger Grethe Solstad	1976-79
Steinar Larsen	1980-84
Thor Wølner Gundersen	1985-88, 93-07
Nicolay B. Flor	1989-92
Kari Aabelvik	2008-

Sekretærer:

Torbjørn Aasetre	1973-79
Gunnlaug Aasetre	1980-87
Jan Christensen	1988-96
Per Stian Bjørnø Kjendal	1997-02
Terje Rehn Holm-Johnsen	2003-06
Kari Aabelvik	2007
Audhild Dahl	2008-

Kasserer:

Gunnlaug Aasetre	1973-79
Torbjørn Aasetre	1980-84, 93-96
Alf Granly	1985-93
Terje Rehn Holm-Johnsen	1997-98
Andreas Søli	1999-03
Tor Ellefsen	2004-07
Eldbjørg Bakke	2008-09
Kari Aabelvik	2009-

Arkivar:

Harald Bomann-Larsen	1973-75
Thor Wølner Gundersen	1976-78
Roar F. Nesse	1979-93
Reidar Ballestad	1994-97
Kersti Sorter	1998-

Styremedlemmer:

Helga Zeiffert	1973-75
Gunnild Olsen	1973-75
Steinar Larsen	1975-76, 1979
Irene Nilsen	1977-82
Harald Bomann Larsen	1977-78
Olav V. Landsverk	1980-83
Alf Granly	1983-84
Nils Stigen	1984-87
Håkon Livland	1985

Styremedlemmer, forts.

Jan Christensen	1986-87
Nicolay B. Flor	1988
Gunnlaug Aasetre	1988-93
Torbjørn Aasetre	1989-92
Lisbeth Meistrand	1993-96
Kersti Sorter	1994-97
Inger Mathisen	1997
Gard Strøm	1998-02, 13-
Unni Knudsen	1999-00
Vigdis Kverndal	2001-04
Frank Johannessen	2003-04, 13-
Kari Aabelvik	2005-06
Tore Granly	2005-
Jørn Olsen	2007-13
Berit Thorsberg	2009-13
Bjørn Bergan	2013-

Varamedlemmer:

Rutt Greve	1973-75
Ingebjørg Skjelbred	1973-75
Harald Bomann-Larsen	1976, 79-80
Irene Nilsen	1976
Steinar Larsen	1977-78, 85-88
Hjørdis Valle	1977-80
Alf Granly	1981-82
Marie Hafsum	1981-85
Nils Stigen	1983
Håkon Livland	1984
Lisbeth Meistrand	1986-92
Gunnar Oland	1990
Stian Norli	1992-93
Reidar Ballestad	1993
Per Stian Bjørnø Kjendal	1994-96
Gunnlaug Aasetre	1994-96
Anne Grethe Kittilsen	1997
Gard Strøm	1997
Andreas Søli	1998
Rolf Høiberg	1998-00
Vigdis Kverndal	1999-00
Frank Johannessen	2001-02
Liv Marie Pettersen	2001-05
Kari Aabelvik	2003-04
Britt Nilgard	2005-06
Jørn Olsen	2006
Audhild Dahl	2007-08
Aage R. Andresen	2008-10
Harald Valstø Eikland	2007-13
Sven Erik Langseid	2010-
Bjørn Bergan	2013

Sto-navnet i Grenland i første halvdel av 1600-tallet

av Per Reidar Christiansen

Da jeg ble spurt om å gi et bidrag i 40-års-gave til Grenland Ættehistorielag, hadde jeg en nesten ferdig artikkel i bak-hånd. Artikkelen er i hovedsak basert på research gjort i forkant av artikler som i 2007 og 2009 ble publisert i Norsk Slektshistorisk Tidsskrift. Siden verken denne eller andre av undertegnede artikler om grenlandsætter er nevnt i tidligere utgaver av Ætt og Annet, benyttes her ved anledningen (og en fot-note) til å opplyse lokale slektsforskere om hvor de kan finne denne litteraturen¹⁾.

Sjeldne eller uvanlige navn

Når en studerer slekt over større geografiske områder, legger en av og til merke til særegne lokale fornavn som på landsbasis er heller sjeldne. Et slikt fornavn er mannsnavnet Sto. I primærkildene er det som oftest skrevet Stoff, men i siste halvdel av 1600-tallet slår uttaleformen Sto stadig oftere gjennom i skrift. Utover 1700-tallet er navnet derfor som regel skrevet Sto eller Stoe.

Navnet, som stort sett bare kan observeres i Grenland og i sørlige strøk av Vestfold, vil her være en av flere innfallsvinkler til en

slektshistorisk undersøkelse. Sannsynligheten for at personer med sjeldne eller uvanlige navn var beslektet er nemlig erfaringsmessig langt større enn hva tilfellet er med alminnelige navn.

Sjeldne navn alene er likevel ikke tilstrekkelig til å utrede slektskap. Navneforekomstene må suppleres av andre kilder, ikke minst de kildene som gir opplysninger om odel og eierskap til jord. Takket være Odd Arne Hellebergs kildeutgivelser²⁾, har en relativt god oversikt over de jordeiende bøndenes eiendomsforhold i Grenland fra tidlig 1600-tall. Supplert med eiendomsoversiktene lensregnskapene gir, er de til god hjelp når de mest relevante slektshistoriske kildene for denne tiden, som diplomer, tingbøker og skifteprotokoller, er mangelvare for distriktet.

Den mest kjente navnebærer for lesere av dette medlemsbladet er kanskje den Sto som fra 1611 til 1657 er nevnt i Eidanger, først på Skjelsvik, deretter på Lerstang. Hans ættebakgrunn er forsåvidt kjent, men selv om Cornelis S. Schilbred i sin gårds- og slekts-historie for Eidanger gir klar beskjed om at Sto var fra Lerstang og sønn av Gjord Toresson og bror til Rasmus Lerstang, er det

Fotnoter:

- 1) *Undertegnede har publisert følgende artikler helt eller delvis relatert til Grenland:*
 1. *Litt om ættene på Bergan Nedre og Åserum i Hedrum, Genealogen 2/1998, s. 20–28;*
 2. *Ætten fra Liltvet i Hurum og dens forgreininger i bygdene rundt Oslofjorden, Norsk Slektshistorisk Tidsskrift (NST) XXXVII (1999), s. 3–87;*
 3. *Ny viten om ætten fra Grimsrød på Jeløya, Genealogen 1/2004, s. 37–46;*
 4. *Jorddrotten og leilendingen Tormod Jonsson:- Fra Skjelsvik i Eidanger til Klyve i Solum, Genealogen 2/2005, s. 24–25;*
 5. *Tord Asgeirsson på Bolvik i Solum og hans ætt, NST XLI (2007), s. 89–125;*
 6. *Ættene på Asdal og Tangvall i Bamble, NST XLII (Oslo 2009), s. 3–48.*
- 2) *Odd Arne Helleberg har utgitt Alexander Rabe von Pappenheims jordebok over Telemark (Bratsberg len) ca. 1615 (Kongsberg 1991) og Stattholderskapets jordebok over Telemark 1624 (Kongsberg 2004). I notene er utgivelsene forkortet til henholdsvis Jb Tel 1615 og Jb Tel 1624.*

sammenhenger rundt denne slektskretsen som ikke tidligere er belyst. En av disse sammenhengene synes å være en slektsforbindelse til en hittil lite påaktet Gunnar Stosson i Eidanger, senere i Bamble. Han er artikkelens hovedobjekt, og det er slektsnettverket hans jeg vil forsøke å kartlegge.

Mange fotnoter i denne artikkelen er i overkant lange, noe som i utgangspunktet ikke er så leservennlig. På den andre siden gir disse notene et vell av kildeopplysninger som ellers ikke ville blitt publisert. Kilder som er vanskelig tilgjengelig for de fleste, ville fristet en tilværelse i glemselens mørke om det ikke var plass til dem i noteapparatet. For undertegnede kan det nemlig ta tid før det igjen slippes en ny artikkel om slekter i Grenland. I de neste årene er egen slekt i Agderfylkene høyt prioritert.

Sto-navnet på Lerstang i Eidanger

Siden vi har å gjøre med en jordeiende slekt tidlig på 1600-tallet, er det naturlig å starte med å se hva lensregnskapenes eiendomsoversikter kan fortelle. Odelsjordeboka i 1624 viser at Lerstangs 3 huder da har delt eierstruktur. Gjord Lerstang og Sto Skjelsvik, far og sønn, skatter hver av 1 1/2 hud odel. Gjord sitter i tillegg med 1 1/2 hud i Stokke i Bamble, 1 hud 3 skinn i Stumsnes i Sannidal og 2 huder i Tveten Nordre i Eidanger, alt odel, ved siden av 1 1/2 hud 4 skinn pant i Bjønnes i Eidanger. Også en Brynild (*Bryndill*) Gjordsson er nevnt i samme kilde. Han eier 1 1/2 hud odel i den samme Tveten-gården som Gjord³⁾. Vi skal se at Brynild er sønn av Gjord Lerstang.

En skal ikke gå mange årene tilbake før en

finner andre eiendomsforhold. I jordeboka for 1615, som trolig er skrevet rundt 1612/1613, står Gjord Lerstang oppført som eier av 3 huder i Lerstang, 1 hud i Ramberg i Eidanger, 1 hud i Dobbe i Sannidal, 1 hud i Stumsnes og 3 1/2 hud i Tveten Nordre⁴⁾. I 1611 og 1612 skatter Gjord også av 1 hud i Grave i Bø⁵⁾. Denne parten er borte i 1618, men da mer enn kompensert av 2 huder i Stokke Østre i Bamble. Jordegodset hans består dette året av parter i seks gårder med en total landskyld på 11 1/2 hud⁶⁾.

Innen 1620 delte Gjord Lerstang åpenbart ut hjemmefølge til sine voksne barn. 5 1/2 hud i fem gårder ga han slipp på i denne perioden mens bare 1 hud i Bjønnes ble tilført boet. De største partene han kvittet seg med, 1 1/2 hud i Lerstang og 1 1/2 hud i Tveten Nordre, gikk til Sto og Brynild. Også Rasmus fikk 1 1/2 hud, men måtte som åpenbart yngste sønn nøye seg med å få sin del utlagt med 1 hud i Ramberg og 1/2 hud i Stokke Østre. Jorda de tre sønnene fikk, kalles i 1624 odel. Det er også tilfelle med Gjords gjenværende gods i Lerstang, Stokke Østre og Stumsnes. Bare gårdparten i Bjønnes er uttrykkelig kalt pant. Dobbe, den siste gårdparten som i 1620 forsvinner fra Gjord Lerstangs gods, kjenner vi ikke status for de nærmeste årene etter.

Gjord Lerstang er siste gang nevnt i 1626. Når en i landskatten for 1627 ikke finner Gjord oppført, verken som jordeier eller leilending, og sønnen Sto eier og bruker hele Lerstang, betyr det at Gjord enten er død eller har tatt føderåd hos sønnen. I 1628 har Sto Lerstang også overtatt farens 1 1/2 hud 4 skinn store landskyldpart i Bjønnes⁷⁾.

Fotnoter:

- 3) NRA, RK, Stattholderarkivet, jordebøker 1624–26, D IX, 9, XXIX, Odelsmantall 1624 for Bamble fogderi. I Jb Tel 1624 fremkommer eierforholdene på s. 21–22 og 25.
- 4) Jb Tel 1615, s. 29–30.
- 5) C. S. Schilbred: *Gårds- og slektshistorien for Eidanger, bd. 1, Gårdene i Eidanger før 1814* (Porsgrunn 1984), s. 121. NRA, RK, *Lensregnskaper Bratsberg len, legg 4.4 og 4.6, Landskatt Bamble fogderi mikkelsmess 1611 og 1612.*
- 6) NRA, RK, *Lensregnskaper Bratsberg len, legg 5.6, Landskatt Bamble fogderi martini 1618.*
- 7) NRA, RK, *Lensregnskaper Bratsberg len, legg 12.1 og 13.1, Landskatt Bamble fogderi 4 terminer 1627 og påske 1628.*

Lerstang-gårdene i Eidanger/Porsgrunn 2013

Utsikt fra Rødsåsen med gårdene midt på og i bakgrunnen sjøen og øyer samt Ormefjorden nærmest.

Foto: Ivar Kokkersvold

Sto Skjelsvik fikk ikke sitt hjemmefølge fra faren før mellom 1618 og 1620, men satt likevel godt i det økonomisk med de 9 hudene han senest 1611 fikk med kona fra Borge Østre i Gjerpen⁸⁾.

Da stebarna hans etter hvert skulle ha utbetalt hjemmefølge og farsarv, fikk han selv tilsvarende gods fra egen slekt. Det gjorde at han i alle år fra 1611 til 1631 disponerte et anselig jordegods, som fra 9 huder i 1611–12 og 10 huder i 1618 vokste til 14 1/2 hud i 1620–22. I 1626–27 var det nede i 12 huder, men et oppsving fant sted i 1628, slik at godset da med 13 1/2 hud 4 skinn var tilnærmet som i toppårene 1620–22. I 1631

var det minket til 11 huder 2 skinn⁹⁾.

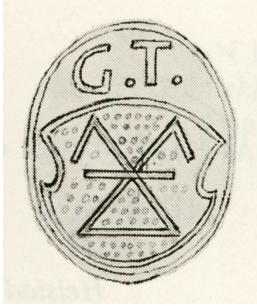
De to eiendomsversiktene gir, sammen med en annen kilde grunnlag for å trekke slutninger om slektskap. Fordi Brynild Gjordsen i 1624 hadde en like stor andel i Tveten Nordre i Eidanger som den Gjord Lerstang satt med i 1615, virker Schilbred å være på trygg grunn når han hevder at Brynild kanskje er sistnevntes sønn¹⁰⁾.

Navnet Brynild¹¹⁾ er i seg selv interessant, ikke minst fordi det kan settes i sammenheng med en tidligere oppsitter på Foldvik i Brunlanes. Brynild Foldvik sigillerer hyllingene i 1591 og 1610, og seglet det siste året viser initialene BS¹²⁾.

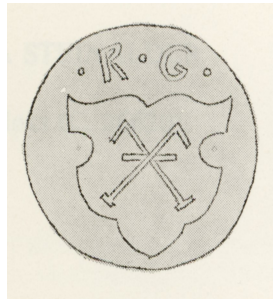
Fotnoter:

- 8) Denne slekten og dens forbindelse med ætten fra Asdal og Tangvall i Bamble er omtalt i Christiansen 2009.
- 9) NRA, RK, Lensregnskaper Bratsberg len, legg 4.4, 4.6, 5.6, 6.6, 8.2, 11.1, 12.1, 13.1 og 15.4, Landskatter Bamble fogderi for årene 1611 til 1631.
- 10) Schilbred (1984), s. 121.
- 11) I Segltegninger fra hyllingene i Norge 1591 og 1610 (utgitt av Norsk Slekthistorisk Forening. Oslo 2010) er navnet normert til Brynjulv, selv om originalteksten sier Brynild.
- 12) Ibid., s. 163 og 326.

BUMERKESEGL

Gjerd Toreson
Lerstang
1591

Rasmus Gjerdson
Lerstang
1628

Sto(ff) Gjerdson
Skjelsvik
1629

Gunnar Stoffson
Hovholt
1610

Jeg har tidligere vist at Lerstang-ætten hadde odell i en av de fem Foldvikgårdene¹³⁾, og det er en viss mulighet for at Brynild S. brukte denne gården. I 1615 eier Brynild Foldvik og hans "med-søsken" 2 huder i en gård "Bergenn".¹⁴⁾

Mellom 1618 og 1620 overtok Sto Skjelsvik 1 1/2 hud i Lerstang fra Gjerd Lerstang. Sto anskaffet seg samtidig 3 huder i Ørstvet i samme sogn, gods som i 1624 kalles pant¹⁵⁾. At jorda i Lerstang virkelig var arv fremgår av et brev Eiler Urne, lensherre over Bratsberg len, utstedte i 1632. Urne innleder brevet med å opplyse at Rasmus Lerstang har fortalt ham at han og broren Sto Lerstang har arvet 3 huder med åsete i Lerstang etter foreldrene¹⁶⁾.

Sto Lerstang kom sammen med sønnen Amund Stosson i 1651 i skade for å bidra til at brorsønnen Anders Rasmusson druknet. Krangelen oppsto på en skute de eide

sammen med Anders og hans far, Rasmus Lerstang. Schilbred, som har omtalt de ulykksalige begivenhetene, antar at Sto Gjerdsson døde rundt 1657 og at han da ikke lenger hadde sønner i live¹⁷⁾. Bakgrunnen er at Stos part i Lerstang året etter ble overtatt av brorsønnen Søren Rasmusson. Det er godt mulig Schilbred har rett i denne antakelsen, men det utelukker likevel ikke at Sto kan ha hatt livsarvinger og etterslekt. Som vi etter hvert kan konstatere, hadde navnet en viss popularitet i Eidanger og omegn også i siste halvdel av 1600-tallet.

Kretsen rundt Gjerd Lerstang

En landskyldpart på 2 huder i en ikke nærmere angitt gård Stokke i Bamble, er i 1612/13 på hendene til en Gunnar Stosson. Ved å analysere andre kilder er jeg kommet til at Gunnars landskyldpart lå i Stokke Østre, og at den samme gårdparten i 1624 eies av Gjerd og Rasmus på Lerstang. De skatter av henholdsvis 1 1/2 og 1/2 hud

Fotnoter:

13) Christiansen 2009, s. 30.

14) NRA, Danske kansellis skapsaker, skap 9, pakke 351A, litra N. Jeg takker Kristian Hunskaar for tilgang til avskrift av denne kilden.

15) NRA, RK, Lensregnskaper Bratsberg len, legg 5.6 og 6.6, Landskatt Bamble fogderi martini 1618 og 1620, samt Jb Tel 1624, s. 21. I følge Jb Tel 1615, s. 31, var Ørstvet delt mellom Jon Jørgensson i Bamble og Tarald Hem i Tjølling i Vestfold. Ingen av dem eide her i 1624. Eierne var da, i følge Jb Tel 1624, s. 179, Sto Skjelsvik og Jon på Gvåla i Sauherad.

16) NRA, Diplomsamlingen, uttrykt diplom datert 24. august 1632. Jf. Schilbred (1984), s. 120–23.

17) C. S. Schilbred: Lerstang-slekten i Eidanger og Brevik, NST XIII (Oslo 1951), s. 162–180.

odel¹⁸⁾. Eier- og odels-forholdene her, og det faktum at Gjord Lerstang gir en av sine sønner navnet Sto, indikerer en slektsforbindelse mellom ham og Gunnar.

Gjord Toresson på Lerstang er nevnt fra midten av 1580-årene og hadde da tydeligvis sterk tilknytning til Lerstang i det et brev fra 1587 omtaler Gjord og Lerstangsfolket¹⁹⁾. Han ser ut til å ha vært noe eldre enn Gunnar Stosson. Spørsmålet vi da kan stille oss er om ikke Gjord var gift med en søster

av Gunnar, og at det var på denne måten Sto-navnet kom til Lerstang. Om Gjords egen slekt forteller kildene bare at han var søskenbarn til sambygdingen Jon Tjøstelsson på Håøya, åpenbart en etterkommer av den Tjøstel som i 1528 satt på Håøya²⁰⁾. Nøyaktig hvordan slektskapet var, er ikke oppgitt²¹⁾. Eiendomsoppgaver kan for øvrig tyde på at Jon kort tid etter sommeren 1613 flyttet til Gvåla i Sauherad²²⁾, eventuelt er det snakk om en svigersønn ved samme navn.

Fotnoter:

- 18) I registeret til Jb 1615 oppgir Helleberg at Stokke (austre) i Bamble er dobbeltført. I hans transkripsjon figurerer Stokke både på s. 38 og 54. Den siste siden viser at Tord Bolvik eide 2 huder i Stokke. Da Tord alt i 1603 eier i Stokke Vestre, er det nok likevel ikke snakk om en dobbeltoppføring av Stokke Østre. Eierne av denne gården var i 1615 Hans Brevik med en ubetydelig part på 1 1/2 skinn og Søren Pederssøn og Gunnar Stosson med 2 huder hver. Heller ikke jordeboka fra 1624 skiller mellom de to Stokke-gårdene. Vi finner her Anders Michelssøn i Skien med et pant på 2 huder, Hallvord Brevik (gift med enken etter Hans Brevik) 1 1/2 skinn, Gjord og Rasmus Lerstang har henholdsvis 1 1/2 og 1/2 hud som odel og Rolv Naidsson på Sandnes i Halse, Vest-Agder, har 2 huder giftegods. Rolv, som var svigersønn til Tord, eier dermed i Stokke Vestre. Det kan ellers virke som om Anders Michelssøn har overtatt Søren Pederssøns del. Helleberg har i tillegg observert fra en annen samtidig kilde at en Christian Galle pretenderte eierskap til 2 huder i Stokke.
- 19) Lensregnskaper fra 1585–86 viser at Gjord Lerstang leverte tømmer. I 1589 var han lagrettemann i bygda si. Seglet viser initialene GT (SAKO, Bratsberg amts arkiv, pk 361, utrykt diplom orig. papir datert Tveten stevnestue i Eidanger 7. september 1589). Gjord Toresson på Lerstang var 1583–87 uenig med sambygdingen Tor Berg om en skog mellom Lerstang og Berg (NRA, Diplomsamlingen, utrykt diplom orig. på folioblad, datert (Eidanger) 12. juni 1587, innlånt 11. august 1954 fra Tønsberg sogneprestarkiv nr. 35).
- 20) Norske Regnskaber og Jordebøger fra det 16de Aarhundrede I–V (Chra./Oslo 1887–1983), bd. IV, s. 32.
- 21) I en sak om grensene til en sag vitnet Gjord Lerstang om hva han for 40 år siden hadde hørt om markeskiellet. Skriveren noterte da at han var søskenbarn til Jon Håøya som først hadde bygd og drevet saken. Jf. SAKO, BAA, pk 361, utrykt diplom orig. papir datert 12. juni 1609. Jon Håøyas farsnavn fremkommer for øvrig i en sak for Herredagen i Skien 21. august 1613. Han var da anklaget av bablefogden Laurits Hanssøn for å ha unnlatt å fortolle trelast og andre varer han forrige sommer hadde ført med en kreierte og en skute mellom Langesund og Landskrona og København. Jon Tjøstelsson beklaget seg over forseelsen og forklarte at da han bodde på en liten øy var frakten av tømmerlast den eneste næringsvei han hadde til å brødfø seg i sin alderdom. Likevel mente han å kunne bevise at tollene var betalt. Herredagens dom var imidlertid nådeløs. Både skuta og kreierte ble konfiskert. Den "Torbjørn Jennszønn" som året før opptrådte på sin fars vegne, var etter alt å dømme Jon Håøyas sønn. Norske Herredags- Dombøger (Chra./Oslo 1893–1959), 2. r., bd. III, I, s. 207–09. Jon Håøya hørte i 1612 til toppsjiktet blant distriktets jordeiende bønder. I Landskatten for 1612 står han oppført med 11 1/2 hud. 6 1/2 hud var imidlertid barnegods han forvaltet for stebarn eller myndlinger (NRA, RK, Lensregnskaper Bratsberg len, legg 4.6, Landskatt Bamble fogderi mikkelsmess 1612).
- 22) Jon Håøya skattet i 1612 av følgende "barnegods", altså jordegods han verget for stebarn eller egne slekninger: 3 huder i Ørstvet i Eidanger, 2 huder i Størdal på Agdesiden (i Dybvåg) og 1/2 hud i Stivi i Heddal. I 1624 har Jon Gvåla 1 hud giftegods i Stivi og de to andre gårdpartene i pant (Jb Tel 1624, s. 62).

Som nevnt eier Gjord Lerstang i 1612-13 3 1/2 hud av Tveten Nordres 5 huder. Med-eiere samme år er Tollev Tveten med 1 1/2 hud og kirken med 1/2 hud²³⁾. Innen 1624 er Tollevs andel splittet opp i to deler, for da eier han og Dyre Fløtterud i Gjerpen 9 skinn hver. Alle partene nevnt 1624 oppgis å være odel²⁴⁾, noe som er en sterk indikasjon på slektskap eierne imellom. Tollev sigillerte den samme odelsjordeboka og seglavtrykket viser at farsnavnet begynner på bokstaven E²⁵⁾.

I 1647 eier for øvrig Tollev Tvetens arvinger 1 1/2 hud i gården²⁶⁾, en part som i 1655 er på hendene til Kari Tveten²⁷⁾.

Et spørsmål er om ikke Gjord kan ha vært bror til den Hallvord som i 1585–91 er oppsitter på en av de to Tveten-gårdene i Eidanger²⁸⁾, og som i 1591 bruker et segl som avslører at farsnavnet var Toresson²⁹⁾. Kildene forteller riktignok ikke noe om hvorvidt Hallvord eier noe i Tveten, så denne hypotesen er i utgangspunktet svakt fundert. Hallvords bumerke har på sin side såpass slående likheter med bumerket til sambyggingen Finn Toresson på Hvalen, nevnt 1585–91, at de kan tenkes å være brødre.

Gunnar Stosson og Hovholt-ætten i Eidanger

I første kvartal av 1600-tallet var Gunnar på Hovholt i Eidanger en betydelig jordeier, også i regional målestokk. *Gunder Stoffsholtt* er nevnt som trelastselger i 1585³⁰⁾. Det siste navnet er utvilsomt en sammenblanding av patronym og gårdsnavn.

Skriveren har åpenbart ment Gunnar Sto(ff)sson Hovholt.

Gunnar Hovholt opptrer også i 1592/93, men det er først to tiår senere at kildene forteller om hans eiendomsportefølje. I 1611-12 og i 1612/13³¹⁾ sitter Gunnar med 4 huder i Hovholt og 3 huder i Lunde, begge i Eidanger, 4 huder i Siljan i Bamble, 1 hud i Tørnes i Drangedal og 3 huder i Vrålstad i Tørdal. Som vi etter hvert skal se, er vår mann identisk med den Gunnar Stosson som samtidig eier 2 huder i Stokke Østre i Bamble. Gunnar disponerte med andre ord et jordegods på hele 17 huder landskyld.

I 1618 finner vi, med unntak av landskyldpartene i Stokke Østre og Vrålstad samt 2 huder i Lunde, det samme jordegodset på hendene til en Gunnar på Bjerkeset i Bamble. Til erstatning for de 7 hudene som var gått tapt de tre siste årene har han fått 5 huder i Bjerkeset og 4 huder i Feset, også denne gården i Bamble. På denne tiden er han i det desiderte tetsjiktet blant fogderiets jord-eiende bønder³²⁾.

Året etter har Gunnar Bjerkeset økt parten i Tørnes til 2 huder, men skatter ikke lenger av Hovholt og Lunde. Han eier da 5 huder i Bjerkeset, 4 huder i Feset, 4 huder i Siljan og 2 huder i Tørnes, totalt 15 huder. At Hovholt utgår har trolig sammenheng med at gården blir overdratt sønnen, etter alt å dømme den Sto som fra 1618 er oppsitter der. I 1622 skatter Gunnar Bjerkeset igjen av jord i Vrålstad, om enn ikke like mye som før. Gårdparten er ikke større enn 1/2 hud, men

Fotnoter:

23) *Jb Tel 1615*, s. 30.

24) *Jb Tel 1624*, s. 179.

25) *Schilbred 1984*, s. 175.

26) *Skm 1647 Tel*, s. 33.

27) *Schilbred 1984*, s. 175.

28) *Schilbred 1984*, s. 175.

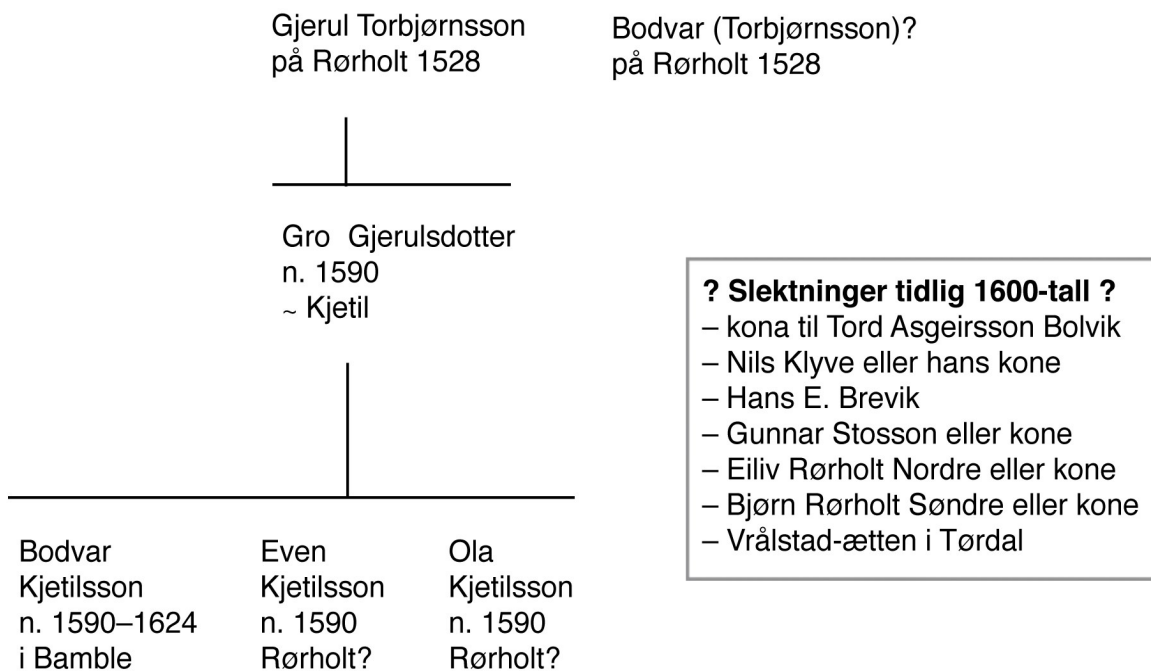
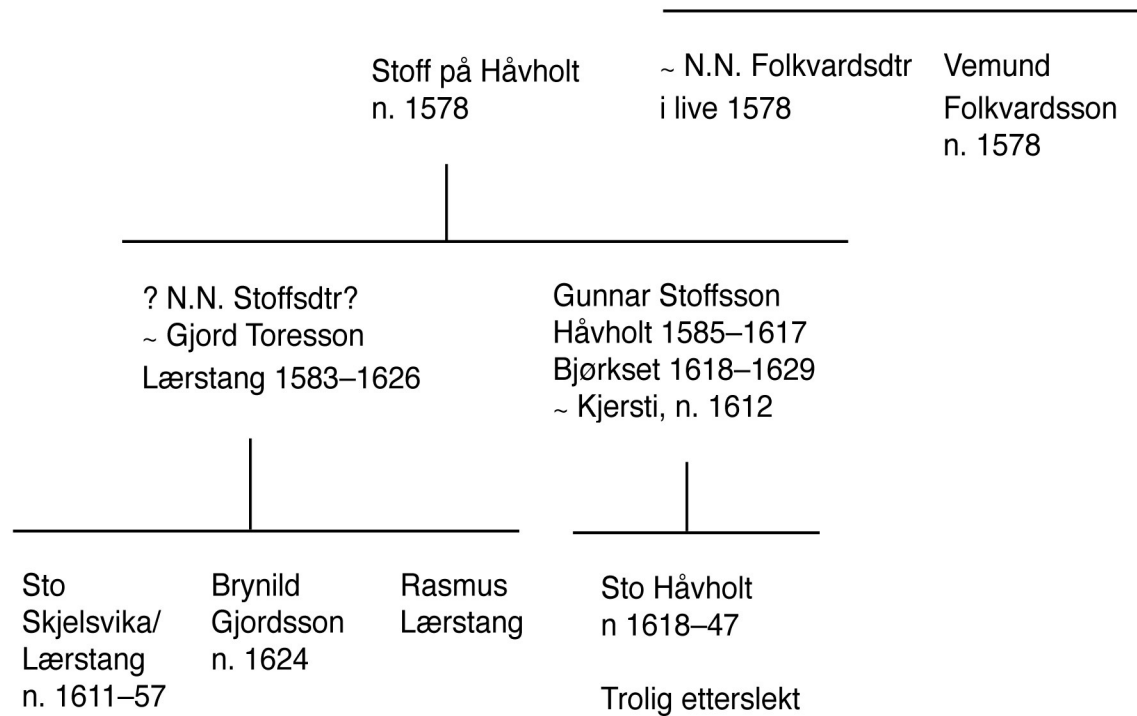
29) *Bumerkeseglet hans fra 1591-hyllingen har omskriften HALVOR TORSØN.*

30) *NRA, RK, Lensregnskaper Bratsberg len, legg 1.1, Lensregnskaper 1585–86.*

31) *NRA, RK, Lensregnskaper Bratsberg len, legg 4.6, Landskatt Bamble fogderi mikkelsmess 1612; Jb Tel 1615*, s. 30 og 50.

32) *NRA, RK, Lensregnskaper Bratsberg len, legg 5.6, Landskatt Bamble fogderi martini 1618.*

Slektstavler

kalles i 1624 for odel³³⁾. Odelsretten forsterker inntrykket av at han eller kona stammet fra den såkalte Vrålstad-ætten.

Odelsmantallet 1624 markerer et tilsynelatende bunnår for Gunnar hva gjelder omfanget av jordeiendom. Med 4 huder både i Bjerkeset, Hovholt og Siljan, samt 1/2 hud i Vrålstad, disponerer Gunnar Bjerkeset nå "bare" 12 1/2 hud³⁴⁾. Endringene var nok bare midlertidige eller tilsynelatende, for alt året etter skatter Gunnar igjen av partene i Feset og Tørnes, eller et samlet jordegods på hele 19 1/2 hud. Jordegodset er fortsatt intakt i 1627, men nå kalles eieren ikke lenger ved bosted, men ved farsnavn. Navnet er Gunnar Stosson³⁵⁾.

Det er mulig å trekke linjene mellom to eiendomsoversikter med snaue ti års mellomrom og likevel slutte at det er snakk om samme mann. I 1628–29 sitter Gunnar Stosson i Bamble med nøyaktig de samme gods-komponentene som Gunnar Bjerkeset hadde i 1619–20³⁶⁾. Eiendomsoppgavene levner altså ingen tvil om at vi her står overfor en og samme person. Schilbred har for øvrig ikke observert flyttingen fra Hovholt til Bjerkeset til tross for at han forfattet gårds- og slekts-historie for både Bamble og Eidanger.

I flere kilder opptrer Gunnar uten "adresse", kun med farsnavn. Schilbred har vist at en

sag på Bjerkeset ble brukt av Gunnar Stosson³⁷⁾. Gunnar Stosson opptrer i 1605 nest sist av seks lagrettemenn fra Eidanger³⁸⁾. I 1610 sigillerer *Gunder Stoffsen* som nr. 10 av tolv lagrettemenn i Eidanger. Seglet har et bumerke under initialene GS³⁹⁾. I 1612/13 er *Gunder Steffßen* eier av 2 huder i en Stokke-gård i Bamble⁴⁰⁾.

Bjerkeset i Bamble var 1612-13 eid av Lars Bjerkeset. Lars Bjerkeset sigillerte 25. oktober 1616 et dokument med et bumerke-segl med initialene LH⁴¹⁾. Etter alt å dømme var Lars død innen 19. febr. 1617 siden det da ikke er ham, men vår kandidat Gunnar Stosson i Eidanger som er part i en sak om grensene mellom Bjerkeset og Bjerkeset øde. Ut fra det kjappe eierskiftet er det vanskelig å tro at Gunnar giftet seg med enken, det virker mer sannsynlig at kona var datter til Lars, eventuelt at en av dem var eneste utarving etter ham. Hvorvidt Lars og/eller Gunnar hadde relasjoner til den Tore Anundsdotter som 47 år tidligere (ca.1570) drev Bjerkeset, er mer uvisst. Ett vitne i 1617-saken, Knut Høvik, kunne for øvrig gjenfortelle hva hans far, Jens Villumsson, hadde sagt om grenseskillet et halvt århundre tidligere⁴²⁾.

Faren til Gunnar Hovholt, alias Gunnar Stosson alias Gunnar Bjerkeset, er åpenbart den Sto Hovholt som i juni 1578 tildømmes

Fotnoter:

- 33) C. S. Schilbred: *Bygdebok for Bamble. Bd. I: Gårdenes historie til omkring 1814. Utg. 1968 av Bamble kommune*, s. 334 samt NRA, RK, *Lensregnskaper Bratsberg len, legg 8.2, Landskatt Bamble fogderi martini 1622*.
- 34) *Jb Tel 1624*, s. 25 og 177.
- 35) NRA, RK, *Lensregnskaper Bratsberg len, legg 9.7 og 12.1, Landskatt Bamble fogderi martini 1625 og 4 terminer 1627*.
- 36) NRA, RK, *Lensregnskaper Bratsberg len, legg 13.3, Landskatt Bamble fogderi jul 1628 og påske 1629*.
- 37) Schilbred 1968, s. 334.
- 38) NRA, *Diplomsamlingen, Deichmanske Dipl. Fasc. 25, nr. 16-/331, utrykt diplom datert Austad i Gjerpen 11. september 1605*.
- 39) *Segltegninger 1591 og 1610*, s. 329.
- 40) *Jb Tel 1615*, s. 38. Denne Gunnar Stosson er oppført som Hans Breviks medeier i Stokke (Østre).
- 41) SAKO, BAA, pk 361, dok. orig. papir datert 25. oktober 1616.
- 42) SAKO, BAA, pk 352, utrykt diplom orig. papir datert 19. februar 1617.

1 1/2 tønne korn i en gård Fjone på vegne av sin kone. Godset var gitt av hennes bror Vermund Folkvardsson, og motparten var muligens en Sveinung Gunnarsson⁴³⁾. I de knappe domsnotatene står det ikke noe om hvor Hovholt og Fjone lå. Vermund og Folkvard er imidlertid navn typiske for Telemark. Det er derfor ikke overraskende å konstatere at landets eneste gård ved navn Fjone er å finne i Nissedal.

Nordre og Søndre Fjone, begge gårder skyldsatt til 3 tønner korn, var i 1615 og 1624 på lokale hender. Oppsitterne, Tjóstolv på nordregården og Gjermund på søndregården, er det siste året eneeiere med odel⁴⁴⁾. Odelen betyr etter alt å dømme at en av dem, eller begge, var beslektet med Sto Hovholt kone. Det er langt fra utenkelig at 1578-kildens Vermund er feil for Gjermund, ikke minst fordi det i den aktuelle kildeutgivelsen, *Niels Stubs Optegnelsesbøger*, forekommer flere åpenbart feilskrevete navn.

Slektninger på Vrålstad i Tørdal, Rørholt i Bamble og Klyve i Solum?

Vi har sett at Sto Hovholt kone i 1578 blir tildømt jord i Fjone og at Gunnar Stosson i 1612/13 eier en tredjepart av Vrålstad. I 1603 sitter jordeieren Nils Klyve i Solum med et jordegods på 11 huder 2 skinn, bestående av bl.a. 1 1/2 hud i en Fjone-gård og 3 huder i Vrålstad i Tørdal⁴⁵⁾.

Mens Vrålstad-parten til Nils Klyve må ha tatt veien til Gunnar Stosson, er det noe verre å finne ut av Fjone-parten hans. Problemet er at landskylden oppgis i huder selv om Fjone-gårdenes landskyld ble regnet i tønner korn. Det betyr at parten Nils Klyve satt med bare kan være identisk med parten Sto Hovholt ble tildømt i 1578 dersom skyldenheten er feilaktig angitt. Akkurat det siste er overveiende sannsynlig siden landskyld i

Nissedal utelukkende ble regnet i korn-tønner.

Nils Klyve, nevnt 1575–1613, har en sønn ved navn Gunnar (på Klyve), men et så vanlig navn kan ikke tillegges særlig vekt i en genealogisk drøfting. Selv om jordegodset tyder på en slekt-sammenheng, kan det ikke utelukkes at Nils har tilpantet seg godset i Fjone og Vrålstad, men at det senere har blitt innløst av henholdsvis Gjermund Fjone og Gunnar Stosson. Det er likevel mer sannsynlig at Nils eller kona var av samme ætt som Sto Hovholt kone. Kildene er dessverre for fattige til å gi en brukbar avklaring her.

Vel så interessant er det at Nils Klyves, senere Gunnar Hovholts 3 huder i Vrålstad utgjør halvparten av hva Torbjørn Vrålstad eier i samme gård. For slektsforskere som arbeider med Vrålstad-ætten bør det være av interesse å få avklart om dette var en søsterpart.

I 1603 oppgir Nils Klyve at en gård Rørholt var ham ved lov fradømt⁴⁶⁾. Gården ser imidlertid ut til å ha kommet tilbake i slektens eie, for sønnen Gunnar Klyve sitter i 1624 med 1 tønne odel i Rørholt Søndre i Bamble. Nabogården Rørholt Nordre, som opprinnelig hørte sammen med Rørholt Søndre, gir for øvrig en ny link til Vrålstad.

I et brev som i 1590 ble utstedt fra Vrålstad, bekrefter Gro Gjerulsdotter sammen med "sine barn" Bodvar, Even? (navnet to ganger skrevet *Euing*) og Ola Ketilssønner at hennes far Gjerul Torbjørnsson, som bodde på Rørholt i Bamble, solgte ødegården Øvrebø ved Homleid i Bø sogn i Tørdal til Aslak Torgeirsson på Homleid. Siden Dreng Aslaksson var den som i 1590 tok initiativet til å få bekreftet transaksjonen, var han etter alt å dømme sistnevntes sønn. Mens

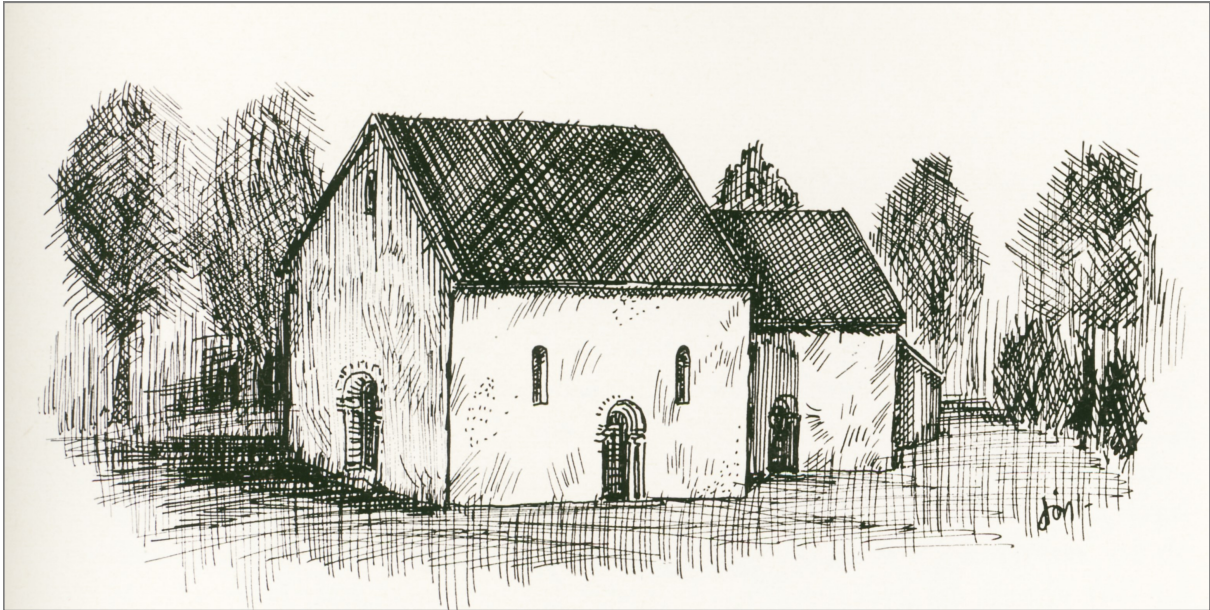
Fotnoter:

43) *Nils Stubs Optegnelser fra Oslo Lagthing 1572–80* (Kra. 1895), s. 178.

44) *Jb Tel 1624*, s. 327.

45) *NRA, RK, Lensregnskaper Bratsberg len, legg 18.1, Landskatt Telemark 1603*.

46) *Ibid.*

Eidanger kirke fra omkring 1130
som en mener den må ha sett ut i eldre tider
(muligens helt fram til og med 1600-tallet).
Kilde: Eidangers historie til omkring 1845 av H.Hals

Ketilssønnene tegnet sine bumerker på kjøpe-brevet, sørget tre lagrettemenn fra Tørdal, Jørgen Torvildsson [inngift i Vrålstad-ætten], Tolle Jonsson og Ola Reiersson, for å besegle det⁴⁷⁾. Gro Gjerulsdotter, som var mor til Ketilssønnene, er muligens identisk med enka Gro som i 1585 var oppsitter på Brekke i Bamble⁴⁸⁾. Sikkert er det i alle fall at hennes sønn Bodvar Kjetilsson i 1624 bodde i Bamble og eide 2 skinn odel i samme Rørholt-gård som Eiliv Rørholt. Eiliv og hans barn var da majoritetseiere i gården. Også proprietæren Rolv Naidsson på Sandnes i Halse i Vest-Agder hadde en noe mindre part⁴⁹⁾. En sjekk mot jordeboken fra 1612-13 viser at bondedelen av Rørholt Nordre da var delt likt mellom Rolv på den ene siden og

Eiliv og hans stebarn på den andre siden⁵⁰⁾.

Ved siden av Hallvard var Torbjørn det statusbærende navnet i Vrålstad-ætten. Det kan derfor tenkes at Gros farfar Torbjørn stammet herfra. Gros far, som bodde på Rørholt, kan være identisk med den Gjerul som sammen med Bodvar var oppsitter på Rørholt i 1528⁵¹⁾. Det er lang tid fra 1528 til 1590, men Gros sønner var åpenbart myndige det siste året siden de brukte egne bumerker. To av dem kan derfor være identisk med Even og Ola Rørholt som i 1585–86 solgte eikestolper⁵²⁾. Kronologien hindrer oss derfor ikke å føre opp Gjerul⁵³⁾ på Rørholt anno 1528 som far til Gro Gjerulsdotter. Og når Gro har en sønn med

Fotnoter:

47) NRA, *Diplomsamlingen, utrykt diplom orig. perg., datert Vrålstad 29. mai 1590. Gitt som gave av fløtningsinspektør O. T. Steen, Lunde ved Skien, juli 1874. Seglene og seglremmene er fjernet.*

48) NRA, RK, *Lensregnskaper Bratsberg len, legg 1.1, Lensregnskaper 1585–86.*

49) *Jb Tel 1624, s. 28.*

50) *Jb Tel 1615, s. 41.*

51) *Schilbred 1968, s. 387–88.*

52) *Schilbred 1968, s. 387–88.*

53) *I 1586–87 var Gerullff oppsitter på Tråk i Bamble (NRA, RK, Lensregnskaper Bratsberg len, legg 1.3, Lensregnskaper 1586–87). Sistnevnte er trolig identisk med den Gjerulv Gjermundsson som i 1563 var lagrettemann i Bamble (DN VI, nr 799).*

**Eidanger kirke
2012**

Den eldste delen av mur/stein til høyre (med 2 vinduer og gammel inngangsdør) og den yngre delen av tre til venstre inkl. tårn.

Foto: Ivar Kokkersvold

det sjeldne navnet Bodvar, er det all mulig grunn til å regne med at hun var nærskyldt Gjeruls medbruker Bodvar. Bodvar Rørholt kan for eksempel ha vært Gros farbror.

Nils Klyve, nevnt i starten av kapittelet, virker å være den røde tråden å følge. Nils eier nemlig 1 tønne korn i Rørholt Søndre. Medeierne hans i 1612-13 er Bjørn Rørholt med 1 1/2 tønne 1/2 "kvart" og Hans Brevik med 1 tønne 1 1/2 "kvart"⁵⁴⁾. 1590-brevet har vist at eiere og oppsittere på Rørholt-gårdene i likhet med Nils trolig har hatt tilknytning til Vrålstad.

Også Hans Brevik ser ut til å ha hatt en tett tilknytning til denne slektssfæren. Hans Brevik og Eiliv Rørholt Nordre eier 1/2 hud hver i ødegården Skare i Bamble, og Hans Brevik og Bjørn Rørholt eier 1/2 hud hver i Valsrød i samme bygd⁵⁵⁾. Tatt i betraktning

av at Hans trolig var sønn av en Even⁵⁶⁾, er det fristende å anta som en hypotese at han er Gro Gjerulsdotters sønnesønn. Hans Brevik eier dessuten 1 1/2 skinn i en Stokkegård i Bamble, hvor Gunnar Stosson eier 2 huder⁵⁷⁾. Parten Hans sitter med er liten i forhold til Gunnars, men den kan likevel indikere en forbindelse.

En annen person som også kommer med i betraktningen rundt slektskretsen på Hovholt, er Tord Asgeirsson på Bolvik. Vi har sett at hans svigersønn, Rolv Naidsson, eier en part i Rørholt Nordre. Langt viktigere er det at Tord Bolvik i 1603 eier halve Hovholt. Gårdparten inntar da andreplassen i en opplistning av hans store jordegods, noe som kan tyde på at den lenge har vært i hans eie. I 1612-13 eier Tords arvinger og Gunnar Hovholt 4 huder hver. Tords arvinger sitter dessuten med 3 huder i Hvalen i Eidanger,

Fotnoter:

54) *Jb Tel 1615*, s. 38.

55) *Jb Tel 1615*, s. 38.

56) *Christiansen 2009*, s. 27.

57) *Jb Tel 1615*, s. 54.

mens Knut Hvalen har de resterende 4 huder⁵⁸⁾. Dersom Knut var arving til Finn Hvalen nevnt ovenfor, ville det være en ny indikasjon på slektskap Bolvik–Lerstang–Hvalen.

Tord Bolviks farsslekt er delvis kartlagt, men hvor mora og kona ættet fra er ukjent. Ravnes i Bamble er et hett tips for moras del, mens vi i Hovholt muligens finner opphavet til kona. Jeg vil presisere at dette foreløpig er spekulasjoner basert på observasjoner av eiendomsforhold og at kildegrunnlaget ellers er magert. Det er med andre ord vanskelig, om ikke umulig, å bestemme det tenkte slektskapet mer eksakt.

Strid om kirkestoler

Også fem år tidligere kalles vår mann Gunnar Stosson i Eidanger. Saken fra 1612, som er av det mer kuriøse slaget, avslører at hans kone, Kjersti Hovholt, var sta og urokkelig som få når hun følte sin sosiale posisjon truet. Foranledningen til saken var at sognepresten i bygda, herr Peder, så seg nødt til å avse de to fremste stolsetene i kirken til adelsmannen Niels Mund og hans kone, fru Inger. Som følge av det måtte man

rokere på andre plasser.

I tråd med datidens rangordninger hadde presten flyttet sin egen kone til det tredje setet, men uten å gjøre regning med den som hittil hadde disponert denne plassen. Kjersti Hovholt protesterte heftig mot at hun ikke fikk beholde kirkestolen hennes mor og "de dannekvinner" før henne hadde hatt, hvor deres navn også var inngravert. Mot herr Peders henvisning om at kirkeordinansen oppga at kirkestolene skulle følge gård, ikke slekt, svarte Kjersti at hun selv satt med ordinansen. Hun la da frem en bok hun hadde svøpt inn i et klede.

Inhabil som herr Peder selv var i denne konflikten ba han prostens, bamblepresten herr Jens Jenssøn, om hjelp. Da heller ikke herr Jens klarte å overbevise Kjersti tok han kontakt med kona til den fraværende lensherren Alexander von Rabe Pappenheim, med bønn om å bringe saken inn for rettsapparatet. Mot slutten av året ble saken behandlet i rådstuen i Skien. I samråd med lagrettemennene i byen kom lagmann Engel Jenssøn frem til at Gunnar Stossons kone skulle ha tredje kirkestol og herr Peders

Fotnoter:

58) *Jb Tel 1615, s. 30.*

Eidanger kirke innvending 2013

*Sett fra prestens
ståsted i kirken; mot
hovedinngangen i
nordenden.*

*Kirken har nå
benkerader helt
fram, og ikke som
i eldre tider med
egne kirkestoler
forrest for de
med høyest rang.*

*Foto:
Ivar Kokkersvold*

kvinne den fjerde⁵⁹⁾.

Av dette kan vi slutte at Gunnar Stosson var inngift i en av Eidangers ledende slekter. Hans egen status og alder gjenspeiler seg for øvrig i form av rangeringen av bygdas lagrettemenn ett år tidligere. Han nevnes da fremst av seks menn⁶⁰⁾, i kontrast til den mer beskjedne plasseringen han hadde i starten av ti-året. Også det faktum at kona Kjersti satt med et eget eksemplar av ordinansen, forsterker inntrykket av et ressurssterkt ektepar. Kjerstis sosiale status var en ressurs hun arvet fra sin mor og eldre formødre. Inngraverte navn på kirkestolene kan bety at hennes egne forfedre har støttet kirken økonomisk før reformasjonen satte en stopper for donasjon av jordeiendom.

Kjerstis slekt hadde åpenbart bodd i Eidanger gjennom flere generasjoner. Som tilhørende bygdas elite, kan de også ha tilhørt det regionale aristokratiet. Det var ut av dette aristokratiet Kongen rekrutterte tjenestemenn, gjerne fogder, væpnere og bondelensmenn. Kirken hentet på sin side prester og kanniker fra samme sosiale sjikt. Og i byene var det behov for borgermestere og rådmenn.

På 1400-tallet synes denne samfunnsgruppen å ha vært nokså tallrik i Grenland. Og nettopp i dette sosiale sjiktet finner vi før reformasjonen enkelte navnebærere. Bamble var hjembygda for lagrettemannen Sto(ff) Mattisson, nevnt 1483–1507, samt Kristen Sto(ff)sson på Asdal, nevnt 1528–58. Det er trolig snakk om far og sønn.

En Gunnild Sto(ff)sdotter, nevnt 1513, var muligens søster til Kristen Asdal. Begges etterslekt er for en stor del kartlagt⁶¹⁾, men involverer ikke de navnebærere som omtales i denne artikkelen. Det virker derfor nytteløst å drøfte en mulig sammenheng dem imellom.

Ymse yngre navnebærere

Etter hvert ble navnet Sto relativt populært i Eidanger. I koppeskatten 1645 figurerer hele tre gårdbrukere med navnet⁶²⁾. Sto Hovholt, selveier, har en datter bosatt hos seg. I 1618 hadde han tatt over gården etter at Gunnar Stosson flyttet til Bamble. Skattematrikkelen fra 1647 viser at Sto Hovholt eier halve gården⁶³⁾, som Gunnar Stosson før ham igjen. Det er åpenbart snakk om far og sønn. At Schilbred ikke har sett sammenhengen skyldes nok at han heller ikke fant Gunnar Hovholts farsnavn⁶⁴⁾.

Under Hovholt lå ødegården Stridsklev,

Fotnoter:

- 59) SAKO, BAA, pk 284, Brev fra diverse, utrykt diplom orig. papir, datert Bamble prestegård 7. september 1612 og BAA, pk 352, Rettsvesen, utrykt diplom orig. papir, datert Skien rådstue 13. november 1612.
- 60) SAKO, BAA, pk 352, Rettsvesen, utrykt diplom orig. papir datert 19. desember 1611.
- 61) Christiansen 2009, s. 32–38.
- 62) NRA, RK, Lensregnskaper Bratsberg len, legg 32.5, Koppeskatt 1645.
- 63) Skm 1647 Tel, s. 32–33.
- 64) Schilbred (1984), s 186. I 1639 eier Sto Hovholt 4 huder i Hovholt og 4 skinn i Flåtten i Bamble (NRA, RK, Lensregnskaper Bratsberg len, legg 23.4). I 1647 er det en Anders på Mo i Kvelde sogn i Hedrum som råder over den andre halvparten av Hovholt, den halvparten som Tord Bolvik og Rolv Naidsson eide i henholdsvis 1612/13 og 1624. Ellers er det kommet inn en ny bruker av Hovholt, Ola Helgesson (Skm 1647 Tel, s. 32–33 og 39). Tre år senere er Sto falt fra, for da skatter hans enke og Anders Mo av 3 1/2 hud hver i gården. I 1655 er det Helvig, salig Peder Tøgerssøns i Larvik, og Ola Hovholt som sitter med 4 huder hver. Ola Helgesson på Hovholt (født ca. 1610–) var gift med Mari Kittelsdotter, som det ble skiftet etter i 1666. Det er ikke urimelig å anta at hun kan ha vært Sto Hovholts enke og at det er det nye giftermålet som har gjort Ola Helgesson til medeier i gården. Ellers kan det legges til at Anders Svensson, som brukte Mo fra 1646 til ca. 1670, oppgis å være 74 år i 1665 og far til Lars, Tolleiv og Ola (Jan W. Krohn-Holm, Hedrum bygdebok, bd. 3, Hedrum 1979, s. 757). Jeg takker Kristian Hunskaar for å ha bidratt med enkelte opplysninger til denne noten.

i 1661 med en landskyld på 1 hud.

Stridsklev nevnes verken i 1612/13 eller 1624, trolig fordi landskylden da ble tatt inn under Hovholt. Det forklarer i så fall hvorfor Hovholt disse årene står oppført med 8 huder landskyld og ikke 7 huder som i 1661. I 1647 skylder imidlertid Hovholt 8 huder samtidig som Stridsklev skylder 1 hud. Den siste eiendommen har Ola Helgesson på Hovholt i pant⁶⁵.

Manntallet fra 1664 viser at det da var to brødre som drev gården. Albert og Nils Stossønner, henholdsvis 32 og 30 år, hadde trolig lokal tilknytning, men det er ikke kjent hvem deres far Sto, var. I skiftet etter Ola Hovholts avdøde kone, Mari Kittelsdotter, fremgår det at boet skyldte 5 1/2 daler til en Marte Stosdotter⁶⁶, muligens en tjenestepike. Hun kan ha vært søster til Albert og Nils Stossønner på Stridsklev. Andre kilder vil kanskje kunne bekrefte om disse søsknene virkelig var barn av Sto Hovholt.

En annen skattyter i 1645 er Sto Lerstang. Han huser da sin ektefelle og en ikke navngitt sønn, trolig Amund Stosson. Mannen på Lerstang er identisk med tidligere omtalte Sto Gjorðsson, som en tid bodde på Skjelsvik. I studien er det sannsynliggjort at han var beslektet med sin samtidige navnebror på Hovholt.

Sto Heistad, som i 1645 huset en tjenestepike, var en av Kronens leilendinger. Hans eneste jordeiendom var 1/2 hud i Hofstein i Bamble. Da Sto 3–4 år tidligere betalte førstebyggsel for leie av halve Heistad, kalles han Sto Arnesson⁶⁷. Sønnen var trolig den Tormod Stosson som er nevnt i ekstraskattmanntallet 1711. Ved Tormods død i 1714, ble alderen oppgitt til 79 år. Tar vi høyde for at aldersangivelsen trolig er litt i høyeste laget kan han være identisk med den Tormod som i manntallet fra 1664 var 27 år gammel og brukte Heistad sammen med Hans. Kilder Schilbred har lagt frem i sin gårdshistorie for Eidanger viser at Tormod var oppsitter på Heistad både i 1680, 1696

Fotnoter:

65) Schilbred (1984), s. 186.

66) SAKO, Bamble skifteprotokoll nr. 1, fol. 14a.

67) Om det er kronologisk mulig, kan far til Sto Arnesson på Heistad være den Arne som i følge Schilbred 1984 (s. 219) er oppsitter på Skjelsvik 1655–61 og eier 2 huder 3 skinn i Skjelsvik, 1 1/2 hud i Klovdal, 1 hud i Stulen og 4 huder i Siljan. Schilbred har tydeligvis ikke registrert odels-skatten for 1654, for også der er Arne Skjelsvik registrert som skattyter. Eiendomssammensetningen er noe annerledes da, Skjelsvik er ikke oppført og parten i Stulen er 1/2 hud mindre. Det veies imidlertid opp av 1 1/2 hud 3 skinn i Hvalen og 3 skinn i Nebbeskogen, som vi ikke finner senere. To år tidligere er både Klovdal, Stulen, Nebbeskogen og Hvalen på hendene til en Hallvord på Bjørntvet i Eidanger. Vi får da vite at Klovdal ligger i Helgen sogn og skylder 1 1/2 tønne korn og at Stulen ligger i Gjerpen (NRA, RK, Lensregnskaper Bratsberg len, legg 39.1, 41.3, 44.5 og 48.5). Hallvord sitter på Nedre Bjørntvet fra 1645 (sammen med en tjenestepike) og er ikke nevnt etter 1654 (Schilbred 1984, s. 161). Når Arne Skjelsvik overtar hele jordegodset må det helst skyldes at han er enearving etter Hallvord, eventuelt at han også råder over andre arvingers gods. Det er ellers klart at Arnes part i Siljan stammer fra Anders Knutsson på Siljan, som 1624–52 har 4 huder pant i gården. Anders, som trolig var fra Hvalen hvor også Arne hadde gods, var ennå i live i 1664 og da leilending. Det bør også nevnes at Kristen på Østre Borge i Gjerpen i tiden 1643–52 råder over hele Skjelsvik. Utover gårdparten i Skjelsvik og det faktum at en av Kristens besteforeldre het Arne, er det ikke funnet andre sammenhenger mellom disse personene. Arne Skjelsvik døde senest 1661. Da er det en enke som rår over en tilsvarende part i Skjelsvik. Enken er etter alt å dømme identisk med den Gunnild Skjelsvik som samme år eier 4 huder i Siljan (Schilbred 1984, s. 55). Hennes etterfølger på gården, Hans Arnesson (ca. 1637–1724), oppgis av Schilbred å være sønn av Arne Kjellsson på Kjørholt (Schilbred 1984, s. 219).

og 1700⁶⁸⁾.

Beveger vi oss vekk fra Eidanger finner vi samtidige navnebærere i nærheten. En av disse er skiensborgeren Sto Kjellsson, som i 1621–22 ga 2 skilling i leidangskatt og som i 1628–29 bøtete en halv daler for å ha slått Jens Bergan i ansiktet⁶⁹⁾.

Sto på Lofthaug (*Lislau/Lisle*) i Sannidal, nevnt fra 1585–86, drev i 1612 Lundestrand sag⁷⁰⁾. I 1615/16 var han skyss-skaffer. Sto Lofthaug var muligens far til den Tollev Stosson som nevnes i knekteskatten 1611–13⁷¹⁾.

I Bamble er en Berte Stosdotter nevnt 1672–74 og 1695 som enke etter Even Hansson på Østre Brevik, tidligere oppsitter på Utgården. Sammen hadde de sønnene Hans, Nils, Amund og en datter Tore, gift med Niels Mikkellsson Ese⁷²⁾. I manntallet fra 1666 er eldste sønn angitt å være 21 år, den yngste 5 år. Moren Berte bør derfor antas å være født rundt 1625. I den samme bygda ser vi også at Alv Hallvordsson på Våg østre, som i 1666-manntallet oppgis å være 60 år, har en sju år gammel sønn kalt Sto. Sistnevnte var storebror til Hallvord og Zacharias Alvssønner, henholdsvis 4 og 1 1/2 år gamle.

Eidanger grenser til Brunlanes i Vestfold, hvor Sto Værvågen ved hyllingen i 1591 sigillerte som nr. 3 av 12 lagrettemenn fra denne bygda. Seglet hans, som er avbildet i det nylig utgitte praktverket *Segltegninger fra hyllingene i Norge 1591 og 1610*, viser at patronymet var Olvesson⁷³⁾.

Avslutning

Artikkelen har tatt utgangspunktet i personer som bærer mannsnavnet Sto (Stoff) ca. 1550—1650. Ved å undersøke eiendomsstrukturer er det avdekket både sikre og mer eller mindre sannsynlige slektsforbindelser. Studien må ses på som et utgangspunkt for videre forskning. Lykkes en for eksempel med å avdekke flere navnebærere, eller patronymene til noen av de omtalte personene, vil noen av hypotesene jeg har fremsatt forhåpentligvis kunne bekreftes eller avkreftes. Jeg er åpen for tilbakemeldinger selv om jeg neppe har tid og rom til å forske videre på dette de nærmeste årene.

Selv om kildesituasjonen gjør det vanskelig å trenge dypere ned i materien er jeg rimelig sikker på at jeg ikke har funnet alt av relevante kilder. Håpet om en bedre avklaring av slektsforholdene lever derfor videre.

Fotnoter:

68) *Schilbred 1984, s. 254–55.*

69) *Etter Skien Genealogiske Side: /www.slekt.org/kilder.html/ og NRA, RK, Lensregnskaper Bratsberg len, legg 12.4.1.*

70) *NRA, RK, Lensregnskaper Bratsberg len, legg 4.6, Landskatt Bamble fogderi mikkelsmess 1612.*

71) *NRA, RK, Lensregnskaper Bratsberg len, legg 5.1, Knekteskatt Bamble fogderi 31.5 1611 – 13.2 1613.*

72) *Schilbred 1968, s. 311–12, 451, 560–61 og 671.*

73) *Segltegninger 1591 og 1610, s. 163.*

Forkortelser til arkiv, kilder og litteratur

Christiansen 2009 = *Ættene på Asdal og Tangvall i Bamble*, NST XLII (Oslo 2009).

DN = Diplomatarium Norvegicum. I–. Christiania/Oslo 1849–.

Jb Tel 1615 = *Alexander Rabe von Pappenheims jordebok over Telemark (Bratsberg len) ca. 1615.* (NRA, Danske kanselli, skap 14, pk. 14.) Skrevet ut og tilrettelagt av Odd Arne Helleberg (Kongsberg 1991). (Sidehenvisning etter den trykte utgaven.)

Forkortelser til arkiv, kilder og litteratur forts.:

Jb Tel 1624 = *Stattholderskapets jordebok over Telemark 1624*. (NRA, Stattholderarkivet, jordebøker 1624–26, D IX, XXIX, Bratsberg, Skien.) Skrevet ut og tilrettelagt av Odd Arne Helleberg. (Kongsberg 2004). (Sidehenvisning etter den trykte utgaven.)

NRA, RK = Riksarkivet i Oslo, Rentekammeret

SAKO, BAA = Bratsberg amt arkiv, Statsarkivet i Kongsberg

Schilbred 1968 = C. S. *Schilbred: Bygdebok for Bamble. Bd. I: Gårdenes historie til omkring 1814*. Utg. av Bamble kommune. Bamble.

Schilbred 1984 = C. S. *Schilbred: Gårds- og slektshistorien for Eidanger. Bd. I: Gårdene i Eidanger før 1814*. Porsgrunn.

Segltegninger 1591 og 1610 = *Segltegninger fra hyllingene i Norge 1591 og 1610*, (utgitt av Norsk Slettshistorisk Forening. Oslo 2010)

Skm 1647 Tel = *Skattematrikkelen 1647. Bd. 7: Telemark fylke*. Red. av Rolf Fladby og Knut Johannessen. Utg. av Norsk lokalhistorisk institutt, Oslo 1973.

*Den gamle døpefonten i Eidanger kirke.
Kanskje vel så gammel som kirken.*

Foto: Ivar Kokkersvold

Fra tante Majas dagbok i Skien under krigen

av Hans Cappelen

Det er mye som kan havne i hendene til en som er interessert i slekt. Fra fars tante "Maja" Schjøtt har jeg, via en omvei til Paris, fått hennes dagbok fra Skien i 1941-42. Den er håndskrevet, liten og kort, men den er flott innbundet i skinn med initialene M.S. i gull øverst på forsiden. Dagboken kan fortelle litt fra et spesielt miljø i en særegen tid. Tante Maja gir oss enkelte glimt og vi skal også se på noe av det dramatiske som hun lot være å skrive om.

Hvordan fikk jeg dagboken?

Jeg var i juli 1966 en ung mann på internasjonal heraldisk-genealogisk kongress i Paris. Der la jeg turen innom tante Majas franske svigerdatter *Suzanne* som bodde litt utenfor byen. Hun var enke etter *Thorvald Schjøtt junior* (1883-1947). Han var født i Skien og døde som forretningsmann i Paris. Suzanne var først hans husholderske og ble så gift med ham noen år før han døde. Dagboken hadde hun arvet fra Thorvald og hun kunne ikke selv norsk, så hun ga den til meg sammen med noen slektspapirer og fotografier fra Skien. Fotografiene ga jeg senere til Norsk Folkemuseum, og ute på nettsidene til Digitalt Museum ligger nå fotografier av tante Maja og interiører fra Lundeggt. 6 i Skien der hun bodde.

Tante Majas dagbok forteller om yndlings-sønnen Thorvald, men sier nokså lite om de andre to barna hennes. Thorvald var i sine unge år til sjøs med seilskipet *Magda* fra Skien der turen bl.a. gikk til Australia. Deretter arbeidet Thorvald i England, Frankrike og Spania før han slo seg ned i Paris. I dagboken sukker tante Maja tungt over at Thorvald i 1941 var i Paris: "Thorvald savnes saa, min kjære ældste Søn". Vi vet at tante Maja selv var glad i Frankrike og kunne snakke fransk. Før krigen dro tante Maja flere ganger fra Skien på ukelange besøk hos Thorvald i Paris. Dette vet jeg fra hennes reisedagbøker som jeg også fikk i 1966 fra svigerdatteren Suzanne.

*Maja og Tolle Schjøtt
som et flott, velkledd par, fotografert på
besøk i Hamburg der Tolles mor hadde
mange slektninger.*

Maja, Tolle og "Ibsenhuset"

Vår livlige og utadvendte tante Maja var døpt *Marie Cappelen* og født på lille julaften, den 23. desember 1861, på Lilleklosteret i daværende Solum kommune. Hun var 20 år da hun ble gift den 3. oktober 1882 med sin

mann "Tolle". Han var 11 år eldre, het *Thorvald Schjøtt*, var fra Christiania og hadde slått seg ned i Skien. Maja og Tolle bodde i Lundegt. 6: Det var en stor, gammel to etasjes bygård i treverk med fløyer og svalganger rundt et innelukket gårdsrom. Alle bygningene ble i 1972 revet for å gi plass til Ibsenhuset som står der nå. En del av materialene finnes visst lagret fortsatt.

Etter at Tolle døde i 1914, flyttet en av Majas yngre søstre inn hos henne i Lundegt. 6 og bodde sammen med henne i alle år. Denne søsteren var min fars tante "Benna", *Benedicte Cappelen* (1863-1952). Tante Benna var ugift og barnløs. Både hun og Maja var veldig slektsinteresserte og de tok godt vare på en mengde slektspapirer fra 1700- og 1800-tallene. Begge to kunne lese

gotisk håndskrift og de fikk skrevet av mange brev fra 1700-tallet og over i vanlig skrift. Maja og Benna var eldre søstre til min farfar "Diddi", *Didrik Cappelen* (1873-1941), Skien.

Nå var ikke tantene Maja og Benna akkurat blant dem som led mest under den 2. verdenskrig. Men de hadde nær slekt som kom ganske ille ut. En antydning om dette ser vi i tante Majas dagbok når hun skriver forsiktig om "disse som pleier at være vore kjære Førstejuledagsgjester og som det ikke var tilladt at være tilstede eller i det Hele frit færdes blant sine Slægt og Venner. For vort kjære Fædreland at Tiderne maatte forandres til det Gode, at det ikke maatte vare for længe. Gud give det."

En av stuene i Lundegt. 6 med malerier, slektsportretter og speil på veggene. På bordet en stor terrin, en mindre karaffel, et krus med blomster m.m. Fra venstre: Tante Maja, tante Elen Hofgaard, tante "Titti" (Berntine) Cappelen (søster av Maja og Benna), tante Benna, Benny Flood (senere gift med Torger Holtsmark) og Didrik Schjøtt. (Originalfotografiet har jeg gitt til Norsk Folkemuseum, Bygdøy, Oslo, og det er nå lagt ut på digitalmuseet).

Gudrun og Dixe
Cappelen,
ca. 1960 hjemme i
sin bolig, Olav
Kyrres gate 6,
Skien

På dette tidspunktet satt to av hennes nevøer i fengsel i Oslo på grunn av motstandsarbeid mot de tyske okkupantene. Det var "Dixe", min far *Didrik Cappelen* (1900-1970), Skien, og hans yngre bror "Hasse", *Hans Cappelen* (1903-1979), Oslo. Deres far Diddi ble også pågrepet av nazistene og satt i fengsel, men han ble sendt hjem som dødsyk og døde allerede den 25. september 1941 i Skien.

Tante Maja skriver påfallende lite og forsiktig om broren, nevøene og forholdene ellers i Skien under krigen. Hun har trolig tenkt på at dagboken kunne falle i urette hender og bli brukt mot henne, hvis det skulle bli en ransaking av huset. Tyske okkupasjonstropper befant seg da i Skien og de var ikke langt fra henne – i perioder var de bl.a. på Lunde skole som ligger like ved boligen hennes.

Lille julaften 1941 og bursdagsfeiring

Det var den 23. desember 1941 at tante Maja fikk dagboken. Den var en bursdagsgave på hennes 80 årsdag fra *Ingeborg Cappelen* født Eger (1898-1978). Giveren, tante Ingeborg, var gift med Majas slektning, onkel Diderik: *H. S. D. Cappelen* (1892-1980), Holden, Ulefoss. Dagboken forteller at disse to, med deres eldste sønn *Diderik* (født 1923), var hos tante Maja om formiddagen på selve fødselsdagen.

De var der sammen med mange andre slektninger og venner som er navngitt og listet opp i dagboken:

flere i familiene Schjøtt, Cappelen, Knudsen fra Borgestad, Skougaard fra Langesund, Løvenskiold fra Fossum, Marie Backer og

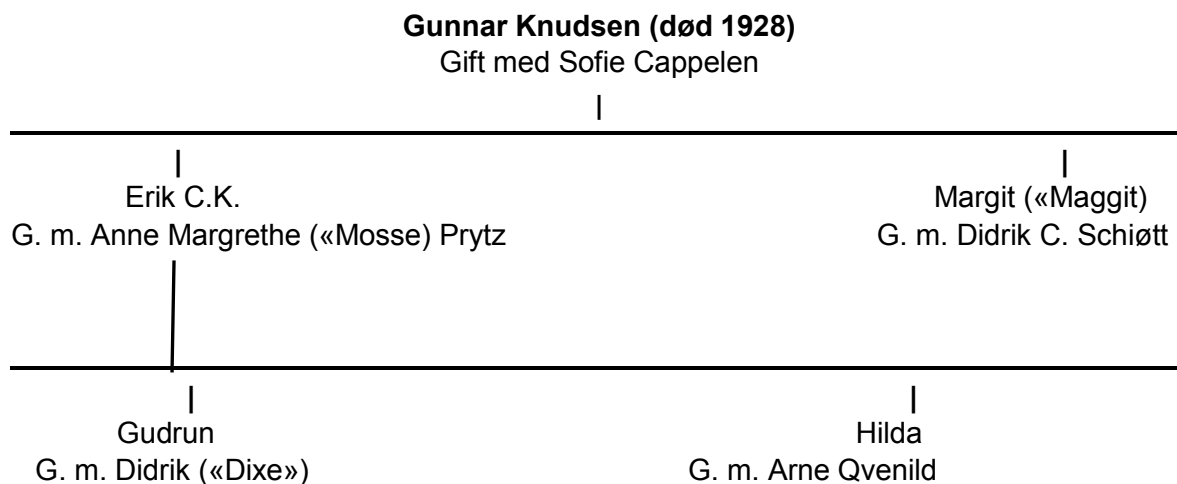
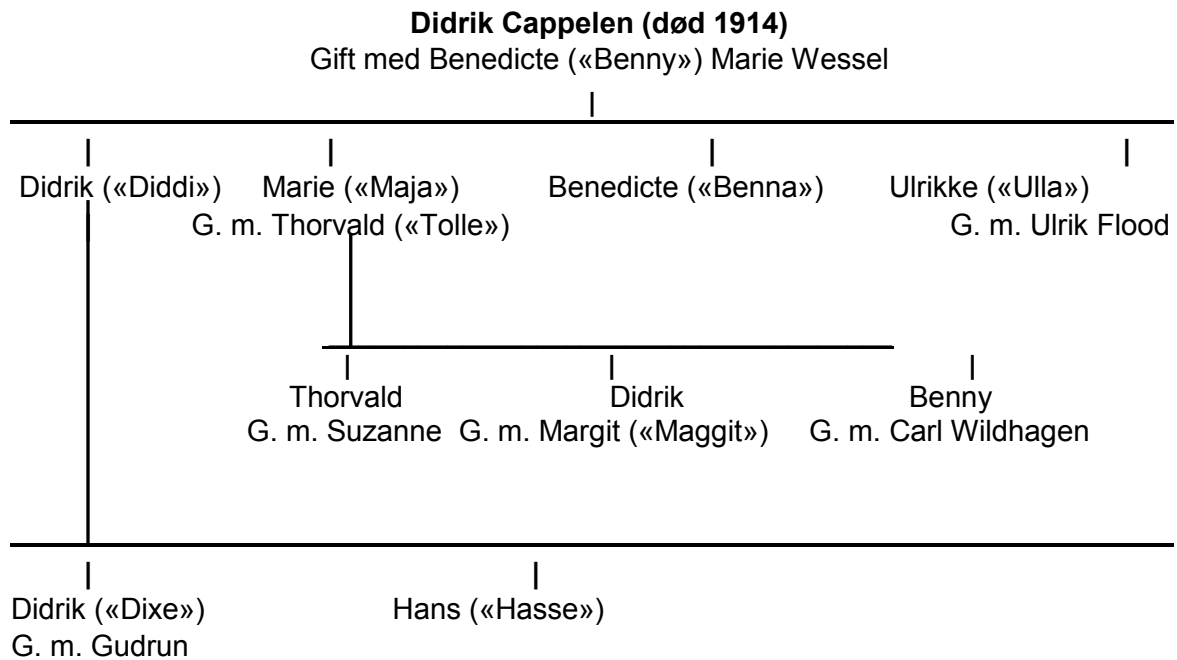
Julie Blichfeldt fra Skien.

Byens prost *Henrik Seip* var også med og han "udbragte en vakker, gribende Tale for mig, som greb os alle i disse Alvorets Tider." Kanskje visste tante Maja at prost Seip var en hemmelig og ledende motstandsmann under krigen? Dagboken er veldig forsiktig her, men vi kan iallfall i dag se at alle personene som er nevnt i dagboken, var knyttet til miljøene rundt motstandsfolkene. Tante Majas sympati lå ikke hos okkupantene og nazistene. Det er helt på det rene, selv om hun før krigen hadde hatt nær forbindelse med sin tyskfødte svigermors familie i Hamburg.

Serveringen lille julaften 1941 i Skien var ikke til å klage på: da "stod Chokoladebordet dækket i Spisestuen, med deilig hvid Kringle, bagt af Marie, store Napoleons kaker, diverse Julekaker trods Rationeringen. Margit bragte altsaa Melk og Fløde til Creme, "ukjøbelige" Sager nu i Tiden." Denne *Marie* som bakte, er nok *Marie Abrahamsen* (1875-1948?) som allerede ifølge folketellingen 1910, var "kokkepige" hos tante Maja og onkel Tolle. Den *Margit* som hadde medbrakte varer som ikke var å få kjøpt, er tante Majas svigerdatter *Margit* (tante "Maggit") født Knudsen (1889-1946) fra Borgestad. Hun eide og drev gården Petersplassen og bodde i sitt hus på Gulset med ektemannen, *Didrik Schjøtt* (1887-1958), som var Majas yngste sønn.

Bursdagsfeiringen fortsatte lille julaften med en middag for 11 personer. Vi får si at det ble en flott middag, spesielt krigen tatt i

TANTE MAJAS DAGBOK - SLEKTSTAVLER

betraktning: "Tomatsuppe med Kjødboller, Aarfuglsteg, Vingelée med Vanilliecrème, Kransekage fra Ulrik. Champagne hele Middagen. Vakre Taler, gjennom hyggelig Resten af Dagen. Et herlig Minde." Her er *Ulrik* som ga henne kransekaken, fetteren *Ulrik Flood* (1867-1947), Oslo, som i tillegg var enkemann etter hennes søster "Ulla", *Ulrikke* (1869-1913).

Julaften og første juledag 1941

På julaften 1941 hadde tante Maja det hun beskriver i dagboken som "en deilig Fest, sang Julesangerne rundt Juletræet. Drak Limonade og Julekager, men fandtes ingen Confekt, Marcipan eller Sydfrugter som vanlig at faa kjøbe." Det var da en rasjone- ring på hva som var å få kjøpt i butikkene, men senere under krigen ble det en enda strengere rasjonerings på matvarer.

I kirken første juledag 1941 roser tante Maja igjen Skiens populære prost Henrik Seip. Han "forrettet skjønt og gribende som vanlig. En Feststund med al den herlige Musikk, Sang og stort Orchester." Igjen hadde tante Maja mange middagsgjester hos seg i Lundegt. 6. En av disse var min mor *Gudrun Cappelen* født Knudsen (1910-1997), som da bodde hos foreldrene sine på Borgestad gård med tre barn. Akkurat den dagen var mor derfor ikke på reise. Hun dro ellers flere ganger som hemmelig kurer for Hjemme- fronten mellom Skien og Oslo, mens hun var og besøkte far som satt fengslet i Åkeberg- veien, Oslo.

Ikke så veldig lenge etter første juledag, den 30. januar 1942, foregikk fars legendariske flukt fra fengslet. Vi kan nok gå ut fra at mor må ha gått med fluktplanene i tankene også i juledagene 1941. Det var hun som planla og organiserte fars dristige flukt. Hun fikk godkjent opplegget av Hjemmefronten i Oslo gjennom svogeren Hasse som snart etter endte i tyske konsentrasjonsleire. Hasse greide der å overleve, han kom hjem i 1945 og skrev boken *Vi ga oss ikke*. Fars flukt i 1942 ble gjennomført ved hjelp av de

ekstremt modige mennene *Arne Qvenild* (mann til mors søster og leder av Milorg i Grenland), *Kristian Aubert* (fra Oslo, ukjent for mine foreldre og etterpå torturert i hjel av nazister) og *Torolf Prytz* (mors fetter "Totto" i Oslo).

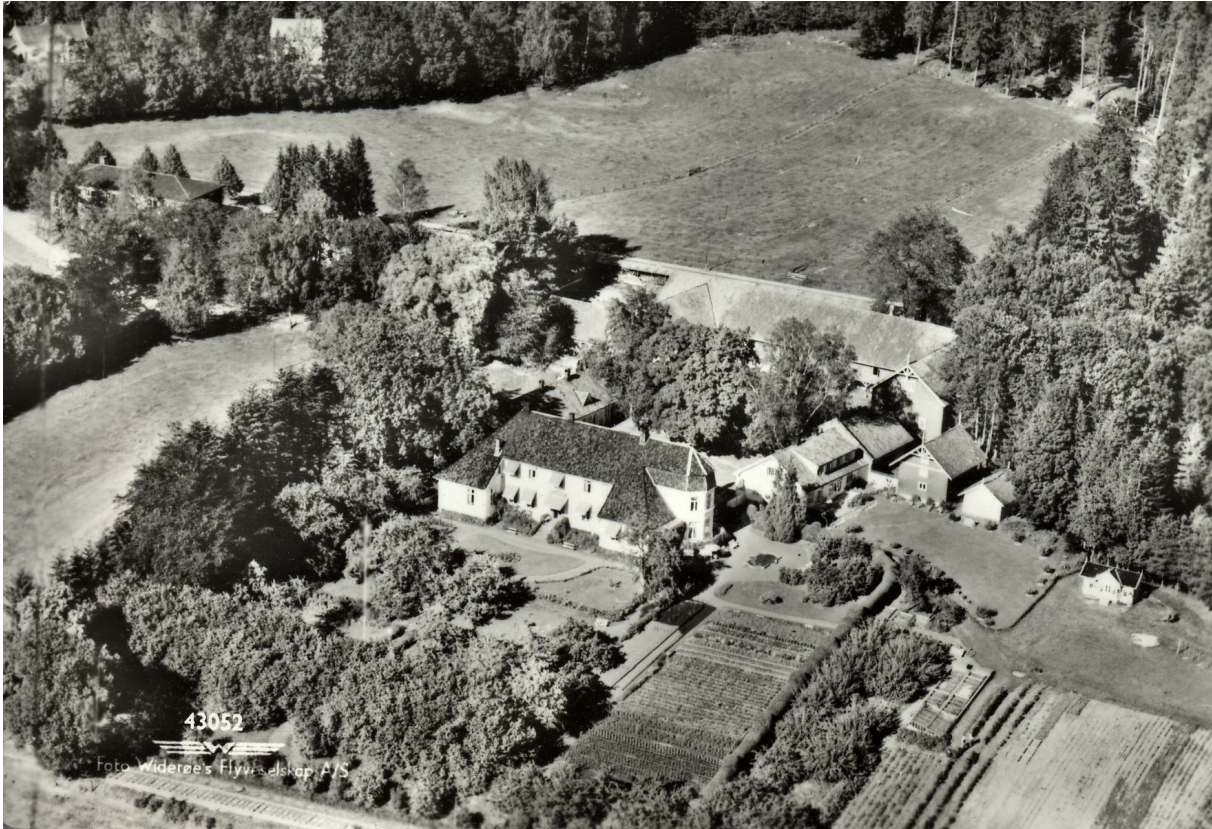
Dagboken til tante Maja har ikke et ord om denne flukten. Hun nevner heller ikke at min onkel Hasse ble sendt til Tyskland. Og hun skriver ikke noe om at far ble etterlyst av poli- tiet over hele Norge som død eller levende. Kort etter flukten hadde far – sammen med mor - sneket seg over isen ved Svinesund til Sverige som flyktninger. Trolig tok tante Maja ingen sjanse på å omtale noen av disse dramatiske begivenhetene i dagboken sin.

Men tante Maja skrev likevel i dagboken lange lister over navnene til slekt og venner: både gjestene som kom hjem til henne, og alle de som sendte henne blomster og tele- grammer på 80 årsdagen i 1941. Var det så lurt? Hva hvis hun selv kom i faresonen og nazistene hadde fått tak i dagboken? Vel, slik gikk det nå heldigvis ikke.

Bare litt fra 1942

Det tok tid før tante Maja skrev mer. Er år- saken at hun ville være ekstra forsiktig etter hendelsene med broren og nevøene? Eller la hun ned pennen fordi forholdene ble skjerpet etter hvert under okkupasjonen? Tante Majas egen form og helse var det iall- fall ikke noe i veien med, hvis vi skal tro det hun skriver: "Tænk at have leved saa længe, man blir ganske betaget og taknemmelig for at være saa legemlig og aandelig Kjæk og frisk med mine 80 Aar passered."

Tante Maja avslutter dagboken med noen vemodige sider om den 3. oktober 1942 , fordi den dagen var hennes 60. bryllupsdag: "Hvis min kjære Tolle hadde levet vilde det været vor Diamantbryllupsdag. Didrik bragte mig Roser fra sin Have paa Gulset og spiste Aftens med Benna og mig". Her må *Didrik* være sønnen som var gift med Margit.

*Borgestad gård, flyfoto
Her var barnedåpen i 1945 og herfra kom Maggit og Gudrun*

I dagboken forteller tante Maja at hun samme dag fikk et varmende brev fra nevøen *Niels Schiøtt* (1872 -1972) på Vatnelia gård i Morgedal. Han sendte henne et lite vers som hun gjengir på den aller siste siden som hun har skrevet i dagboken:

*"Om mangt i Livet var et Jag,
lidt Malurt og iblandt,
der var dog mangen herlig Dag
Du skjønne Blomster fandt".*

Tante Maja opplevde freden i 1945

Familiens populære tante Maja – Marie Schiøtt – døde den 13. oktober 1945 og er begravet i Skien. Selv kan jeg dessverre ikke huske å ha sett henne. Hun fikk imidlertid sett meg - da jeg bare var noen uker gammel! Vi vet det fordi både hun og tante Benna var med på den kombinerte feiringen av tyskernes kapitulasjon og mine foreldres hjemkomst fra flyktingetilværelse i utlandet.

Feiringen ble holdt den 1. juli 1945 på

Borgestad gård og var i tillegg kombinert også med hele tre barnedåper på én gang: min kusine *Hilde Qvenild*, født 16. april 1944, min fetter *Tore Fred Qvenild*, født fredsdagen 7. mai 1945, og meg. Festen foregikk en solfylt, varm sommerdag, med en mengde familie og venner fra nær og fjern. Det var "hjemmefront og utefront" med mine faddere og onkler, Hasse, Arne og Totto, i spissen. Denne store dagen, all feiringen og navnene på gjestene, skrev mor ned noen år før hun døde.

Dagen den 1.juli var for øvrig ikke helt tilfeldig valgt. Den 1. juli 1908 var bryllupsdagen til mors foreldre, *Anne Margrethe* ("Mosse") og *Erik C. Knudsen*, som holdt hele festen den 1.juli 1945. Dessuten var den 1.juli 1880 bryllupsdagen til mors avdøde besteforeldre, *Sofie* og *Gunnar Knudsen*. Alle disse var slektskjære og alle var de knyttet nært til Borgestad.

Et lite stykke Bamble

av Monica Hegglid Berthelsen

Noen ganger er det rart hvordan tilfeldigheter fører mennesker og steder sammen. Det er som biter av et puslespill plutselig passer sammen og danner et nytt og utrolig bilde. Min historie starter på en helt vanlig arbeidsdag i 2006. En kollega kommer bort og spør om jeg vet at vi er i slekt. Hun visste at jeg hadde jobbet med slekt noen år, så spørsmålet var ikke så overraskende. Nå hadde ikke jeg jobbet med denne greinen så jeg visste ikke stort om dette. Hun kunne fortelle om felles slekt både i Norge og USA. Veldig mye spennende og dette virket veldig interessant, spesielt alt om familien som dro til Amerika.

Jeg fikk masse kopier og informasjon og hadde lesestoff for lang tid fremover. Jo mer jeg leste, desto større ble puslespillet. Hvis jeg kunne få tak i noen av disse menneskene det ble skrevet om, kunne jeg føye til mange slektninger på treet mitt. Det var mange kjente navn fra Bamble og det kom frem mange nye forbindelser som jeg aldri hadde hørt om her hjemme. Man kan vel nesten si at mesteparten av "grenda" var i slekt med hverandre på en eller annen måte. De reiste visst ikke så langt i "gamle" dager, heller ikke når de kom "over there". Dette var ikke lenger bare en del av slektstreet, men en liten bit med lokalhistorie fra Bamble.

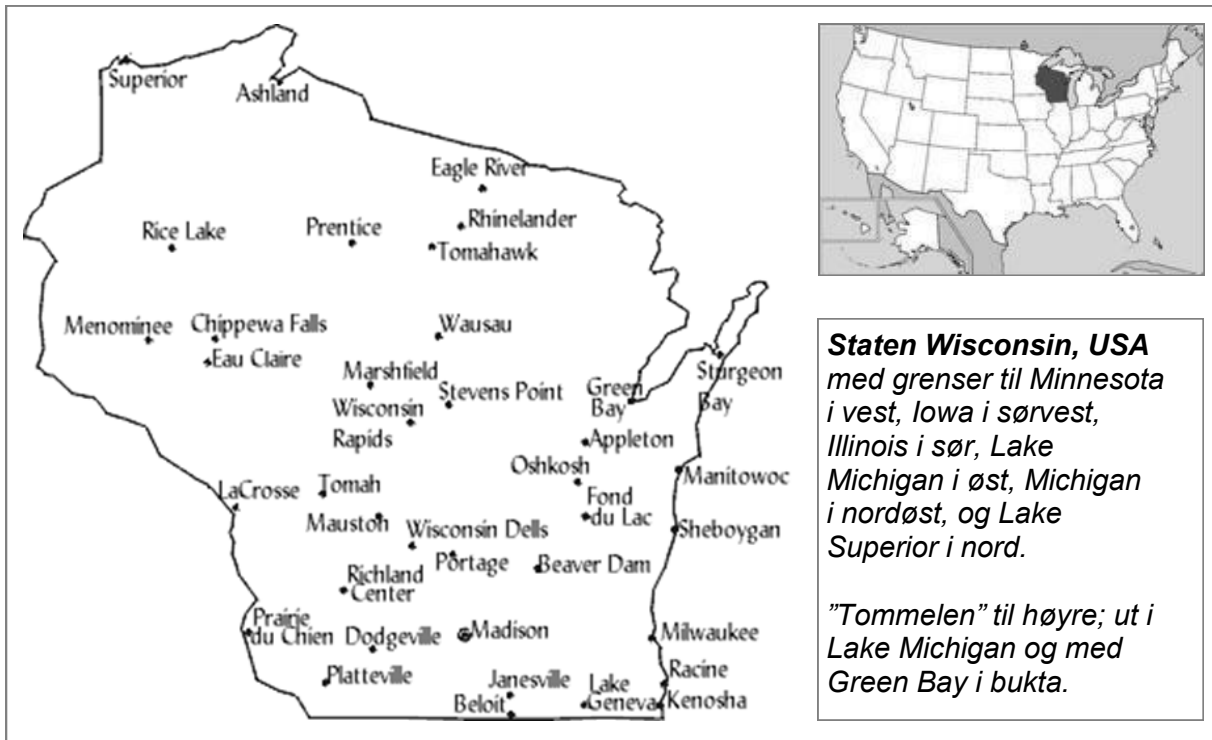
I papirene var det ikke så mange navn med kontaktinformasjon. Den eneste som egentlig skilte seg ut var Donald Haines. Han hadde bostedsadresse i området rundt Minneapolis i Minnesota. Det rare var at jeg har vært mye i USA og funnet annen slekt. Det skulle vise seg at denne nye greinen av slekten bor veldig nærme min andre slekt. Mange av

dem bor til og med i samme område uten å vite om hverandre. Det er et tydelig bevis på at alt er stort i Amerika.

Jeg hadde allerede kjøpt billetter for å dra på ferie til dette området i USA. Jeg håpet på å komme i kontakt med Donald på denne turen. Siden jeg skulle lande i Minneapolis, bestemte jeg meg for å oppsøke den adressen jeg allerede hadde. Det var greit å finne frem, men huset var lukket og låst. Jeg spurte en nabo og han bekreftet at det var en Donald Haines som bodde der, men at han eide et landsted i Wisconsin hvor han bodde sammen med familien hele sommerhalvåret.

Selv om dette var en slags bomtur, var det likevel et skritt videre, siden ferieturen vår fortsatte til Wisconsin. Dette er nabostaten til Minnesota og egentlig den staten hvor mesteparten av min slekt slo seg ned. Så da var det bare å komme seg i bilen og forberede seg på noen timer bak rattet. Etter litt søk på nettet fant jeg flere Donald og Don Haines som var registrert med adresse og telefonnummer i delstaten Wisconsin. Fordelen er at det er forholdsvis lett å søke på ulike sider for å finne folk i USA. I tillegg fikk jeg litt hjelp av annen familie og venner til å sortere litt. Til slutt satt jeg igjen med en liten liste og bestemte meg for å starte på toppen.

Det skal sies at det å ringe til en amerikaner og fortelle at du er en mulig slektning i fra Norge i seg selv er en opplevelse. Spesielt i disse områdene hvor så mange har et forhold til landet vårt. Denne telefonsamtalen var intet unntak. Jeg møtte en utrolig koselig mann som skulle vise seg å være den Donald Haines som jeg søkte, eller Don som han kaller seg. Han ville helst treffe meg samme dag, men på grunn av avstandene i USA måtte vi utsette det til dagen etter. Så

tidlig neste morgen satte vi kursen mot Sand Bay i Wisconsin. Dette er ikke et sted som er markert på kartet, så Don gav oss en grei rute for å komme dit. Selve stedet Sand Bay ligger nær byen Sturgeon Bay, midt på "tommelen" av Wisconsin. Amerikanerne beskriver ofte delstaten Wisconsin som en hånd der Green Bay ligger i bunnen av "vika" ved tommelen.

Turen oppover var i seg selv en reise inn i et landskap som lignet mer og mer på Norge og Bamble. Vi kjørte ganske langt ut på bondelandet og etter å ha passert Green Bay begynte vi å se gårder og rester av gammel bebyggelse med norsk byggestil. Mye var gammelt og forfallent, men likevel vitner det om at det har vært mange nevenyttige mennesker her, sannsynligvis mest norske.

Det å finne frem til eiendommen til Don gikk greit. Vi kom frem til et paradis med hvite sandstrender langs Lake Michigan. Hadde jeg ikke visst bedre så hadde jeg trodd at vi var ved sjøen, for dette kunne like greit ha vært en strand i Bamble.

Don Haines er etterkommer etter Tallak Haines. I Norge het han Tallak Tellefsen og

tok navnet Høen etter den gården han eide før han emigrerte. Haines ble den amerikanske versjonen av Høen. Tallak var halvbror til min tippoldefar Anders Tellefsen Hasseldalen. De hadde felles far. Don er fjerde generasjon her i USA etter Tallak.

Don har jobbet hele sitt liv som prest. Nå er han pensjonist. Han og kona Miriam har 4 barn, hvorav 2 er adoptert. De har bodd på mange ulike steder, også noen mindre bra strøk med tøffe hverdager. Dette er steder som Don sitt virke har tatt dem med til. Det som derimot har vært med dem hele veien er den sterke tilknytningen til Norge. Jeg var imponert over den kunnskapen de hadde om familien og jeg skjønnte fort at her måtte jeg notere så mye som mulig.

Don tilbød meg en omvisning i området. Det takket jeg ja til. Jeg hadde på forhånd notert så mange steder og navn som jeg trengte å plassere. Akkurat da var jeg veldig overveldet, og litt lettere forvirret. Det var tydelig at jeg hadde møtt den beste guiden jeg kunne få. Dette var i ferd med å bli en reise utover alle forventninger.

Vi startet turen og Don begynte å fortelle.

Stedet vi dro til først heter "Hainesville". Dette stedet ble grunnlagt av Tallak Haines. Det ble i sin tid kalt for "lille Bamble". Ganske utrolig, men jeg skjønnte fort hvorfor. Hainesville er ikke noen by. Det er ingen butikker her. Det er en kirke, et gammelt skolehus og en gang i tiden var det også et posthus her. Selve hovedveien inn til Hainesville er egentlig bare en lang slette og et kryss. Så hvis man blunker litt lenge, så er man forbi...

På sletten ligger det mange gårder på rad og rekke. Don fortalte at Amund Rogn eide den første gården. Deretter kom blant andre Olsen, Eliassen, Bergsland, Haines (Høen), Hansen, Mikkelsen osv. Alle disse var opprinnelig i fra Bamble. Det var en litt merkelig følelse å høre på dette, for det virket som de hadde reist fra Norge for rett og slett skape et "nytt" Bamble her.

Det skal vise seg at forklaringen var enkel. Da Tallak skulle grunnlegge dette stedet, ville han bygge et selvberget samfunn. Han dro hjem til Bamble i Norge og håndplukket mange av dem han ville ha med seg. Dette var mennesker med mange ulike kunnskaper. Etter hvert kom det også flere til, men det var kun mennesker fra Bamble som fikk lov til å slå seg ned her. Jeg kommer mer tilbake til dette i avsnittet som omhandler Tallak selv.

Tilbake til turen med Don. Han har selv vokst opp her i Hainesville. Skolen han gikk på ligger rett ved kirken. Han var venn med mange av etterkommerne etter bamblingene som bodde her. Vi kjørte opp til den lokale kirkegården. Det som slo meg var at jeg like godt kunne besøkt kirkegården hjemme i Bamble når jeg ser navnene på gravstøttene. Det er rett og slett bare kjente navn og noen ganske få utenom. Det var ganske utrolig.

Fra kirkegården kjørte vi videre utover til et område som heter Idlewild. Hele dette området var før i familiens eie. Bestefar til Don, Oscar Haines (sønn til Tallak), ville ikke betale skatt til myndighetene. Det må ha vært litt av en disputt for det endte med at myndighetene tok fra ham store deler av eierdommen. Don husker dette veldig godt, men mye av dette skjedde før resten av familien fikk vite det og kunne gjøre noe med det. Da hadde vel etterkommerne betalt skatten og ordnet opp, men Oscar Haines var nok en stolt mann som stod for sine prinsipper. Men alt gikk ikke tapt. Don og hans 2 søstre eier fortsatt ganske mye land her.

Idlewild er et frodig område. I følge Don har det grodd mye igjen i forhold til hvordan det var da han var gutt. En smal vei bukker seg utover denne halvøya. I dag består området av flotte feriehus og hytter. Door County er et veldig attraktivt område for amerikanerne

å feriere. Det er mulig å se Lake Michigan enkelte steder, men flere steder er også eiendommene innelukket og avsperrret som privat eiendom. Det er flere gamle fyrtårn i området og noen av dem er fortsatt godt vedlikeholdt. Fyret på bildet heter Sherwood Point og var i tidligere tider et populært utfluktssted for familier på piknik eller andre utflukter. Nå blir noen av dem leid ut som overnattingssteder.

Fyret Sherwood Point

På turen kunne vi flere steder fortsatt se spor fra tidligere tider. Vi passerte restene av den gamle inngangsporten til Idlewild. Denne eiendommen var nok i sin tid veldig flott. Hovedhuset eller det som ble drevet som hotell (Idlewild Inn) ble revet rundt 1948, men Don kan fortsatt huske det og han jobbet litt der som liten. Det har vært flere eiere her.

Den gamle inngangsporten til Idlewild

Rundt eiendommen er det laget et flott gjerde. Det er far til Don, Tallak d. y. (Ted), som laget dette. Gjerdet har flere flotte porter. Det ble i sin tid bestilt som utsmykning av eiendommen, av en "eksotisk" dame som eide stedet på denne tiden. Don husker henne som veldig fargerik med masse rødt hår.

På eiendommen lå det også noen hytter. Det står fortsatt noen skorsteiner igjen, men dette er nå i hagen til en privat eiendom. I det hele tatt vitner det hele om nordmenn som skapte seg et helt nytt liv i et fantastisk område.

En av dem som var veldig gode til å fortelle historier var bestemor til Don, Carrie Haines. Hun var gift med Oscar. Bildet på siden her er av dem.

Her kommer et utdrag av hennes historie: Bestefar eller Tallak Haines ble gift med

*Til venstre:
Skorsteiner som rester
etter hytter på
eiendommen.*

*Til høyre:
Carrie og Oscar Haines*

Ellen Halvorsen i Norge i 1843. Rett etter forlot de Norge og dro til Nord Amerika. De hadde en sønn, Oliver med seg. Sammen med dem kom Ellens mor, hennes tre brødre Elias, Ole og Jens og to søstre Nellie og Kirsten (Halvorsen). En annen søster Helene ble etterlatt i Norge. Hun var omtrent syv år og ble adoptert av et gammelt ektepar som het Kari og Lars Vinje.

Jeg har hørt at det tok dem fjorten uker å krysse havet, men det er jeg ikke helt sikker på. Det første stoppestedet var i Canada. Tellef ble født der i 1848 og Nellie giftet seg med en nordstatsmann som het Chase. De hadde fire barn; Eli, Charlie, Oscar og Helene. Ole ble gift i Port Huron og bodde der. De hadde ingen barn.

Resten av familien flyttet fra Canada til Port Washington, og seinere til et lite sted kalt Port Uliu (begge i Wisconsin). Der døde Ellens mor. Hun ble gravlagt her, men graven fins ikke mer. På samme stedet giftet Kirsten seg med Soren Halvorson. De hadde tre barn, men bare Mary-Jane vokste opp og ble seinere fru dr. Krietzer. Elias kjøpte en gård i Manitowoc, Wisconsin. Han giftet seg med Andrea og fikk fem barn: Alfin, Tilla, Mary, Melvin og Lizzie. Jens kjøpte en gård i Star Prairie, Minnesota. Han giftet seg og fikk en stor familie. Sønnen til Elias Halvorson, Alfin, giftet seg med datteren til Jens Halvorson. De har to dusin barn og bor her i området.

Tallak og Ellen kom til Green Bay, bodde der en stund for så å flytte videre til Sugar Creek. Der ble Oscar født i 1860. Lizzie ble født der. Så nå hadde de Oliver, Tellef, Melvin, Mary, Eli, Christine, Oscar og Martha Eliza. Oliver dro i militæret og døde av sykdom etter seks måneder. Faren hans, Tallak, tok det så tungt at han ikke ønsket å bo på samme sted lenger. Derfor flyttet de til Sturgeon Bay, bodde der en stund før de kjøpte stedet som nå bærer navnet Idlewild. De bodde der under den store brannen i 1871. Elias Halvorson fra Manitowoc var der

på besøk på den tiden. Han hadde en stor båt ut på sjøen ved Green Bay. Alle sammen evakuerte ut på denne da de hørte at brannen kom dundrende gjennom skogen. De var imidlertid heldige fordi vinden snudde cirka 30 meter fra huset. Det som stod tilbake er nå Idlewild Inn.

Mellom 1871 og 1881 ryddet de et stort landområde og bygde et stort hus på stedet kalt "Sumpen", nå Hainesville. Dette huset ble kalt "The House" (herskapshuset).

I 1881 dra Tallak, hans datter Mary og hennes mann, Knut Knutsen tilbake til Norge for å se hvordan det gikk med Helene. Hun hadde ikke hørt fra dem siden de dro og det var cirka 35 år før. Grunnen til det var at ingen av dem kunne skrive. Helene var gift med Amund Rogn og hadde fire barn; Christian, Karine, Halvor og Elias.

Videre forteller Carrie litt fra hun var liten jente i Norge: - Jeg ble født på "Arne's plass", Bamble, Norge. Den nærmeste byen 7. September 1866, var Langesund. Min eldste søster på 6 år døde så jeg fikk hennes navn, Marte Karine. Christian var to år eldre enn meg. Da jeg var 6 år gammel, hadde vi alle skarlagensfeber. Da døde min andre søster på 4 år. Den første tingen jeg kan huske far sa til oss var; "hvis dere vil se Hannah dø, må dere se nå." Øynene hennes så rett opp. Halvor var bare baby på den tiden. Fem år seinere ble Eli født, så det var vår familie.

Da jeg var 15 år gammel, kom onkel Tallak og tante Mary på besøk til Norge. Det var en flott tid. Christian dro tilbake til America sammen med dem. Så en stund etter det ble vi amerikanere alle sammen og det var ikke fred å få før vi hadde solgt alt vi eide og hadde. Det eneste vi beholdt var ei gammel kiste og en rokk og det ble med til Amerika. Vi hadde et fint lite hus i Norge og jeg kan ikke få takket Gud nok for den fine tiden jeg hadde der. Far leste for oss fra Bibelen og sang for oss hver dag og tok oss med til

kirken ganske ofte. Halvor og jeg passet kuene om sommeren. Vi likte det ikke alltid, men det var en god jobb for oss.

Gården familien bodde på før de dro til Amerika var denne:

Far til Carrie, Amund Rogn, solgte den før de dro i 1882. Gården ligger på Rogn i Bamble. Den er i dag eid av Ørnulf Thunes.

Videre beskriver Carrie det hun anså som sin lykkeligste dag: - Min mor ble født i Norge, Europa. Hun hadde 3 brødre og 3 søstre. Da hun var 7 år gammel dro moren hennes og svogeren til Amerika. De kunne ikke skrive så mor glemte dem nesten. Etter 35 år, kom svogeren og en kusine tilbake. Han fortalte at de var i live alle sammen og hadde egne hjem. Så dro mor, far, mine 3 brødre og jeg også til nord Amerika. Vi flyttet inn i et pent hjem i Door County, Wisconsin, nå Idlewild.

En søndag den våren var to av min mor sine brødre og to søstera på besøk hos oss. Noen av søskenbarna var også med. Vi var alle veldig glade. Det var bare et lite ulykkelig øyeblikk. Det var da jeg så alle de unge menneskene ute på båttur og bare meg igjen på land. Så hørte jeg noe, og der på stranda var jammen en av mine amerikanske søskenbarn også etterlatt. Så vi gikk på besøk, fikk en tallerken med lunsj og kikket på seilbåten ute på Green Bay. Ingen bekymringer, bare lykkelig flott solskinn. Jeg visste ikke på den tiden at denne fetteren skulle bli min mann. Vi har nå vært gift i 56 år.

Carrie beskriver disse som sin nærmeste familie og kilder:

Bestefar: Christian Esse

Bestemor: Marthe Esse, født og oppvokst i Norge, Europa.

Far: Amund Rogn, født i Norge 24. mars 1834 – død i Sawyer 10.juni 1910

Mor: Hellene M, født i Norge 10. desember 1833-død i Hainesville 30. mai 1901

Bestefar og bestemor på mors side var Halvor og Marthe Røskleiva.

Denne historien beskriver nok i korte trekk hvordan det var på den tiden som nordmennene utvandret fra Norge for å skape sitt nye liv her i Amerika. Bildet nedenfor er stranden på eiendommen til Don. Selv har jeg vokst opp nær Rognstranda i Bamble og mye av familien jeg snakker om her kommer fra dette området og omegn.

Etter første del av turen med Don ble jeg sittende på stranden for å fordøye alle inntrykkene. Da slo det meg at det var så utrolig likt Bamble. Dette landskapet må ha spilt en stor rolle da de fant et sted for å slå rot. Ikke bare så det likt ut, men dette var et sted som bamblingene kunne utnytte ressursene de hadde. De var gode på fiske, jordbruk og håndverk. Akkurat som hjemme kunne de bare videreføre alt i dette nye område, for tilgang på ressurser var de samme, bare i mye større målestokk.

Jeg satt og gjorde noen flere notater før jeg

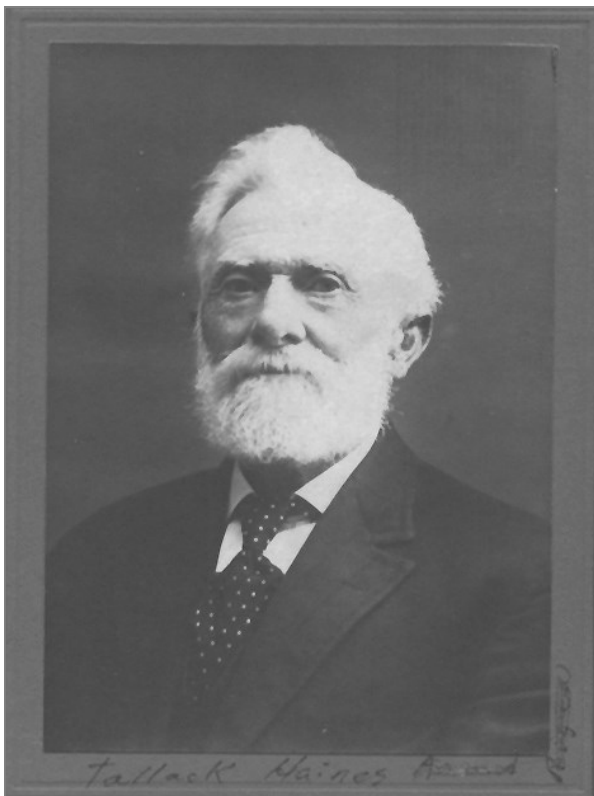

Stranda på eiendommen til Don Haines

gikk tilbake til Don. I mellomtiden hadde han tatt kontakt med flere medlemmer av famlien. Det var helt spesielt å se folk strømme til fra hus og hytter i området. Det spiller liksom ingen rolle for amerikanere hvor nær beslektet man er. Er man i slekt, så er man i slekt. Ferdig med det.

Jeg skjønnte at nå kom "andre akt" for menneskene som kom, bar på permer og bilder i rammer, og det ble en pen haug på bordet. Resten av denne dagen dreide seg mye om Tallak og hans kone Ellen. Vi fant forbindelser og tegnet inn på slektstreet. Det ble mange streker og informasjon. Det var ganske fantastisk hvordan vi supplerte hverandre. Jeg hadde veldig mye historie fra gamle dager i Norge. De hadde fortsettelsen her i USA. Jeg kommer ikke unna å skrive litt om Tallak, for det er liksom begynnelsen på "lille Bamble".

Tallak Tellefsen ble født i 1812 på Smedplassen i Bamble. Han ble gift med Ellen Kristine Halvorsdatter, Rogn, døpt 1817. Deres barn: Gunhild Kristine(1843), Halvor

Tallak Tellefsen (Haines)

(1844). Gunhild Kristine ble født 24/9 1843, men døde allerede 29/9 samme år. Hun er gravlagt 8/10 1943 i Bamble Kirke.

Tallak kjøpte eiendommen Høen Øvre i november 1842. Frem til han giftet seg om-talte han seg som drengkar. Da gården var kjøpt ble tittelen gårdmann. Navnet Haines (Høen) stammer fra den tiden han bodde her. Familien reiste til Amerika i 1846.

Det var ikke alle som klarte seg like bra som Tallak i Amerika. Det er ingen tvil om at han var en mann forut for sin tid. Han regnes som den første mannen som emigrerte fra Bamble for å få seg et hjem i Amerika. Han fikk innpass hos indianere og bodde alene med dem i et stort område over lang tid. Dette i seg selv var ganske unikt på denne tiden. "Den hvite mann" var ikke alltid velkommen hos denne folkegruppen. Tallak var i tillegg fra et annet land og kom som en fremmed både til folk og land.

Han må ha hatt et fantastisk godt lag med mennesker. Han klarte noe ikke mange greidde, nemlig å drive handel med indianerne. De hadde hester som Tallak kjøpte. Disse tok han med til andre byer. Det er blant annet nevnt Green Bay og Milwaukee. Indianerne var gode på håndverk og trengte tekstiler og gjerne glitrende og fargesprakende stoffer og smykker. Dette solgte han tilbake til dem og bygde på denne måten opp en business. Det ble sagt at på sine handelsturen kunne han kjøpe en hel butikk med varer.

I tillegg til dette drev Tallak i skogen og ryddet enorme områder. Han fikk saget materialer slik at han etter hvert kunne sette opp et hus. Og i følge historiene var dette et veldig stort hus.

Det er skrevet mye om Tallak, blant annet følgende: "Det er ikke mange av de gamle pionerne som hadde æren av å bli husket på grunn av en geografisk anerkjennelse og et stedsnavn, men Tallak Haines har fått denne

æren tre ganger. Det er først og fremst Hainesville Settlement som er kjent over hele Door County som et usedvanlig koselig strøk. Et annet sted er Hainesville postkontor hvor mange nordmenn kom for å få et eksemplar av "Skandinavian". Til slutt er det Hainesville menighet som er en så god menighet at det må være en fornøyelse å være prest der.

Tallak var selv postmester i en alder av 85 år, muligens den eldste postmann i Amerika.

Veien til alt dette var ganske tøff. Tallak flyttet aller først til Canada. Etter å ha flyttet rundt i Canada i mange år, kom han til Port Washington hvor det på den tiden var en stor norsk bosetning. Eiendommer der var kostbare, så i 1856 flyttet han til det sørligste hjørnet av Door County, Wisconsin. Der kjøpte han en eiendom ved en liten elv som ble kalt Sugar Creek. Jorda der er veldig næringsrik og fruktbar og var beskyttet av en stor skog som grenser til Green Bay. Siden han var den første som slo seg ned i Sugar Creek, håpet han på å etablere en norsk bosetning der. Den drømmen ble det ingenting av.

Kort tid etter kom en hær av belgiske folk til Sugar Creek. De var flere tusen og kom som en sverm med gresshopper. Et helt skip som var fullastet med belgiere grunnstøtte i en voldsom storm i nærheten av der Tallak hadde bygd hjemmet sitt. Det belgiske skipet hadde dessuten en stor last med poteter, så den belgiske prosesjonen bar potetsekker langt inn i skogene i flere uker.

På kort tid ble all jorda 65 km nordover og sørover okkupert av belgiere. Det ble raskt den største belgiske bosetningen i Amerika. Dette var mennesker som jobbet hardt, men de hadde noen uvaner i forhold til oppførsel som de videreførte.

De var glad i å komme sammen og drikke i vertshus og puber. Det var et slikt sted på hvert hjørne. Det ble laget tønner med en

alkoholholdig drikk som ble servert. Hver søndag samlet det seg masse mennesker på hvert serveringssted. De sang og ropte. Whisky kostet på den tiden ca. 2 kroner for 4 liter og bevilling var ikke påkrevet. Vi har hver måte å holde søndagen hellig på. Det var ingen religiøs overtone der. Når de hadde gjort opp sine tiende og proklamer for presten og Ave Maria, var plikten deres tatt hånd om. Etter det var det om å gjøre å drikke så mye brennevin som mulig så de kunne glemme vedhogst og andre daglige gjøremål. Feiringene var fryktelige.

Tallak levde sammen med disse villmennene så lenge han orket. Til slutt var han så trøtt og kvalm av oppførselen deres at han solgte gården for bare noen få dollar og flyttet av gårde. Cirka 5 -6 norske mil nordetter lå Sturgeon Bay, Door County, en av de flotteste steder i Amerika. Det er en klippe eller steinete halvøy som er omtrent halvannen kilometer lang mellom Green Bay og en liten havn i den østre enden. Tellef Haines, Tallak Haines sin eldste sønn, bygde et turisthotell på denne halvøya i 1890 og kalte det for "Idlewild".

Etter hvert ble det flere store hoteller på halvøya og tusenvis av mennesker strømmet dit hver sommer. Idlewild var berømt og kjent for sin skjønnhet i mange stater. Denne halvøya og mye mer land innover ble kjøpt av Tallak Haines i 1864. På den tiden var landskapet vilt og han var den eneste innbyggeren i et stort område.

Året 1871 ble husket av alle som bodde i den nordvestlige delen av Wisconsin, fordi det var et uvanlig høyt antall ulykker som inntraff det året. Kraftige stormer raste med få dagers mellomrom og mer enn 100 båter ble knust i bukten hvor Tallak Haines bodde. En langvarig tørke ødela avlingen for mange nykommere så mange mennesker stod i fare for å sulte i hjel. Til slutt brøt det ut en redselsfull skogbrann hvor tusenvis av beboere og mennesker i området fikk gårdene brent ned til grunnen.

Tallak Haines sitt hus som var bygd på det nordligste punktet på halvøya var reddet som ved et mirakel. Den stormfulle brannen hadde nådd cirka 30 meter fra huset; så snudde vinden og huset var reddet. Det var det eneste som ble reddet over et område på 65 km i sørgående retning. Den tette skogen ble ødelagt, og det lille som var igjen et ugjenomtregelig villnis. Hele den belgiske befolkningen med tusenvis av hus ble ødelagt. Nesten 300 av hans nære naboer hadde mistet livet. Halvannen kilometer inn i skogen var det et sagbruk som det jobbet mange mennesker.

Da den voldsomme brannen brøt ut nær dem søkte de tilflukt midt i potetåkeren hvor de trodde de var trygge. Alle unntagen en gammel dame som var dekt med ny dyrehud, brant i hjel. Sør for Idlewild hvor Tallak Haines bodde var det en åpen dal som strakk seg over flere kilometer. Denne dalen ble regnet som lønnesump før brannen og det var her han hadde drevet med tømmer.

Tallak og Ellen Haines

Tallak trodde at hele skogen ble ødelagt så han ville se hva slags jord som befant seg under. Han gikk derfor i gang med å rydde alle nedfalne trær. Han fikk snart hjelp med dette arbeidet for dette året startet immigrasjonen av nordmenn for alvor.

Tallak hadde ikke gitt opp drømmen om å skape et "nytt" Bamble i Amerika. Fordi følgende av brannen var så bedrøvelige økte befolkninger i området veldig seint. Gamle Tallak som nesten var ferdig med livet sitt, trodde han kunne bli fritatt fra det aktive yrkeslivet. Han bestemte seg derfor at han skulle gjøre noe for å forbedre område slik at det kunne bli som det var tenkt; en god norsk bosetning. I 1880 dro han tilbake til Bamble på besøk og mens han var der fortalte han hva han hadde opplevd, sett og drømt om i løpet av sine 33 år i Amerika. Resultatet av dette var at han fikk med seg en god del bamblinger til den nye bosetningen.

De første som kom var Tønnes Thorsen fra Farsund og Ole C. Johnson fra Kjær. Flere år seinere kom Hans Eliassen fra Bamble sammen med Daniel Gulliksen og Hans Peder Knutsen fra Drammen. Tallak Haines var som vanlig heldig. Ganske snart hadde han ryddet en stor gård midt i dalen. Etter skogen var borte viste det seg at det som tidligere var sump hadde blitt god, fruktbar jord.

I 1880 døde kona til Tallak. Tallak kom tilbake til Norge i 1881 for første gang på ca. 35 år. Han ville at Amund Rogn med familie skulle bli med tilbake til USA. De solgte derfor Rogn i 1882 og dro til Amerika med Tallak. Der kjøpte Amund en gård av Tallak. Dette er den første Rognsgården i Hainesville. Der kalte familien seg forøvrig Rogen. Bebyggelsen står der den dag i dag, men er noe forfallen. Det mye omtalte posthuset i Hainesville skal også ha ligget på denne eiendommen.

I 1881 kom Georg og Isak Bergsland, Amund Olsen og Abraham Hansen over. Tallak tok

Dette er bildet av gården til Amund Rogn. Huset står fortsatt selv om det har sett bedre dager.

en ny tur til Norge samme år og i 1882 kom Ole og Gunnar Bergsland, Torsten Larsen og Nils Hansen til bosetningen. Amund Rogn med familie kom sammen med de sistnevnte. Etter dette kom det bamblinger i stort antall, de fleste av dem gamle sjømenn som slo seg ned i dalen og de omliggende åssidene. Der hadde de god oversikt over bukta som minte dem om deres tidligere hjem og livet deres på sjøen.

Tre av brødrene til Ellen, Elias, Ole og Jens Halvorsen, dro også over med Tallak.

Helt til 1903 sognet bosetningen til Sawyer menighet som var cirka 11 km unna. I 1903 ble Hainesville menighet selvstendig. Det er mye som har endret seg fra den gangen Tallak bodde i Hainesville.

På omvisningsturen jeg hadde sammen med Don var det en ting som slo meg. En kamerat av meg så på noen bilder av mitt hus hjemme og sa: " Dere nordmenn bygger huser som varer i flere generasjoner, her i USA er vi glad de holder for en generasjon". Kanskje litt voldsom beskrivelse, men Hainesville er på en måte bevis på dette.

Ikke alle gårdene som ble bygd på Tallak sin tid står den dag i dag. Huset på bildet er sannsynligvis satt opp rundt 1880. Det står den dag i dag sammen med flere andre gårder. Eiendommen til den ene Bergsland

familien er golfbane i dag.

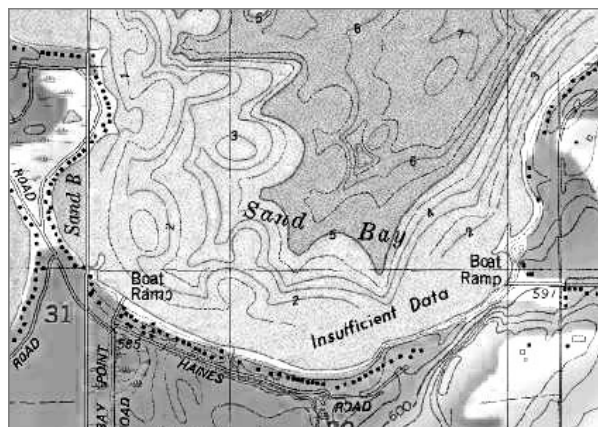
Gården til Tallak eksisterer ikke lenger. Det fins noen rester av låven, men på tomten hvor hovedhuset lå, ligger det i dag et annet hus. Det er ingen i familien som eier dette stedet i dag.

Idelvild Inn er også borte. Skorsteinene på de gamle hyttene står fortsatt inni skogen. Omtrent på samme sted er det bygget et stort hus som er eid av utenforstående. Litt lenger borte på samme eiendom ligger en gammel båt som vitner om liv fra gamle tider.

Posthuset som Tallak bygde er også borte. Det antas at dette lå ved siden av gården til Amund Rogen. Det er det i dag bare et jorde.

Før jeg kom til USA hadde jeg lest litt om Tallak. Jeg visst at han hadde vært litt av en mann, men hadde ingen ide om at han

Kart over Sand Bay

Foto strandområdet

hadde grunnlagt og etablert så mye som han gjorde. Jeg satt i hytten til Don, som for øvrig ligger i Haines Road, omringet av flere generasjoner av familien Haines. Jeg følte meg veldig privilegert. Tenk at en vanlig dag på jobben og en liten telefonsamtale kunne føre til så mye. Verden er ikke alltid så stor og det hadde jeg til de grader fått bevist denne dagen.

Sporene etter Tallak var fortsatt synlige og steder som Hainesville, Haines Road, Haines Park var navn som dukket opp hele veien. Jeg hadde samlet masse informasjon og jobben med å sortere ventet da jeg kom tilbake til Norge. Sannsynligheten for at det ville avdekke enda flere gåter var stor. Jeg dro fra Sand Bay med en visshet om at jeg skulle tilbake hit, og neste gang måtte jeg ha mye bedre tid

Til slutt vil jeg si noen ord til alle der ute som tenker at det hadde vært gøy å finne slektninger i USA. Gjør det! I de aller fleste tilfeller tror jeg dere vil bli godt mottatt. Norge er et land som ligger amerikanske hjerter nær. Selv om man også møter dem som spør om Norge er hovedstaden i Sverige, så er det jevnt over stas å ha nordmenn på besøk i Amerika.

Det krever litt forarbeid hvis man skal dra for å finne slekt, men det er absolutt verdt det i ettertid. Det er mange steder man kan søke hjelp her i Norge så vel som i USA. Det er bare å bestemme seg for at man vil gjøre det. Jeg er heldig på den måten at jeg har vært og fortsatt er mye i USA. Derfor har jeg etter hvert blitt kjent med en del systemer og hvor man kan henvende seg. Det som er viktig å huske på er at også jeg var ny i Amerika en gang. Jeg syns også alt var stort og overveldende. Man lærer etter hvert at det er faktisk overkommelig. Hvis man planlegger og velger et lite område å reise rundt i, er det helt gjennomførbart for de aller fleste.

I skrivende stund har jeg vært tilbake i Hainesville 6 ganger til. Vi har hatt et slekts-treff i 2010 og planlegger et nytt i 2014. Det kommer stadig nye gåter og flere forgreininger i slekten vår. Den amerikanske delen av slekten har også vært i Norge, og flere planlegger turer i årene som kommer.
- Da gjenstår det vel bare å ønske god tur.

Fra venstre:
Ben House, Amy Haines, Dottie Lewis, Monica Berthelsen, Don Haines, Miriam Haines og Adie Hegrenes.

Kampen om Hainesville kirke

av Monica Heggliid Berthelsen

Stolthet var et begrep som veide mye i tidligere tider. Det er fortsatt viktig den dag i dag, men muligens ikke så dramatisk som tilbake til slutten av 1800-tallet. Selvfølgelig er dette både knyttet opp mot kultur og sted. Likevel synes jeg at dette er en historie som sier mye om begrepet.

Historien jeg skal fortelle har sitt utspring i "lille Bamble" eller Hainesville som grenda så fint ble kalt. Det har versert mange historier om denne kirken og hvordan det ble til. Her hjemme i Norge hørte vi tidligere at det var Tallak Haines som stod for byggingen av denne. Det ble sagt at han som var grunnleggeren av dette stedet også stod for både kirken og posthuset på stedet. Menneskene som bodde her hørte nå innunder Sawyer sogn, noe som medførte en ganske lang vei til kirken. Når stedet hadde etter hvert blitt så selvhjulpent og flott var det kun en kirke som manglet. Jeg fortalte denne historien til mine slektninger i USA og dette var en annen versjon enn den de selv hadde hørt.

Det hadde seg nemlig slik at Tallak Haines ikke var så opptatt av kirke og religion. Det var derimot sønnen hans, Oscar. Han var nemlig involvert i denne kampen. Saken har vært så stor i området at den har blitt omtalt i media.

Avisen "The County Advocate" den 22. mars 1962 hadde følgende førstesideoppslag: "Hainesville kirke startet som en uenighet om beliggenhet".

Artikkelen beskriver dannelsen av en menighet og et styre. Dette styret skulle etter hvert bli svært uenige om tingens tilstand. Den

største uenigheten oppstod rundt temaet beliggenhet. Et splittet styre hadde to tomter som var aktuelle. Den ene lå nede i sentrum av Hainesville og den andre lå på toppen av åsen der hvor kirkegården allerede var anlagt.

Det var mange møter og avstemninger. At diskusjonene må ha gått ganske høyt er det liten tvil om. Konflikten ble ikke mindre da det kom frem at loven ikke tillot oppføring av en bygning på grunnen hvor kirkegården allerede var anlagt. Dermed var det egentlig bare et forslag som var aktuelt, nemlig tomten i sentrum. Artikkelen forteller videre om medlemmer som meldte seg ut av menigheten da de ikke fikk gjennomslag for sine synspunkter. Det ble dannet nye komiteer og vedtak ble fattet. Det ble samlet inn penger og kirkebygget reiste seg. Hva som skjedde med dem som forlot stedet, kommer jeg tilbake til seinere i beretningen.

COUNTY ADVOCATE
JOSEPH HARRIS SR. ON MARCH 22, 1862

Annual Issue

CIRCULATION
THIS ISSUE
8,000

WISCONSIN — THURSDAY, MARCH 22, 1962 SECTION 3-F

Thriving Settlements

Hainesville Church Began With Split Over Location

By MRS. THOMAS LARSON

When the Bay View Congregation was divided Jan. 10, 1903 members from the county area on the west side met Feb. 4, 1903 and organized the Hainesville Norwegian Evangelical Lutheran congregation. At that meeting, Oscar Haines presided, with John Jensen as secretary.

Officers elected were: Trustees: Isak Bergsland, Eli Rogen and Amund Olson, Deacons: Lars Jensen, Ole Bergsland and Ole Roalkvam. John Jensen was elected secretary and Oscar Haines treasurer.

The trustees were instructed to prepare and bring a constitution to the next meeting. A motion to build a church was carried. Then a motion to build the church

where the school house (Bede hus) prayer house stood was proposed. This caused considerable debate, as some favored a site at the cemetery location.

The meeting was adjourned to Feb. 19 without a vote being taken. The meeting on Feb. 19 produced the same results so another adjournment.

At the next meeting Feb. 26, debate continued, and as there seemed no other way to reach an agreement, some one having mistakenly informed them that such motion needed a 2/3 majority vote, they voted to cast lots. This resulted in victory for those who wished the church built on the cemetery site.

The trustees were instructed to get title to the land from the Cemetery Association. Melvin Haines, Isaac Bergsland and Michael Eliason were appointed to stake out the church location. A subscription for the building fund was voted, and it was decided to begin building as soon as possible. A building committee composed of Chris Rogen, Ole Bergsland and Thorsten Larsen was chosen.

Everything was different at the Mar. 2 meeting when the trustees reported that the state law did not allow the calling of a church on land belonging to a Cemetery association. A motion was introduced to build the church on the schoolhouse site. The vote was 14 to 10 in favor, but not a 2/3 majority. The board of trustees was authorized to get legal advice as to whether, under present circumstances, thing had to be done well. The Hainesville congregation could buy the plot of land from the Hainesville Cemetery association on which to build the church.

Oct. 20 Judge Hamilton's ruling was read to the members. It stated that under no circumstances can land owned by a Cemetery association be used for any other purpose

than burial of the dead. So, plans were begun to build the church at the school house (Bede hus) site. Because of this decision, ten (10) families immediately withdrew from the congregation, with others following soon after.

The others proceeded with their building plans, purchasing a half acre of land north of the public school from Eli Haines for which they paid thirty dollars.

A new building committee consisting of Michael Eliason, Elias Haines, Theodor Thorsten, Thorsten Larsen and Melvin Haines was appointed. The congregation now consisted of 11 families each of whom contributed money and much labor towards the new building. Services meanwhile were held in the small Bedehus with visiting pastors and laymen taking part. Much hard work went into the construction as timber, all donated by members from their woods, had to be cut, hewed and sawed and gotten ready for the builders. Everything had to be done well. The shingles covering the four gable ends and steeples were all carried by hand. By 1906 the building was far enough advanced to hold services under its roof.

During this time the congregation sold its share of the jointly owned parsonage to Bay View congregation for

bedehuset som lå på stedet. Dette skapte mye debatt siden det også var en gruppe som ville plassere kirken oppe ved kirkegården.

Det neste møtet ble holdt den 19. februar uten at det ble foretatt noen avstemning. Møtet den 19. resulterte bare i en ny utsettelse.

Påfølgende møte ble holdt den 26. februar og debatten fortsatte. Det så ikke ut til at det skulle komme til en enighet. Noen hadde ved en feiltagelse informert dem at det måtte et 2/3 flertall til for å kunne få gjennom et forslag. Ved avstemningen tapte de som hadde lagt frem forslaget, noe som igjen resulterte i en seier til de som ville bygge oppe ved kirkegården.

Tillitsmennene ble bedt om å skaffe byggetillatelse fra "Kirkegårdens forening". Melvin Haines, Isak Bergsland og Michael Eliason ble pekt ut til å stikke ut tomten for plassering av kirken. En byggefond ble opprettet og det ble bestemt å starte byggingen så fort som mulig. En byggekomité bestående av Chris Rogen, Ole Bergsland og Thorsten Larsen ble valgt.

På møtet den 2. mars var alt plutselig forandret. Tillitsmennene gav tilbakemelding om at Staten ikke gav dem lov til å bygge en kirke på arealet som tilhørte "Kirkegårdens forening". Et forslag om å bygge kirken på skoletomten ble lagt fram. Stemmene var 14 mot 10 for dette forslaget, men det var ikke 2/3 flertall. Tillitsmennene fikk tillatelse til å søke juridisk bistand i forhold til om Hainesville menighet kunne kjøpe en tomt av "Kirkegårdens forening" for på den måten å kunne bygge kirken.

Den 20. oktober ble dommer Hamiltons dom lest opp for medlemmene. Den slo fast at det ikke under noen omstendigheter kunne bygges på areal som var eid av "Kirkegårdens Forening". Dette arealet var kun ment for gravlegging av de døde. Av den

En av dem som har nedtegnet historien om Hainesville kirke var Elisabeth Bergsland. Hun er av Bergsland slekten fra Bamble som kom over til Amerika for å slå seg ned i grenda til Tallak. Her følger deler av hennes nedtegnelser:

Da "Bay View" lutherske menighet ble splittet 10. januar 1903, møttes folket fra området i vest den 4. februar 1903. Her opprettet de "Hainesville Norwegian Evangelical Lutheran" Menighet. På møtet var det Mr. Oscar Haines som førte ordet med John Jensen som sekretær. Styret som ble valgt var som følger:

- Isak Bergsland, Eli Rogen og Amund Olsen, tillitsmenn.
- Lars Jensen, Ole Bergsland og Ole Roalkvam, diakoner.
- John Jensen, sekretær.
- Oscar Haines, kasserer.

Tillitsmennene fikk instruksjoner om å forberede og legge frem et forslag til det neste møte. Et forslag om å bygge en kirke ble lagt frem. Forslaget gikk ut på å bygge en kirke ved siden av skolen. Kirken skulle erstatte

Kirkens beliggenhet

grunn ble nå planene endret og det ble bestemt at det skulle bygges ved skolen (på bedehustomta). På grunn av denne bestemmelsen trakk 10 familier seg ut av menigheten med øyeblikkelig virkning, og flere fulgte etter.

De andre fortsatte byggeplanene. De kjøpte et halvt mål tomt nord for skolebygningen av Eli Haines. Dette betalte de 30 dollar for. En ny byggekomité ble valgt. Den bestod av Michael Eliason, Elias Haines, Theodor Thorsen, Thorsten Larsen og Melvin Haines. Menigheten bestod nå av 11 familier som alle bidro økonomisk og la ned masse dugnadsarbeid på den nye kirken.

Gudstjenester ble i mellomtiden holdt i det lille bedehuset, hvor besøkende prester og lærde var med. Mye hardt arbeid ble nedlagt i byggeprosessen. Alt tømmeret ble donert av folk fra menigheten, og det måtte hogges, kvistes og sages før snekkerne kunne bruke det. Alt måtte gjøres skikkelig. Takspion for å

tekke de fire, bratte gavlene ble skjært til for hand. Fra 1906 var bygningen i såpass god stand at de kunne holde de første gudstjenestene der.

I løpet av denne tiden hadde menigheten løst ut sin del i sameiet med "Bay View" menigheten for 422 dollar. Dette beløpet ble satt i byggefondet og fikk fart på ferdigstillingen av kirken.

Den 8. januar 1909 ble byggekomiteen takket for deres innsats og oppløst, og den 18. juli samme år ble Hainesville kirke innviet av pastor A.L. Dahl sammen med menighetens egen prest L.L. Masted. Følgende besøkende prester var til stede: P.J. Reinertsen, J.C. Reinertsen, Edward Hegland, James M. Jensen, O.N. Jordheim, O.K. Espeseth og Rev. Kluxdahl. De to påfølgende dagene var satt av til kretsmøter med et uvanlig stort følge. Alle hjem åpnet opp dørene for å huse de mange prestene og gjestene og flere av dem ble i opptil 3 dager. De var mange lovord som ble uttalt av de besøkende om at en så vakker bygning kunne oppstå ved hjelp av så få og i tillegg være gjeldfri.

Menigheten fikk også hjelp av "Hainesville Kvindeforening" som ble startet i 1891. Kvinnene møttes annen hver uke hjemme hos hverandre. De sydde og strikket og lagde forskjellige ting som kunne selges til inntekt for foreningen. Halvparten av inntektene ble gitt til Kirke Misjonen, og det resterende ble brukt på velledige formål som

ble bestemt av kvinnene. Etter at så mange familier trakk seg ut fra menigheten, gjenstod det kun 13 beslutsomme, energiske medlemmer i foreningen.

I årene som fulgte skjedde det mye i kirken i Hainesville. Det er mange familier i fra Bamble som har bidratt til at kirkebygningen er som den er i dag. Her er noen av høydepunktene:

I 1906 begynte de med inngangspenger; 5 cent per møte. Dette ble i 1907 til en medlemskontigent på 1, 25 dollar per år. Utallige middager ble servert i de mange hjemmene for å spe på inntektene. "Hainesville Kvindeforening" ble etter hvert berømte for sine fisk og suppe måltider. Dette var selvfølgelig en god inntekt. Det ble til og med donert fisk til disse måltidene. I forkant av innvielsen hadde kvinnene skaffet benker og nye parafinlamper til kjelleren og til auditoriet. De unge menneskene i menigheten kjøpte i 1907 orgel til kirken. Harry Jenson var den første organisten. Dr. C. J. Christopher med familie gav kirken en sjenerøs donasjon og gjorde det mulig å kjøpe en stor kirkeklokke. Mr. Wm. Cochems lagde og gav kirken en prekestol, men altertavlen ble malt av Frank Borg.

Gamle papirer viser at Alvin Larsen var det første barnet som ble døpt i den nye kirken, mens Laura Larsen og A.O. Ness var det første paret som ble viet.

Det første konfirmasjonsskullet i kirken ble konfirmert den første Søndagen i november 1908 av prest L.L. Masted. Klassen bestod av Arndt Valley, Nellie Haines, Tobine Larson, Marie Roalkvam og Talmadge Haines. Den siste klassen stod til konfirmasjon den 2. juli 1939. Theo J. Austad var prest. Klassen bestod av Arlene Roalkvam, Dorothy Hansen, Doris Stockwell, LeRoy Stockwell og Howard Larson. Etter dette ble konfirmantene fra Hainesville konfirmert sammen med "Bay View"- konfirmantene.

For å sikre tilstrekkelig med inntekt, ble det startet med kollekt under gudstjenestene i 1911. Tidligere hadde alle pengene kommet direkte fra kontingenten.

Mange endringer har skjedd i årenes løp. Det tidligere bedehuset ble flyttet og bygd inntil på baksiden. Utbygget ble gjort om til et kjøkken.

Alle de gamle papirene ble ført på norsk fram til 1931, men "Kvindeforeningen" startet å skrive sine referater og oppføringer på engelsk i 1922.

I 1925 ble det avgjort ved avstemning at det skulle holdes minst to gudstjenester på engelsk i løpet av turistsesongen.

I 1938 ble det bestemt at alle gudstjenester skulle holdes på engelsk, men med en norsk versjon en gang i blant etter prestens ønske.

I 1926 fikk alle kvinnelige medlemmer over 21 år rett til å stemme og holde møter.

Gjennom begge verdenskrigene og Koreakrigen tjenestegjorde unge, stolte menn i de militære styrkene. Alle sørget da Jimmie Hansen døde i Tyskland i februar 1945. Kirkeflaggene ble gitt i hans minne av foreldrene og familien.

Organisasjoner, medlemmer av menigheten og venner har gjort mye for kirken. Det har også alle de som har gitt gaver. Pianoet var en gave fra Fru Eli H. Eliason.

Kvindeforeningen kjøpte parafinlamper i 1923, men de sørget også for utvikling da lampene ble byttet ut i 1928 til fordel for elektrisitet, da den kom til området.

I 1953 ble det igangsatt et lenge påtenkt prosjekt. Det gikk ut på å endre kjellertrappen og ble gjennomført av Frank Schumacher. Da er det artig og tenkte tilbake på en kommentar fra et medlem i menigheten: "Utrolig at det tok 50 år å finne ut av dette".

Den 9. august 1953 feiret medlemmene av menigheten 50-års jubileum. Harold Masted, prest i Coon Valley sogn, Coon Valley i Wisconsin., var gjestetaler. Representant fra eldrerådet var Chris Rogen (Rogn), Green Bay, Wisconsin, Fru Amanda Haines (Darby), Minnesota, menighetens organist 50 år tidligere og fru Isac (Elma Eliason) Anderson og hennes bror Eli M. Eliason. Thorsten Larson, et annet rådsmedlem var alvorlig syk og døde noen dager seinere.

50-års jubileumet var som medisin for mange av medlemmene i menigheten og de startet planleggingen av en ny fremtid. Nye inngangsdører kom på plass. Etter mye planlegging, diskusjoner og mange møter, ble det laget et påbygg med moderne toalett-fasiliteter. En gassovn ble installert for å sikre en god temperatur for disse rommene samt kjøkkenet. Akkurat som 50 år tidligere

ble mesteparten av jobben utført på dugnad av medlemmer i menigheten.

Den gamle stallen som ble bygd rundt 1914, hadde utspilt sin rolle. Den ble revet og tomten den sto på ble omgjort til parkering. Alt har så blitt oppgradert med nytt dekke.

Flotte nye tepper til kapellet og midtgangen kom på plass i 1965, et prosjekt i regi av Kvindeforeningen. Fru Georg Bergsland donerte polstring til alterringen; en gave gitt i hennes manns minne. Et høytalersystem, som var sårt tiltrengt, kom også på plass.

17. november 1968 hadde Hainesville Kirke nådd sitt 65 – års jubileum med en formiddags - gudstjeneste ved Pastor Medin. Voksen koret sang og det ble spist formiddagsmat. Et rikholdig program fulgte - etterpå.

På slutten av 1970 ble det holdt en innsamling til inntekt for undervisning i kirken. En flott jobb ble utført av fru Edson (Arlene) Stevens som ledet det hele. Alle utgifter kirken hadde hatt kunne nå betales.

Kjelleren på kirken stod for tur til å bli pusset opp. Vegg-til-vegg teppe ble lagt og veggene fikk et nytt malingsstrøk. Nye gardiner kom også på plass osv. Hele rommet ble en mer innbydende kjellerstue. Dette var spesielt bra med tanke på at det i 1971 kom på plass et nytt piano. Dette ble betalt med gaver og donasjoner. Det gamle pianoet ble flyttet til et annet rom.

En uvanlig gave ble mottatt i 1971 da datteren til Ole Knutson og familien, Robert Petersen med familie og Wally Hanstad med familien gav et komplett sett med dør skilt til kirken i gave fra deres far i anledning bursdagen.

En ny alterring ble installert av Ole Knutson og Ray Ellithorpe. Fru Knutson og fru Otto Nelson bidro med håndarbeidet. Dette, sammen med de nylig malte stolene, frisket opp

*Strandområdet
nær Hainesville*

hele området rundt alteret.

Dette beskriver i korte trekk driftige Bamblefamilier og etter hvert også andre som har stått på for å skape en flott kirke. Men hva skjedde så med alle dem så "tapte" kampen om denne kirken?

Som fortellingen sier noe om var det 10 familier som meldte seg ut av menigheten. Det vil i prinsippet si at svært mange familier i området ble berørt av dette, direkte eller indirekte. Noen byttet kirke for aldri å komme tilbake til kirken i Hainesville. Men det mest dramatiske var vel dem som forlot Hainesville for godt. Vi vet at noen i Haines familien dro til California eller andre steder mot vest.

Det har blitt meg fortalt at enkelte aldri snakket med sine slektninger igjen etter denne feiden. Det var så mye prestisje rundt dette prosjektet at tapet rett og slett ble for mye. Det ble også forsøkt noen år seinere og oppnå kontakt mellom familiene, men selv ikke generasjoner etter klarte dette.

Det er derimot ikke helt svart. Jeg fant nemlig en liten skatt da jeg gikk gjennom noen gamle eiendeler for noen år tilbake. Det skal vise seg at en av etterkommerne av Haines som flyttet til California holdt kontakt med Høen - slekten her i Bamble. Dette er

samme slekt som både Tallak Haines og hans kone, Ellen, stammer fra.

Slektingen var en mann som het Clarence. Bildet her viser Clarence som ung:

Da han døde, sendte han alle sine gamle bilder og albumer til Høen. Bakdelen var egentlig at han aldri hadde fortalt slektningene her i Norge noen ting om dette materialet. Han hadde aldri nevnt Hainesville med et ord så vidt noen av dem kunne huske. Dette materialet ble bare satt vekk helt til jeg tilfeldigvis ble fortalt om dette. Jeg var så heldig at jeg fikk komme på besøk for å gå gjennom alt dette gamle. Og for en skatt. Her fant jeg bilder og kort av Sturgeon Bay og Hainesville, samt masse bilder av gamle slektninger. Riktignok var det ikke tekst og navn på alt, men likevel mye flott materiale.

Det som kanskje var den største overraskelsen var at dette faktisk viste at det hadde vært mye kontakt mellom slektningene i California og i Hainesville – området. Det var nok helst kvinnene som hadde stått for brevskrivningen, men likevel; her var beviset. All kontakt ble ikke brutt slik som nålevende slektninger i USA trodde. Teksten vitnet til og med at det var bilder fra sist de var på besøk "hjemme" i Hainesville.

Mye av dette materialet tok jeg med meg tilbake til USA. Og overraskelsen der var vel egentlig større enn den hadde vært hos meg. I over 100 år hadde altså slektningene her trodd at de som dro, aldri så seg tilbake på grunn av stolthet og prestisje. At kontakten mellom disse delene av slekten forsvant.

Det skal sies at det nok var resultatet i mange tilfeller. Mye informasjon om slekten i disse greinene forsvant med menneskene, men tydeligvis ikke alt.

Så hvorfor fortalte aldri Clarence om sine slektninger i området rundt Sturgeon Bay?

Dette har vi lurt mye på. Selv om vi ikke helt vet hvorfor, kan det rett og slett hende at han ikke ble fortalt så mye om Hainesville. Heller ikke far til Clarence, Abraham, snakket om temaet. Det er mulig at det rett og slett ble begravd den dagen de dro og aldri ble et tema etter dette. Vi vet at noen til og med endret Haines navnet til lignende navn eller forandret det helt. Ut fra noen gamle papirer har vi funnet denne Abraham oppført med etternavnet Hanes.

Denne teorien holdt en stund. Så fant jeg dette bildet som viser Clarence sammen med sine slektninger Melvin Haines og Engvall Olson. Begge disse bodde i Hainesville så han må ha kjent noe til slekten sin i dette området.

Vi kan jo bruke masse tid på å spekulere i dette. Min konklusjon har etter hvert blitt at familiene nok hadde en viss kontakt. De unge besøkte hverandre og litt turer til "gamle tomter" ble nok foretatt. Med striden om kirken og hvorfor flere slektninger flyttet

Eldre foto som viser kontakt mellom slektningene i California og Hainesville - de stridende parter.

så langt unna ble nok begravd med de gamle.

Tallak Haines døde i 1907. Da var han 95 år gammel. Hvor mye han var involvert i striden om kirken vites ikke. Siden han hadde en finger med i det meste som skjedde i Hainesville, er det vel ikke utenkelig at han trakk litt i trådene bak kulissene her også.

Det skal sies at historien til Elisabeth Bergsland er skrevet fra hennes side, og det var vel i og for seg den seirende siden når det kom til kirkefeiden og plasseringen av kirken. Historien fra "den andre siden" deler mye av de samme synspunktene, men hadde noen av de personene levd i dag, kunne de nok supplert med flere og andre elementer. Men i den store sammenhengen er

jo det bare krydder i hverdagen.

I 2009 begynte planleggingen av et slekts-
treff som skulle finne sted i 2010. Flere syns
det var på tide å begrave gamle stridsøkser
og kontaktet derfor flere etterkommere fra
den delen av slekten som brøt kontakten et-
ter feiden. Slettes ikke alle flyttet fra området.
Likevel hadde kontakten uteblitt i over 100
år! Eldre mennesker kan fortsatt erindre dis-
kusjoner om dette temaet, og har sin klare
oppfatning om emnet ut ifra hvilken "side" de
representerte. Spenningen var derfor stor om
oppslutningen ville bestå av slektninger fra
alle forgreininger. Og det kan herved
rapporteres at slekts treffet ble gjennomført
med over 100 slektninger til stede – og det
fra "begge sider" av kampen om kirken i
Hainesville.

Tallak og Ellen Haines

Informasjon om lagets virksomhet 1. halvår 2013

Årsmøtet 2013

Årsmøtet ble avholdt den 11. april 2013 på Herøya klubbhus. 28 medlemmer tilstede.

Dagsorden:

1. Godkjenning av innkalling og dagsorden.
2. Valg av dirigent og referent.
3. Valg av 2 til underskrive protokollen.
4. Årsmelding
5. Regnskap/budsjett.
6. Revisors beretning.
7. Fastsetting av kontingent.
8. Innkomne forslag.
9. Valg.

Årsrapport 2012

Hele årsrapporten:

Grenland Ættehistorielag hadde pr. 31. des. 2012 287 medlemmer. Det er nedgang på 41 medlemmer. Det skyldes at vi har vært

restriktive med å slette medlemmer som ikke har betalt på 2 år.

I 2012 har laget hatt 17 arbeidsmøter, av disse var 5 utvidede møter, dvs. møte med et lite foredrag. Vi har arrangert et årsmøte og et høstmøte. Laget har også arrangert Slektsforskerdagen sammen med DIS Telemark. Det har vært avholdt 5 styremøter.

Styret har hatt følgende sammensetning:

Leder: Terje Rehn Holm-Johnsen

Nestleder/kasserer: Kari Aabelvik

Sekretær: Audhild Dahl

Arkivar: Kersti Sorter

Webmaster/regnskapsfører: Tore Granly

Pr. ansvarlig: Jørn Olsen

Arkivass.: Berit Thorsberg

Varamedlem: Harald Valstø Eikland

Varamedlem: Sven Erik Langseid

Årsmøtet 2013 på Herøya klubbhus. Tekst og foto: Ivar Kokkersvold

AKTIVITETER I 2012

Årsmøtet

Årsmøtet ble avholdt 29.mars på Hauges Minde i Skien. Det var 28 medlemmer tilstede. Årsmøtesakene og valget gikk greit.

Etter forslag fra styret ble det vedtatt økning i kontingenten for 2013. Et forslag fra styret om å frigjøre Lokaliseringsfondet, slik at det kan brukes til å dekke økte utgifter ved leie av lokaler ved Porsgrunn Bibliotek, ble vedtatt som forelagt.

Etter årsmøtet kom Tor Bjørvik og snakket om «Seterdrift i Viddaseterområdet» Det var interessant å høre han fortelle og vise gamle og nye bilder.

Medlemsmøter

Høstmøtet, det eneste medlemsmøte vi har hatt, ble holdt tirsdag 30.oktober i Østre Porsgrunn Kirkestue. Vi hadde fått Jon Gunnar Arntsen som foredragsholder. Emnet var: «Ingeborg Akeleye, en fremmed blomst i den lokale flora. Det var et interessant foredrag sett både fra en slektsgranskers ståsted og rent historisk. Hedersprisen skulle deles ut til Per Sverre Øvrum, men han var ikke tilstede.

Arbeidsmøter

Møtene har som tidligere blitt avholdt på Porsgrunn Bibliotek. Vi har disponert møterommet i 2.etg fra kl.17.00 til kl.20.00. PC er blitt vårt viktigste verktøy, og både lagets - og private PCer brukes jevnlig. Frammøte har vært bra, gjennomsnittlig 12 - 14 stk. Utlån av lagets bøker og annet materiell er lite.

De utvidede møtene har også blitt avholdt i 2.etg. på biblioteket, og da som en forlengelse av arbeidsmøtet, fram til kl.21.

Slektsforskerdagen

Vi har arrangert slektsforskerdagen i samarbeid med DIS Telemark. Arrangementet ble holdt på Høyskolen i Telemark. Dagen var 27.oktober og emnet i år var: Gamle brev og postkort. Det var 3 foredragsholdere. Gjerpen Antikvariat, samt begge foreningene hadde stands i foajeen. Det var bra fram-møte.

Hedersprisen

Hedersprisen for 2012 ble tildelt Per Sverre Øvrum. Han har i mange år vært medlem av laget. Han gjorde seg godt kjent med den gotiske håndskriften idet han skrev av den første kirkeboken for Seljord, ført i pennen av presten Zacharias Schanke i tiden 1654 - 1689.

Prisvinneren har også gitt ut flere bøker om Gjerpenslekter. Han ga rundt 2001 ut boka «Virksomhet og vekkelser i Gjerpen. Han har dessuten i samarbeid med andre skrevet og redigert «Indremisjonsforeninger i det 20.århundre», og «Borgestad kirke 75-år 1907 - 2007».

Nyanskaffelser

Det har ikke blitt gjort noen store innkjøp i 2012. Vi har kjøpt to nye skap til 2.etg på biblioteket. Det er også kjøpt inn noen bygdebøker og annet slektsrelatert materiale.

Ætt og Annet

I 2012 ble det utgitt 3 nummer av Ætt og Annet. Redaksjonskomiteen jobber bra, og endringene i layout har gjort bladet mye bedre. Foruten informasjon om laget og møtene våre, har det vært noen interessante artikler om familier og livet til våre forfedre.

Internett/data

Hjemmesiden vår fungerer bra, men det er en utfordring å holde den oppdatert.

Årsmøteledelse
Terje Rehn Holm-Johnsen

Regnskap 2012

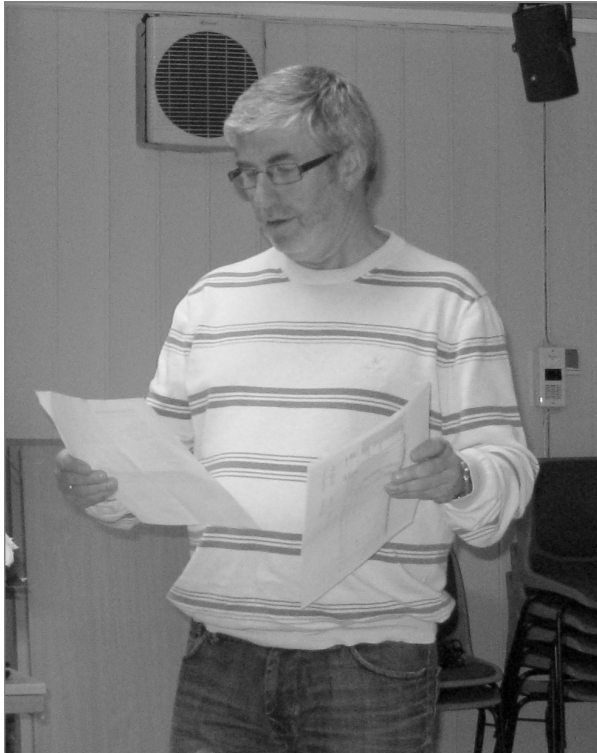
Sum inntekter: 36 388 kr.

Sum kostnader:..... 63 234 kr.

Resultat 2012..... -25 752 kr.

Kassabeholdning etter årsresultat: 91 788 kr.

På grunnlag av underskuddet for 2012 ble det en debatt om økonomi, tilskudd og kontingent m.v. Synspunkter styret tar med seg i sin videre økonomistyring framover.

Regnskapsfører Tore Granly

Kontingent

Styrets forslag om ingen endring av kontingent for 2014 ble vedtatt.

Innkommne forslag

Det var kommet inn forslag om å endre vedtektene om at varamedlemmer til styret bare velges for ett år om gangen. Derved lettere å rekruttere varamedlemmer, og lettere for at disse kan gå inn i styret ved årlige valg.

Vedtektene §§ 5 og 10 vedtatt endret.

Valg

Valgkomiteens forslag:

Styreleder: Terje R. Holm-Johnsen, gjenvalg for 2 år.

Styremedlem: Kari Aabelvik, gjenvalg, 2 år.

Styremedlem: Tore Granly, gjenvalg, 2 år.

Styremedlem: Frank Johannesen, ny, 2 år.

Styremedlem: Gard Strøm, ny, 1 år, erstatter repr. som har bedt om fritak.

Revisorer:

Gjenvalg på Wenche Elisabeth Strøm og Andreas Søli, 1 år.

Kaffekomite:

Liv Kongsvold Pettersen, Unni Knudsen, Egil Borse-Svensen, Liv Marie S. Pettersen; alle for 1 år.

Ivar Kokkersvold til valgkomite og hederspriskomite.

Alle enstemmig valgt.

Ikke på valg

Styret: Audhild Dahl, Kersti Sorter og varamedlem Sven Erik Langseid.

Valgkomite: Oddbjørn Haugerød og Vigdis Kvernodd.

Hederspriskomite: Gard Strøm og Jan Christensen.

Foredrag etter årsmøtet

Mormon-pionerne fra Sandsvær

ved Tor Gervin

Tekst og dette foto ved Ivar Kokkersvold

Etter årsmøtet var det foredrag - som er en lang tradisjon i laget. I år var det Tor Gervin som fortalte om en interessant og dramatisk historie om noen mormonere fra Sandsvær ved Kongsberg som dro over til USA og Salt Lake området, Utah.

Denne historien kom han over da han lette etter en av sine aner - tippoldefaren Dyr Amundsen. Historien hadde sin bakgrunn i en dansk mormor Hans Olsen kom hit til

landet for å omvende folk til mormonere. Det gjaldt da også noen fra Sandsvær som ble døpt til mormon i elva; et sted som fortsatt kalles mormon-hølen.

Mormonerne eller Jesu Kristi Kirke av Siste Dagers Hellige som de kaller seg, har en avvikende tro fra den mer tradisjonelle kristne. I USA var de også spesielt kjent for sitt fler-koneri som ble avskaffet omkring 1890 (etter lovforbud).

En mormon-leir ved byen Wyoming som ikke eksisterer lenger. Herifra til Salt Lake City er det 1637 km. - Foto utlånt fra Tor Gervin.

*Et mormon-følge ved South Pass 1866 hvor det gjenstår 378 km til Salt Lake City.
- foto utlånt fra Tor Gervin.*

De fra Sandvær utvandret omkring 1860 i flere følger, og kom til USA rett etter at borgerkrigen var slutt. Som andre utvandrere kunne overfarten til Amerika være dramatisk nok med stormer og ikke minst med utbrudd av smittsomme sykdommer ombord.

Men den mest dramatiske delen av turen var fra Midt-Vesten til Salt Lake hvor mer enn 62.000 mormon-pionerer dro til fots og med

vogner i årene 1848-1868. 2.000—3.000 døde før de kom fram.

1848-1868: Ulike grupper vogn-immigranter.

1856-1860: Nesten 3.000 immigranter med håndkjerrer.

1860-1868: Kirken organiserte immigrant-tog med prærievogner.

Etter 1868 reiste de med jernbanen.

Noen data:

Jesu Kristi Kirke av Siste Dagers Hellige

1830: Organisert i New York.

1847: Til Salt Lake; Aagot Østensdatter fra Tinn som tok navnet Ellen Sanders Kimball som mormon i USA, var med i følget.

1851: Første dåpshandling i Norge.

1852: Menigheter i Risør, Brevik og Fredrikstad.

1853: Første mormon-emigranter fra Norge, første misjonær fra Amerika.

1854: 166 mormonere i Norge.

1860: 519 mormonere i Norge.

1865: 815 mormonere i Norge.

2012: ca. 4.300 mormonere i Norge. 14 millioner på verdensbasis.

Arbeidsmøter 1. halvår 2013

Arbeidsmøter

Laget har i 1. halvår 2013 hatt 5 arbeidsmøter hvorav 2 som utvidede møter med et tema.

Arbeidsmøtene har hatt stor oppslutning - til tider så mange at det nesten har blitt ståplass rundt bordet. Mange ønsker hjelp sin slektsgransking, så lagets verter (på rundgang blant styremedlemmene) har hatt mer enn nok å gjøre.

Amerikanske og svenske kilder (betalingstjenester) er også populære tjenester som laget har abonnent på og gjør oppslag på møtene.

Utvidede møter med tema

28. februar: Kilder på nett

Terje Rehn Holm-Johnsen orienterte om kildene på nettet med kirkebøker, skifter m.v. på Digitalarkivet. Slektsdata fra våre medlemmer, lagets hjemmeside o.s.v.

25.april: 1891-tellingen

Tore Granly fortalte om denne tellingen som ikke er søkbar, men som kan inneholde nyttige data dersom man vet hvor en skal leite. Han sa også litt om lagets hjemmeside og slektsprogrammet Embla.

25.4.2013
Svenske kilder på nettet.
Fra venstre:
Kari Aabelvik,
Berit Thorsberg
(bak) og
Audhild Dahl

25.4.2013
Tore Granly orienterer om 1891-tellingen m.v.

Tekst og foto av Ivar Kokkersvold

28.2.2013
Kilder på nettet ved
Terje Rehn Holm-Johnsen

Årsmøtet 2013
Foto: Ivar Kokkersvold

KUNNGJØRINGER

Leseapparat for microfilm

Har et leseapparat for mikrofilm som jeg gjerne skulle gitt bort.

Svein Wilford Pedersen
E-post: swpetter@online.no

Retting av feil i nr. 3-2012

Forsidebildet her var et eldre postkort fra Langangen.

I forklaringsteksten til dette postkortet sto det på side 3 at de syklende i forgrunnen (Dokkesvingen) var Frida og Immanuel Olsen.
Det korrekte var at hun het Kreda.

Budstikka nr. 2 - 2013

Styret i Grenland Ættehistorielag:

Terje Rehn Holm-Johnsen, leder

Kari Aabelvik

Tore Granly

Kersti Sorter

Frank Johannesen

Gard Strøm

varamedlemmer:

Sven Erik Langseid

Bjørn Bergan

Kontaktinformasjon Grenland Ættehistorielag:

E-post: lagskontakt@grenlandslekt.no

Konto: 2610 20 83813

Nettside: www.grenlandsslekt.no

Besøk vår nettside for mer informasjon, slektsforum, kildemateriale, medlemsmøter m.v.

Redaksjonskomiteen i Ætt og Annet:

Terje Rehn Holm-Johnsen, tlf. 479 04 225, e-post: tr.holmjohansen@gmail.com

Jan Christensen, tlf. 35 52 47 08, e-post: jan@slekt.org

Gard Strøm, tlf. 957 89 494, e-post: post@gamlegjerpen.no

Ivar Kokkersvold, tlf. 476 33 307, e-post: ivar@kokkersvold.net

Arbeidsmøter

Arbeidsmøtene blir holdt på vårt møterom i 2. etasje, hvor åpningstiden er kl. 17-20. Her kan vi sitte med våre PCer og jobbe med slekt hver for oss, sammen eller be om bistand. Styret har en vertordning/kontaktpersoner på møtene.

På de utvidede medlemsmøtene har vi orienteringer m.v. om ulike temaer i tiden kl. 19-21.

Husk biblioteket stenger kl. 19, så kom i god tid før det.

Svenske og amerikanske kilder:

Laget har abonnement hos noen svenske og amerikanske nettsteder (betalingstjenester) med kirkebøker, folketellinger m.v., og på arbeidsmøtene er vi behjelpelig med oppslag her så langt tida strekker til.

Husk å melde fra om endringer om postadresse og e-post til laget

Vi sliter med et antall medlemsblader som kommer i retur ved hver utsending. Som oftest er det at dere har flyttet, men glemt å melde fra til oss. Dette fører til at dere får medlemsbladet forsinket samt at vi får ekstra kostnader til utsending. Så glem ikke oss når du melder adresseforandring.

Videre har laget fått e-post-adressen til en del av våre medlemmer - men langt fra alle. Ved utsending av noen meldinger pr. e-post viser det seg så igjen at noen kommer i retur. Så meld fra om e-post og endringer.

Grasrotandelen til Norsk Tipping til laget?

En oppfordring til våre lesere/medlemmer til å benytte denne ordningen med en 5%-andel til laget. Det vil være et kjærkommet bidrag til lagets økonomi. Jamfør tidligere notis i bladet.

POST

Møteplan

2. halvår 2013

August	22.	Arbeidsmøte
September	5.	Arbeidsmøte
	19.	Utvida arbeidsmøte
Oktober	3.	Arbeidsmøte
	17.	Arbeidsmøte
	24.	Høstmøte
November	7.	Arbeidsmøte
	21.	Utvida arbeidsmøte
Desember	5.	Arbeidsmøte

Høstmøtet 24. okt. blir i Østre Porsgrunn kirkestue.
Program kunngjøres på lagets hjemmeside.